

Na Podróż

Pakiet ubezpieczeń turystycznych

Kontakt z nami	4
Ogólne warunki ubezpieczenia „Na Podróż”	5
Postanowienia ogólne	5
Definicje	5
Sekcja A	8
Ubezpieczenie od kosztów leczenia i assistance	8
I. Przedmiot ubezpieczenia	8
II. Suma ubezpieczenia	8
III. Zakres ubezpieczenia od kosztów leczenia	9
IV. Zakres ubezpieczenia assistance	9
V. Kiedy Ubezpieczyciel nie pokryje kosztów leczenia oraz nie zorganizuje usług assistance	11
VI. Jak uzyskać pokrycie/zwrot kosztów leczenia	12
VII. Zasady pokrycia/zwrotu kosztów leczenia	12
VIII. Zasady udzielania pomocy assistance	13
IX. Wypłata odszkodowania	13
X. Postanowienia dodatkowe	13
Sekcja B	14
Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej	14
I. Przedmiot i zakres ubezpieczenia	14
II. Kiedy Ubezpieczyciel nie wypłaci odszkodowania z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej	14
III. Jeśli osoba trzecia zgłosi roszczenie	15
IV. Udział własny	16
V. Wypłata odszkodowania	16
VI. Postanowienia dodatkowe	16
Sekcja C	17
Ubezpieczenie bagażu podróжного	17
I. Przedmiot i zakres ubezpieczenia	17
II. Kiedy Ubezpieczyciel nie wypłaci odszkodowania z tytułu ubezpieczenia bagażu podróжного	17
III. Udział własny	18
IV. Gdy Ubezpieczony stwierdzi utratę, zniszczenie lub uszkodzenie bagażu podróжного	18
V. Sposób ustalania wysokości odszkodowania	19
VI. Wypłata odszkodowania	19
VII. Jeżeli Ubezpieczony odzyska mienie, za którego utratę otrzymał odszkodowanie	19
VIII. Postanowienia dodatkowe	20
Sekcja D	21
Ubezpieczenie sprzętu sportowego	21
I. Przedmiot i zakres ubezpieczenia	21
II. Kiedy Ubezpieczyciel nie wypłaci odszkodowania z tytułu ubezpieczenia sprzętu sportowego	21
III. Udział własny	22
IV. Gdy Ubezpieczony stwierdzi utratę, zniszczenie lub uszkodzenie sprzętu sportowego	22
V. Sposób ustalania wysokości odszkodowania	23
VI. Wypłata odszkodowania	23
VII. Jeżeli Ubezpieczony odzyska mienie, za którego utratę otrzymał odszkodowanie	23
VIII. Postanowienia dodatkowe	23
Sekcja E	24
Ubezpieczenie następstw nieszczęśliwych wypadków	24
I. Przedmiot i zakres ubezpieczenia	24
II. Kiedy Ubezpieczyciel nie wypłaci odszkodowania z tytułu ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków	24

III.	Jak postępować w razie nieszczęśliwego wypadku	25
IV.	Sposób ustalenia wysokości odszkodowania.....	25
V.	Wypłata odszkodowania	26
VI.	Postanowienia dodatkowe.....	26
Sekcja F.....		27
Postanowienia wspólne do warunków ubezpieczenia.....		27
I.	Zastosowanie postanowień.....	27
II.	Przedmiot i zakres ubezpieczenia	27
III.	Suma ubezpieczenia	27
IV.	Suma gwarancyjna	27
V.	Wyłączenia generalne	27
VI.	Zawarcie umowy ubezpieczenia	28
VII.	Informacje niezbędne do zawarcia umowy ubezpieczenia	28
VIII.	Okres świadczenia ochrony ubezpieczeniowej.....	29
IX.	Rozwiązanie umowy ubezpieczenia	29
X.	Składka za ubezpieczenie.....	30
XI.	Ogólne zasady postępowania w przypadku wystąpienia szkody	30
XII.	Wypłata odszkodowania	31
XIII.	Zawiadomienia	31
XIV.	Zwrot wypłaconego odszkodowania od sprawcy szkody.....	31
XV.	Skargi i zażalenia.....	32
XVI.	Postanowienia dodatkowe.....	32
XVII.	Postanowienia końcowe	32

Na Podróż - pakiet ubezpieczeń turystycznych

Witamy i dziękujemy za wybranie naszego ubezpieczenia.

Jesteśmy do Twojej dyspozycji przez 24 godziny na dobę przez cały okres ubezpieczenia.

Prosimy, zapoznaj się z naszym Pakietem ubezpieczeń turystycznych.

Nasz Pakiet może obejmować ubezpieczenia, które opisaliśmy w poszczególnych sekcjach ogólnych warunków ubezpieczenia: od kosztów leczenia i assistance (Sekcja A), odpowiedzialności cywilnej (Sekcja B), bagażu podróżnego (Sekcja C), sprzętu sportowego (Sekcja D), następstw nieszczęśliwych wypadków (Sekcja E). W Sekcji F zawarliśmy wspólne zapisy dotyczące wszystkich wyżej wymienionych ubezpieczeń.

W treści ogólnych warunków ubezpieczenia dodatkowo omawiamy te punkty, które uznaliśmy za ważne zarówno przy zawieraniu umowy ubezpieczenia, jak i w czasie postępowania w razie wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego podczas podróży.

Prosimy, zapoznaj się ze swoimi prawami i obowiązkami wynikającymi z zawarcia umowy ubezpieczenia, aby wiedzieć, jak postępować w przypadku wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego.

Warunki zawartej umowy ubezpieczenia określają łącznie: polisa, ogólne warunki ubezpieczenia, Kodeks cywilny (Dz. U. z 1964 r. nr 16 poz. 93 wraz z późn. zm.), Ustawa o działalności ubezpieczeniowej z 22 maja 2003 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 124 poz. 1151 z późn. zm.) oraz inne obowiązujące akty prawne.

Kontakt z nami

Jesteśmy do Twojej dyspozycji pod numerem telefonu 0 801 888 188 lub (+48) 22 557 44 71 (opłata zgodna z taryfą danego operatora).

By uzyskać pomoc z tytułu ubezpieczenia oraz zgłosić szkodę skontaktuj się z naszym Centrum Alarmowym pod numerem telefonu (+48) 22 205 50 95 (opłata zgodna z taryfą danego operatora). Centrum Alarmowe jest do Twojej dyspozycji przez wszystkie dni roku, 24 godziny na dobę.

Ogólne warunki ubezpieczenia „Na Podróż”

Postanowienia ogólne

1. Na podstawie niniejszych ogólnych warunków ubezpieczenia (zwanymi dalej „ogólnymi warunkami”) zawierana jest umowa ubezpieczenia turystycznego pomiędzy Ubezpieczającym i Ubezpieczycielem.
2. Zakres umowy ubezpieczenia może obejmować ubezpieczenie:
  - 1) od kosztów leczenia i assistance,
  - 2) odpowiedzialności cywilnej,
  - 3) bagażu podróznego,
  - 4) sprzętu sportowego
  - 5) następstw nieszczęśliwych wypadków.
3. Umowa ubezpieczenia może być zawarta na rachunek Ubezpieczającego lub rachunek innej osoby, wskazanej w polisie przez Ubezpieczającego, która udaje się w podróż.

Definicje

Ilekcroć w ogólnych warunkach i innych dokumentach związanych z umową ubezpieczenia, używa się następujących pojęć, oznaczają one w odpowiednim przypadku i liczbie:

- 1) **Ubezpieczyciel** - BZ WBK-Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych Spółka Akcyjna z siedzibą w Poznaniu (61-894), ul. Pl. Władysława Andersa 5 i Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych Spółka Akcyjna z siedzibą w Warszawie (02-672), ul. Domaniewska 44;
- 2) **Ubezpieczony** - każda ze wskazanych w polisie osób fizycznych, na rachunek której jest zawarta umowa ubezpieczenia, w tym również Ubezpieczający, który zawarł umowę ubezpieczenia na własny rachunek; Ubezpieczonym może być osoba, która w dniu zawarcia umowy ubezpieczenia nie ukończyła 65 roku życia;
- 3) **Ubezpieczający** - osoba zawierająca umowę ubezpieczenia wymieniona w polisie, zobowiązana do zapłaty składki;
- 4) **bagaż podróźny** – przedmioty osobistego użytku przewożone w podróży przez Ubezpieczonego wraz z przeznaczonymi do przewozu tych przedmiotów odpowiednimi pojemnikami, będące własnością Ubezpieczonego; do przedmiotów osobistego użytku zalicza się jedynie odzież, obuwie, środki higieny osobistej, kosmetyki, kosmetyczki, książki, zegarki, okulary, a także inne pojedyncze przedmioty przewożone w formie upominku ;
- 5) **Centrum Alarmowe** – jednostka organizacyjna wskazana przez Ubezpieczyciela, której należy zgłosić zaistnienie zdarzenia ubezpieczeniowego oraz która udzieli informacji i będzie świadczyć usługi określone w niniejszych ogólnych warunkach;
- 6) **choroba przewlekła** – długotrwała choroba, zdiagnozowana lub leczona stale lub okresowo w ciągu 24 miesięcy przed zajściem zdarzenia ubezpieczeniowego;
- 7) **ciężka praca fizyczna** – wykonywanie, bez względu na podstawę prawną, przez Ubezpieczonego czynności w celu zarobkowym, zwiększających ryzyko powstania szkody; za czynności takie uznajemy: prace spawalnicze, wszelkie prace remontowo – budowlane, wszelkie prace wykonywane na wysokościach powyżej 3 metrów, fizyczne prace podziemne, prace przy urządzeniach elektrycznych wysokiego napięcia, na platformach wiertniczych, prace fizyczne w przemyśle budowlanym, hutniczym, stoczniovym, na statkach dalekomorskich, trawlerach, statkach – przetwórnjach, prace związane ze ścinką i obróbką drewna;
- 8) **deszcz nawalny** – opad deszczu, którego współczynnik wydajności wynosi co najmniej 4 według skali przyjętej przez Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej; stwierdzenie wystąpienia deszczu nawalnego powinno zostać potwierdzone przez właściwy instytut meteorologiczny, w przypadku braku takiego potwierdzenia przyjmuje się stan faktyczny i rozmiar szkód w miejscu ich powstania lub w sąsiedztwie, świadczący wyraźnie o wystąpieniu deszczu nawalnego;
- 9) **grad** – opad atmosferyczny składający się z bryłek lodu;
- 10) **kradzież** – usiłowanie przywłaszczenia lub przywłaszczenie bagażu podróznego lub sprzętu sportowego Ubezpieczonego;
- 11) **kradzież z włamaniem** – kradzież z pomieszczeń i miejsc wymienionych w niniejszych ogólnych warunkach, po usunięciu zabezpieczeń przy użyciu siły fizycznej albo przy użyciu podrobionych bądź dopasowanych kluczy lub narzędzi, pod warunkiem że użycie siły i narzędzi pozostawiło po sobie ślady uszkodzeń; za kradzież z włamaniem uważamy również sytuację, w której sprawca otworzył zabezpieczenia oryginalnym kluczem, zdobytym w wyniku dokonania kradzieży z włamaniem do innego pomieszczenia lub miejsca wskazanego w niniejszych ogólnych warunkach lub w wyniku rozboju;

- 12) **kraj rezydencji** – kraj inny niż Polska, którego Ubezpieczony posiada obywatelstwo, niezależnie od tego czy jednocześnie posiada on obywatelstwo polskie;
- 13) **nagłe zachorowanie** – powstały w trakcie trwania odpowiedzialności Ubezpieczyciela w sposób nagły i niespodziewany stan chorobowy, który zagraża życiu lub zdrowiu Ubezpieczonego, wymagający udzielenia natychmiastowej pomocy medycznej przed zakończeniem podróży;
- 14) **nieszczęśliwy wypadek** – nagłe zdarzenie powstałe w okresie trwania odpowiedzialności Ubezpieczyciela, wywołane przyczyną zewnętrzną, w następstwie którego Ubezpieczony, niezależnie od swej woli, doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu lub zmarł;
- 15) **operacja ze wskazań życiowych** – zabieg operacyjny, którego nie przeprowadzenie może skutkować śmiercią pacjenta;
- 16) **operacja ze wskazań nagłych** – zabieg operacyjny, który musi być przeprowadzony najpóźniej w ciągu 24 godzin od chwili stwierdzenia konieczności jego przeprowadzenia;
- 17) **opinia lekarska** – rozpoznanie sporządzone na piśmie przez lekarza wskazanego przez Ubezpieczyciela, wydawane bez przeprowadzenia badania Ubezpieczonego, na podstawie udostępnionej dokumentacji medycznej i ubezpieczeniowej dotyczącej zdarzenia ubezpieczeniowego;
- 18) **orzeczenie lekarskie** – rozpoznanie sporządzone na piśmie przez lekarza wskazanego przez Ubezpieczyciela, wydawane po przeprowadzeniu badania Ubezpieczonego oraz po przeanalizowaniu dokumentacji medycznej i ubezpieczeniowej dotyczącej zdarzenia ubezpieczeniowego;
- 19) **osoby bliskie** – małżonek Ubezpieczonego lub osoba pozostająca z nim faktycznie we wspólnym pożyciu, dzieci i pasierbowie Ubezpieczonego, dzieci przysposobione albo przyjęte na wychowanie przez Ubezpieczonego, rodzice Ubezpieczonego, przysposabiający Ubezpieczonego, rodzeństwo Ubezpieczonego, dzieci rodzeństwa Ubezpieczonego, ojcym, macocha, teściowie, dziadkowie, wnukowie, zięciowie i synowie, małżonkowie rodzeństwa Ubezpieczonego, rodzeństwo małżonka, rodziców i teściów Ubezpieczonego;
- 20) **osoby trzecie** – osoby inne niż Ubezpieczający, Ubezpieczony i osoby bliskie;
- 21) **podróż** – wyjazd Ubezpieczonego poza granice Polski lub kraju rezydencji, w tym również droga, którą Ubezpieczony odbywa w tym celu z miejsca zamieszkania na terenie Polski lub kraju rezydencji odpowiednio do granic Polski lub kraju rezydencji oraz droga powrotna odpowiednio od tych granic do miejsca zamieszkania, o którym mowa powyżej;
- 22) **polisa** – dokument potwierdzający zawarcie umowy ubezpieczenia wystawiony i doręczony Ubezpieczającemu przez Ubezpieczyciela;
- 23) **powódź** – niszczące oddziaływanie wody na skutek podniesienia się jej poziomu w korytach wód płynących, lub zbiornikach wód stojących, a także wskutek podniesienia się poziomu wody morskiej;
- 24) **pożar** - ogień, który przedostał się poza palenisko lub powstał bez paleniska i jest w stanie rozszerzyć się o własnej sile;
- 25) **przedmioty pomocnicze** – rodzaje środków ortopedycznych opisane w załączniku nr 2 do Rozporządzenia Ministra Zdrowia z 29 sierpnia 2009 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu zaopatrzenia w wyroby medyczne będące przedmiotami ortopedycznymi oraz środki pomocnicze (Dz. U. Nr 139 poz. 1141);
- 26) **rekreacyjne nurkowanie** - niewyczynowe nurkowanie z użyciem aparatu oddechowego (akwalungiem) zgodnie z przeznaczeniem;
- 27) **rekreacyjne uprawianie narciarstwa lub snowboardu** – niewyczynowe uprawianie narciarstwa lub snowboardu;
- 28) **rozbój** – działanie w wyniku którego sprawca przywłaszczył lub poprzez które usiłował przywłaszczyć bagaż podróżny lub sprzęt sportowy Ubezpieczonego:
  - 1) przy użyciu wobec Ubezpieczonego lub osoby wspólnie z nim podróżującej siły fizycznej lub grożąc jej natychmiastowym użyciem lub doprowadzając Ubezpieczonego lub te osoby do stanu bezbronności lub nieprzytomności,
  - 2) poprzez wprowadzenie w błąd, wykorzystanie błędu lub niezdolności do należytego pojmowania przez Ubezpieczonego lub osoby wspólnie z nim podróżujące, jeśli są to osoby małoletnie, niedołążne, niepełnosprawne lub w podeszłym wieku;
- 29) **silny wiatr** - wiatr o prędkości nie mniejszej niż 17,5 m/s, którego działanie zdolne jest wyrządzić masowe szkody, w tym uszkodzenia spowodowane przez unoszone przez silny wiatr części budynków, drzew lub innych przedmiotów; stwierdzenie wystąpienia wiatru o danej prędkości powinno zostać potwierdzone przez właściwy instytut meteorologiczny, w przypadku braku możliwości uzyskania takiego potwierdzenia, przyjmuje się stan faktyczny i rozmiar szkód w miejscu ich powstania lub w sąsiedztwie, świadczący o działaniu silnego wiatru; pojedyncze szkody uznaje się za spowodowane silnym wiatrem tylko wówczas, gdy rodzaj szkody i jej rozmiary świadczą o działaniu wiatru o prędkości nie mniejszej niż 17,5 m/s;

- 30) **sporty wysokiego ryzyka** – uprawianie sportów motorowych lub motorowodnych, lotniczych, spadochronowych, baloniarstwa, paralotniarstwa, motolotniarstwa, szybownictwa, kitesurfingu, nurkowania ekstremalnego, kajakarstwa górskiego, skoków do wody, sportów walki i obronnych, boksu, szermierki, wspinaczki, alpinizmu, narciarstwa i snowboardingu ekstremalnego, saneczkarstwa, bobslei, speleologii, skoków bungee, raftingu, canyoningu, zorbingu albo uczestniczenie w wyprawach do miejsc charakteryzujących się ekstremalnymi warunkami klimatycznymi lub przyrodniczymi typu pustynia, góry powyżej 4 000 m n.p.m., busz, bieguny, dżungla i tereny lodowcowe lub śnieżne wymagające użycia sprzętu asekuracyjnego;
- 31) **sprzęt sportowy** – następujące przedmioty zabrane w podróż, stanowiące własność Ubezpieczonego:
- 1) narty, wiązania i kijki służące do uprawiania wszelkich odmian narciarstwa,
  - 2) deski do uprawiania wszelkich odmian snowboardu,
  - 3) deski oraz ożaglowanie służące do uprawiania wszelkich odmian surfingu oraz windsurfingu,
  - 4) rower,
  - 5) sprzęt do nurkowania,
  - 6) osprzęt, ekwipunek oraz odzież i obuwie służące do uprawiania wszelkich odmian narciarstwa, snowboardu, surfingu, windsurfingu, jazdy na rowerze oraz nurkowania;
- 32) **stan po spożyciu alkoholu** – stan powstały w wyniku wprowadzenia do organizmu takiej ilości alkoholu, że jego stężenie we krwi wynosi powyżej 0,2‰ albo obecności w wydychanym powietrzu powyżej 0,1 mg alkoholu w 1 dm³;
- 33) **szkoda osobowa** – śmierć, uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia osoby trzeciej, jak również utracone korzyści, które osoba ta mogłaby osiągnąć gdyby nie wystąpiła śmierć, uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia;
- 34) **szkoda rzeczowa** – uszkodzenie, zniszczenie lub utrata mienia osoby trzeciej, jak również utracone korzyści, które osoba ta mogłaby osiągnąć gdyby nie wystąpiło uszkodzenie, zniszczenie lub utrata mienia;
- 35) **szpital** – zakład opieki zdrowotnej świadczący przy wykorzystaniu zespołu lekarskiego i pielęgniarskiego całodobową opiekę nad chorymi w zakresie diagnostyki i leczenia; za szpital nie uznaje się domu opieki dla przewlekle chorych, hospicjum – także onkologicznego, ośrodka leczenia uzależnień polekowych, alkoholowych i narkotykowych, ośrodków sanatoryjnych i wypoczynkowych, jak też oddziałów, ośrodków i szpitali rehabilitacyjnych; za szpital nie uznaje się również wewnętrznych oddziałów, wydziałów lub innych jednostek organizacyjnych szpitala zajmujących się rehabilitacją lub wypoczynkiem pacjentów, jak również leczeniem alkoholizmu lub innych uzależnień;
- 36) **trwały uszczerbek na zdrowiu** – trwałe uszkodzenie ciała lub rozstrój zdrowia Ubezpieczonego spowodowane nieszczęśliwym wypadkiem i powstałe w ciągu 12 miesięcy od daty nieszczęśliwego wypadku;
- 37) **trzęsienie ziemi** – gwałtowne zaburzenie systemu równowagi we wnętrzu ziemi, któremu towarzyszą wstrząsy i drgania gruntu;
- 38) **tsunami** - fala oceaniczna, wywołana podwodnym trzęsieniem ziemi, wybuchem wulkanu, osuwiskiem ziemi bądź dzieleniem się lodowców;
- 39) **uderzenie pioruna** – wyładowanie elektryczne w atmosferze, działające bezpośrednio na bagaż podręczny lub sprzęt sportowy Ubezpieczonego;
- 40) **udział własny** – kwota, o jaką będzie pomniejszona wysokość wypłacanego odszkodowania;
- 41) **upadek statku powietrznego** - katastrofa lub przymusowe lądowanie latającego pojazdu silnikowego, bezsilnikowego, a także upadek jego części lub przewożonego ładunku;
- 42) **Uposażony** – osoba wskazana przez Ubezpieczonego jako uprawniona do otrzymania, na zasadach opisanych w ogólnych warunkach, świadczenia przewidzianego w razie śmierci Ubezpieczonego;
- 43) **wybuch** - gwałtowna zmiana stanu równowagi układu z jednoczesnym wyzwoleniem się gazów, pyłów lub pary, wywołana ich dążnością do rozprzestrzeniania się; w odniesieniu do naczyń ciśnieniowych i innych tego rodzaju zbiorników odszkodowanie wypłaca się, jeśli ściany tych naczyń i zbiorników uległy rozdarciu w takich rozmiarach, iż wskutek ujścia gazów, pyłów, pary lub cieczy nastąpiło nagłe wyrównanie ciśnień; do wybuchu zalicza się także implozję, polegającą na uszkodzeniu ciśnieniem zewnętrznym zbiornika lub aparatu próżniowego;
- 44) **wybuch wulkanu** - zjawisko wydostania się, na powierzchnię ziemi lub do atmosfery, jakiegokolwiek materiału wulkanicznego;
- 45) **wyczynowe uprawianie sportu** – forma aktywności fizycznej polegająca na uprawianiu dyscyplin sportowych:
- 1) w ramach sekcji lub klubów sportowych z jednoczesnym uczestniczeniem w zawodach lub treningach przygotowujących do zawodów lub

- 2) w odniesieniu do osób uprawiających sporty indywidualne – przez osoby biorące udział w rozgrywkach o charakterze profesjonalnym, ogólnokrajowym lub międzynarodowym, organizowanych przez właściwy dla danej dyscypliny związek sportowy lub
  - 3) w odniesieniu gier zespołowych – przez osoby będące członkami klubów biorących udział w rozgrywkach o charakterze profesjonalnym, ogólnokrajowym lub międzynarodowym, organizowanych przez właściwy dla danej dyscypliny związek sportowy lub
  - 4) przez osoby uprawnione na podstawie umowy o pracę lub umowy cywilnoprawnej do otrzymywania w związku z uprawianiem sportu wynagrodzenia w dowolnej formie, w tym także stypendium lub zwrotu kosztów;
- 46) **zabieg ambulatoryjny** – leczenie prowadzone przez osobę lub osoby posiadające uprawnienia do wykonywania zawodu lekarza lub pielęgniarki, trwające nie dłużej niż 24 godziny.

Sekcja A

Ubezpieczenie od kosztów leczenia i assistance

I. Przedmiot ubezpieczenia

1. Ochrona ubezpieczeniowa obejmuje koszty leczenia oraz świadczenie usług assistance na rzecz Ubezpieczonego z zastrzeżeniem ust. 2 i 3.
2. Ochrona ubezpieczeniowa obejmuje również koszty leczenia i usługi assistance, jeśli potrzeba poniesienia tych kosztów lub zorganizowania tych usług powstała w następstwie nagłego zachorowania wynikającego z choroby przewlekłej, z ograniczeniem do 10 % sumy ubezpieczenia. Ochrona ubezpieczeniowa w zakresie, o którym mowa w zdaniu poprzedzającym może zostać rozszerzona do pełnej wysokości sumy ubezpieczenia po opłaceniu dodatkowej składki.
3. Po opłaceniu dodatkowej składki, ochrona ubezpieczeniowa może zostać również rozszerzona o koszty leczenia i usługi assistance, jeśli potrzeba poniesienia tych kosztów lub zorganizowania tych usług powstała w następstwie rekreacyjnego uprawiania przez Ubezpieczonego narciarstwa, snowboardu, nurkowania lub w następstwie wykonywania przez Ubezpieczonego ciężkiej pracy fizycznej.

Komentarz: jeśli podczas podróży zamierzasz wykonywać ciężką pracę fizyczną bądź rekreacyjnie jeździć na nartach lub snowboardzie – pamiętaj, że za opłatą dodatkowej składki możesz rozszerzyć ochronę ubezpieczeniową na zdarzenia, które powstaną podczas wykonywania ciężkiej pracy fizycznej, rekreacyjnej jazdy na nartach, snowboardzie czy rekreacyjnego nurkowania. Zadbaj o to przed podróżą.

II. Suma ubezpieczenia

1. Suma ubezpieczenia jest górną granicą odpowiedzialności Ubezpieczyciela. Suma ta, odnosi się zarówno do każdego jak i wszystkich zdarzeń, które miały miejsce w trakcie trwania okresu ubezpieczenia.

Komentarz: limity odpowiedzialności ograniczają wysokość wypłaconego odszkodowania do ustalonej kwoty.

Dotyczą one kosztów leczenia na skutek choroby przewlekłej, kosztów leczenia stomatologicznego lub prowadzenia akcji poszukiwawczej.

2. Odpowiedzialność Ubezpieczyciela ograniczona jest dla:
  - 1) kosztów leczenia stomatologicznego – maksymalnie do wysokości kwoty odpowiadającej równowartości 150 euro,
  - 2) kosztów akcji poszukiwawczej - maksymalnie do wysokości kwoty stanowiącej 20% podanej w polisie sumy ubezpieczenia dla kosztów leczenia i assistance,
  - 3) kosztów leczenia i assistance na skutek nagłego zachorowania, wynikającego z choroby przewlekłej - maksymalnie do wysokości kwoty stanowiącej 10% podanej w polisie sumy ubezpieczenia dla kosztów leczenia i assistance i może zostać rozszerzona do pełnej wysokości sumy ubezpieczenia po opłaceniu dodatkowej składki.

Komentarz: ograniczenie odpowiedzialności dla kosztów leczenia i assistance na skutek nagłego zachorowania wynikającego z choroby przewlekłej może być przez Ciebie zniesione, po opłaceniu dodatkowej składki.

Jeśli chcesz by nasza odpowiedzialność z tytułu kosztów leczenia i assistance na skutek nagłego zachorowania w wyniku choroby przewlekłej nie była ograniczona dodatkowym limitem odpowiedzialności, poinformuj nas o tym podczas składania wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia. Po opłaceniu dodatkowej składki pokryjemy takie koszty do wysokości sumy ubezpieczenia wskazanej w polisie.

III. Zakres ubezpieczenia od kosztów leczenia

1. Z tytułu zawartej umowy ubezpieczenia Ubezpieczyciel zobowiązuje się pokryć niezbędne z medycznego punktu widzenia i udokumentowane koszty leczenia Ubezpieczonego, jeśli przebywając poza granicami Polski lub kraju rezydencji musiał poddać się leczeniu w następstwie nagłego zachorowania lub nieszczęśliwego wypadku powstałych poza granicami Polski lub kraju rezydencji, w trakcie trwania odpowiedzialności Ubezpieczyciela.
2. Ubezpieczyciel zobowiązuje się pokryć za pośrednictwem Centrum Alarmowego powstałe i udokumentowane koszty:
  - 1) wizyt lekarskich,
  - 2) zabiegów ambulatoryjnych, zakupu lekarstw i środków opatrunkowych przepisanych przez lekarza,
  - 3) badań zleconych przez lekarza niezbędnych do rozpoznania lub leczenia choroby,
  - 4) pobytu i leczenia w szpitalu, operacji, których przeprowadzenia z uwagi na wskazania życiowe albo wskazania nagłe nie można było odłożyć do czasu powrotu Ubezpieczonego do Polski lub kraju rezydencji,
  - 5) leczenia stomatologicznego w razie ostrych stanów zapalnych i bólowych lub gdy było ono niezbędne w następstwie nieszczęśliwego wypadku objętego odpowiedzialnością Ubezpieczyciela,

Komentarz: w ramach ubezpieczenia turystycznego zwracamy również koszty leczenia stomatologicznego.

Jeśli podczas podróży doznasz ostrych stanów zapalnych i bólowych, bądź też gdy leczenie było konieczne w następstwie nieszczęśliwego wypadku pokryjemy poniesione przez Ciebie koszty leczenia u dentysty.

- 6) transportu do placówki medycznej z miejsca pobytu Ubezpieczonego bądź z miejsca wypadku najtańszym możliwym do zorganizowania, zaakceptowanym przez lekarza środkiem transportu,
- 7) transportu do innej placówki medycznej, jeżeli placówka medyczna, w której Ubezpieczony jest leczony, nie zapewnia opieki medycznej dostosowanej do stanu zdrowia Ubezpieczonego,
- 8) naprawy lub zakupu okularów, protez oraz środków pomocniczych, pod warunkiem, że konieczność ich naprawy lub zakupu powstała w następstwie nieszczęśliwego wypadku objętego odpowiedzialnością Ubezpieczyciela,
- 9) akcji poszukiwawczej prowadzonej przez wyspecjalizowane jednostki, jeśli w czasie pobytu poza granicami Polski lub kraju rezydencji Ubezpieczony uległ nagłemu zachorowaniu lub nieszczęśliwemu wypadkowi.

IV. Zakres ubezpieczenia assistance

1. Ubezpieczyciel zobowiązuje się za pośrednictwem Centrum Alarmowego zapewnić Ubezpieczonemu następujące usługi assistance:
  - 1) całodobowy dostęp do kontaktu z Centrum Alarmowym,
  - 2) organizacja pomocy w celu pokrycia kosztów leczenia, o których mowa w niniejszej Sekcji,
  - 3) dostarczenie leków – na życzenie Ubezpieczonego i po konsultacji z lekarzem prowadzącym leczenie Ubezpieczonego w Polsce lub w kraju rezydencji, dostarczone zostaną Ubezpieczonemu niezbędne leki lub leki zastępcze mające zastąpić leki, które zaginęły w czasie pobytu Ubezpieczonego poza granicami Polski lub kraju rezydencji; Ubezpieczony będzie jednak zobowiązany do zwrotu kosztów zakupu tych leków w terminie 10 dni od daty zakończenia podróży,
  - 4) transport do Polski lub kraju rezydencji – pod warunkiem że będzie zachodzić odpowiedzialność Ubezpieczyciela z tytułu ubezpieczenia od kosztów leczenia oraz że z uwagi na stan zdrowia Ubezpieczonego nie będzie on mógł skorzystać z przewidzianego uprzednio środka lokomocji, Ubezpieczyciel zorganizuje i pokryje koszty transportu

Ubezpieczonego do miejsca zamieszkania lub placówki służby zdrowia w Polsce lub w kraju rezydencji; transport dokonywany jest po udzieleniu Ubezpieczonemu pomocy medycznej umożliwiającej kontynuowanie leczenia w Polsce lub kraju rezydencji, dostosowanym do stanu zdrowia Ubezpieczonego środkiem transportu; jeżeli wskazani przez Ubezpieczyciela lekarze uwzględniając opinię lekarza prowadzącego uznają transport za możliwy, a Ubezpieczony nie wyrazi na to zgody, wówczas dalsze usługi assistance, w tym organizacja i pokrycie kosztów późniejszego transportu do Polski lub kraju rezydencji, nie będą Ubezpieczonemu przysługiwać,

- 5) transport zwłok Ubezpieczonego lub pochówek za granicą – pod warunkiem że będzie zachodzić odpowiedzialność Ubezpieczyciela z tytułu ubezpieczenia od kosztów leczenia lub następstw nieszczęśliwych wypadków oraz że Ubezpieczony zmarł wskutek nieszczęśliwego wypadku lub nagłego zachorowania podczas pobytu poza granicami Polski lub kraju rezydencji, Ubezpieczyciel zorganizuje transport zwłok i pokryje koszty transportu do miejsca pogrzebu w Polsce lub w kraju rezydencji albo pokryje uzasadnione koszty pochówku za granicą; koszty pochówku pokryte zostaną maksymalnie do wysokości równowartości 3.000 euro,
- 6) powrót osób bliskich – jeżeli Ubezpieczyciel zorganizował transport Ubezpieczonego lub jego zwłok do Polski lub kraju rezydencji, wówczas dodatkowo zorganizuje i pokryje koszty powrotu (bilet kolejowy, autobusowy albo jeżeli podróż tymi środkami lokomocji trwa dłużej niż 12 godzin – bilet lotniczy) do Polski lub kraju rezydencji towarzyszących Ubezpieczonemu w podróży osób bliskich albo innej jednej towarzyszącej osoby, jednakże pod warunkiem, że pierwotnie przewidziane środki transportu nie mogły być w tym celu wykorzystane,
- 7) organizacja i pokrycie kosztów zakwaterowania i wyżywienia osoby towarzyszącej Ubezpieczonemu w podróży – jeżeli Ubezpieczyciel pokryje koszty pobytu w szpitalu Ubezpieczonego, a pobyt ten przedłuży się poza pierwotnie przewidziany termin powrotu do Polski lub kraju rezydencji, wówczas dodatkowo Ubezpieczyciel zorganizuje i pokryje koszty zakwaterowania i wyżywienia jednej towarzyszącej Ubezpieczonemu osoby; koszty te pokryjemy maksymalnie do wysokości równowartości 100 euro za każdą dobę, ale nie więcej niż za 7 dób,

Komentarz: zaopiekujemy się osobą razem z Tobą podróżującą.

Jeśli Twój pobyt w szpitalu się przedłuży zapewnimy osobie Ci towarzyszącej zakwaterowanie i wyżywienie. Pokryjemy także koszty z tego wynika.

- 8) organizacja i pokrycie kosztów podróży służbowej osoby oddelegowanej na zastępstwo Ubezpieczonego - pod warunkiem że Ubezpieczyciel będzie zobowiązany świadczyć ochronę z tytułu ubezpieczenia od kosztów leczenia lub następstw nieszczęśliwych wypadków oraz że z powodu nieszczęśliwego wypadku lub nagłego zachorowania Ubezpieczony zmuszony będzie do przerwania podróży służbowej, wówczas dodatkowo Ubezpieczyciel zorganizuje podróż innego pracownika, który dokończy realizację zadań Ubezpieczonego podczas podróży służbowej; w takim przypadku Ubezpieczyciel pokryje koszty biletu kolejowego lub autobusowego albo jeżeli podróż tymi środkami lokomocji trwa dłużej niż 12 godzin – biletu lotniczego; koszty te Ubezpieczyciel pokryje maksymalnie do wysokości równowartości 1.000 euro,
- 9) transport niepełnoletnich dzieci – jeżeli Ubezpieczyciel pokryje koszty pobytu Ubezpieczonego w szpitalu, podczas gdy Ubezpieczony podróżował z niepełnoletnimi dziećmi, a nie towarzyszyła tym dzieciom żadna inna osoba pełnoletnia oprócz Ubezpieczonego, wówczas dodatkowo Ubezpieczyciel zorganizuje i pokryje koszty transportu tych dzieci do Polski lub kraju rezydencji, transport ten przeprowadzony zostanie pod opieką przedstawiciela Ubezpieczyciela;
- 10) przekazywanie informacji – jeżeli nieprzewidziane zdarzenie, takie jak strajk, uprowadzenie samolotu, wypadek lub choroba niewymagająca transportu do Polski lub kraju rezydencji spowoduje zwłokę w podróży Ubezpieczonego lub zmieni jej przebieg, to na życzenie Ubezpieczonego, Ubezpieczyciel przekaze niezbędne wiadomości osobie wskazanej przez Ubezpieczonego; Ubezpieczyciel nie odpowiada: za brak możliwości przekazania tych wiadomości, za zwłokę w przekazaniu tych wiadomości, jak i za ich następstwa, o ile nieprzekazanie, bądź zwłoka w przekazaniu tych wiadomości nastąpiły z przyczyn niezależnych od Ubezpieczyciela, Ubezpieczyciel nie odpowiada również za następstwa przekazania tych wiadomości;
- 11) organizacja i pokrycie kosztów wizyty osoby bliskiej – jeżeli Ubezpieczyciel pokrywa koszty pobytu Ubezpieczonego w szpitalu przez okres ponad 7 dni, a nie towarzyszy Ubezpieczonemu w podróży żadna osoba pełnoletnia, wówczas dodatkowo Ubezpieczyciel

zorganizuje i pokryje koszty transportu w obie strony jednej osoby bliskiej zamieszkałej w Polsce (podróż z Polski lub kraju rezydencji do kraju hospitalizacji Ubezpieczonego i z powrotem) albo jednej innej osoby mieszkającej w kraju hospitalizacji Ubezpieczonego, wskazanej przez Ubezpieczonego (podróż z miejsca zamieszkania w kraju hospitalizacji Ubezpieczonego i powrót do miejsca zamieszkania w tym kraju); w takim przypadku Ubezpieczyciel pokryje koszty biletu kolejowego lub autobusowego albo jeżeli podróż tymi środkami lokomocji trwa dłużej niż 12 godzin – biletu lotniczego; koszty te Ubezpieczyciel pokryje maksymalnie do wysokości równowartości 100 euro za każdą dobę, ale nie więcej niż za 7 dób,

- 12) organizacja i pokrycie dodatkowych kosztów zakwaterowania i wyżywienia za granicą w celu rekonwalescencji Ubezpieczonego – jeżeli Ubezpieczyciel zorganizował transport do Polski lub kraju rezydencji, ale transport ten zgodnie z zaleceniami lekarzy nie może nastąpić bezpośrednio po zakończeniu przez Ubezpieczonego pobytu w szpitalu, wówczas dodatkowo Ubezpieczyciel zorganizuje i pokryje koszty przedłużonego zakwaterowania i wyżywienia Ubezpieczonego; koszty te Ubezpieczyciel pokryje maksymalnie do wysokości równowartości 100 euro za każdą dobę, ale nie więcej niż za 7 dób,
- 13) organizacja i pokrycie kosztów kontynuacji podróży – pod warunkiem że będzie zachodzić odpowiedzialność Ubezpieczyciela z tytułu ubezpieczenia od kosztów leczenia lub następstw nieszczęśliwych wypadków oraz że z powodu nieszczęśliwego wypadku lub nagłego zachorowania Ubezpieczony zmuszony był do przerwania podróży, wówczas dodatkowo, w razie poprawy stanu zdrowia Ubezpieczonego, Ubezpieczyciel zorganizuje i pokryje koszty transportu Ubezpieczonego z miejsca zachorowania lub wypadku do następnego etapu przewidzianej podróży, aby umożliwić Ubezpieczonemu jej kontynuowanie; koszty te Ubezpieczyciel pokryje maksymalnie do wysokości równowartości 500 euro,
- 14) pomoc w razie utraty środków płatniczych – w razie kradzieży, uszkodzenia lub zniszczenia posiadanych przez Ubezpieczonego podczas pobytu poza granicami Polski lub kraju rezydencji środków płatniczych Ubezpieczyciel zapewni Ubezpieczonemu pomoc przy skontaktowaniu się z bankiem prowadzącym rachunek Ubezpieczonego,
- 15) pomoc w razie utraty dokumentów podróży – w razie kradzieży, zaginięcia lub uszkodzenia poza granicami Polski lub kraju rezydencji dokumentów niezbędnych Ubezpieczonemu w czasie podróży, Ubezpieczyciel udzieli Ubezpieczonemu informacji o działaniach, jakie należy podjąć w celu ich wyrobienia lub uzyskania innych dokumentów koniecznych do kontynuowania podróży zamiast utraconych lub uszkodzonych; Ubezpieczyciel nie ponosi jednak w takim przypadku odpowiedzialności za efekty tych działań,
- 16) pomoc przy zablokowaniu konta – w razie kradzieży albo zaginięcia poza granicami Polski lub kraju rezydencji kart kredytowych lub czeków podróżnych należących do Ubezpieczonego, Ubezpieczyciel zapewni Ubezpieczonemu pomoc przy zablokowaniu konta osobistego; pomoc ta będzie polegać na przekazaniu odpowiedniej informacji do banku prowadzącego rachunek Ubezpieczonego oraz na ułatwieniu kontaktu między Ubezpieczonym i bankiem; Ubezpieczyciel nie odpowiada jednak w takim przypadku za prawidłowość przeprowadzania blokowania konta ani powstałe w następstwie tego szkody.

Komentarz: jeśli podczas podróży znajdziesz się w ciężkiej sytuacji możesz liczyć na naszą pomoc.

Gdy zostaną Ci skradzione pieniądze, paszport czy karty płatnicze ułatwimy Ci kontakt z Twoim bankiem, wskażemy jak uzyskać kopie dokumentów oraz udzielimy dodatkowych informacji.

V. Kiedy Ubezpieczyciel nie pokryje kosztów leczenia oraz nie zorganizuje usług assistance

1. Ubezpieczyciel nie pokryje kosztów poniesionych na:
  - 1) leczenie przekraczające zakres niezbędny do przywrócenia stanu zdrowia umożliwiającego Ubezpieczonemu powrót albo transport do Polski lub kraju rezydencji,
  - 2) leczenie, jeżeli istniały medyczne przeciwwskazania do odbycia przez Ubezpieczonego podróży ze względów zdrowotnych, a Ubezpieczony pomimo wiedzy o ich istnieniu, podjął decyzję o podróży,
  - 3) leczenie lub kontynuację leczenia w Polsce lub w kraju rezydencji,

Komentarz: pokrywamy tylko te koszty, które ponosisz podczas leczenia za granicą.

Jeśli powrócisz do Polski lub kraju rezydencji dalsze Twoje leczenie nie będzie odbywać się na nasz koszt.

- 4) leczenie bezpłodności albo będące następstwem porodu, który nastąpił w okresie późniejszym niż 2 miesiące poprzedzające przewidywany termin porodu,
  - 5) leczenie będące następstwem zabiegu usuwania ciąży, o ile nie został on wykonany w celu ratowania życia lub zdrowia,
  - 6) leczenie zaburzeń psychicznych lub nerwic,
  - 7) leczenie chorób przenoszonych drogą płciową, AIDS i zakażenia wirusem HIV,
  - 8) operacje plastyczne lub zabiegi kosmetyczne,
  - 9) stomatologiczne leczenie profilaktyczne i protetyczne,
  - 10) leczenie, którego koszty nie przekraczają równowartości 25 euro.
2. Ochroną Ubezpieczyciela nie są objęte szkody powstałe:
    - 1) w wyniku nieskorzystania przez Ubezpieczonego z porady lekarskiej lub nieprzestrzegania zaleceń lekarskich,
    - 2) w wyniku wyczynowego uprawiania przez Ubezpieczonego sportu,
    - 3) w wyniku uprawiania przez Ubezpieczonego sportów wysokiego ryzyka,
    - 4) w wyniku uczestniczenia przez Ubezpieczonego w rajdach lub wyścigach samochodowych,
    - 5) w wyniku zatrucia Ubezpieczonego alkoholem, narkotykami lub innymi środkami odurzającymi,
    - 6) w wyniku zażycia przez Ubezpieczonego leków nie zaleconych przez lekarza, przebywania w stanie po spożyciu alkoholu, zażycia narkotyków lub środków działających na centralny ośrodek nerwowy oraz wskutek zaburzeń świadomości,
    - 7) w wyniku usiłowania popełnienia lub popełnienia przez Ubezpieczonego samobójstwa lub dokonania umyślnego samouszkodzenia ciała,
    - 8) w wyniku usiłowania popełnienia lub popełnienia przez Ubezpieczonego przestępstwa.
  3. Jeżeli nie została opłacona dodatkowa składka z tego tytułu, Ubezpieczyciel nie odpowiada również za koszty leczenia powstałe w następstwie:
    - 1) wykonywania przez Ubezpieczonego ciężkiej pracy fizycznej podczas podróży,
    - 2) rekreacyjnego uprawiania przez Ubezpieczonego podczas podróży narciarstwa lub snowboardu,
    - 3) rekreacyjnego nurkowania podczas podróży.

VI. Jak uzyskać pokrycie/zwrot kosztów leczenia

W razie wystąpienia nagłego zachorowania lub nieszczęśliwego wypadku podczas podróży, należy:

- 1) niezwłocznie zgłosić telefonicznie prośbę o pomoc do Centrum Alarmowego; jeżeli na skutek zdarzenia losowego lub siły wyższej nie jest możliwe postępowanie w tym trybie, należy uzyskać pomoc lekarską, w miarę możliwości korzystając z usług publicznej służby zdrowia a następnie zgłosić ten fakt do Centrum Alarmowego,
- 2) stosować się do zaleceń Centrum Alarmowego, udzielając informacji i niezbędnych pełnomocnictw oraz umożliwiając Centrum Alarmowemu dokonanie czynności koniecznych do ustalenia okoliczności powstania zdarzenia ubezpieczeniowego, zasadności i wysokości roszczenia - udzielić w tym celu pomocy i wyjaśnień,
- 3) uzyskać dokumentację lekarską stwierdzającą rozpoznanie (diagnozę) uzasadniającą konieczność prowadzenia wobec Ubezpieczonego określonego sposobu leczenia oraz opis przebiegu leczenia z wynikami badań.

VII. Zasady pokrycia/zwrotu kosztów leczenia

1. Co do zasady Centrum Alarmowe pokrywa koszty leczenia bezpośrednim wykonawcom usług. Nastąpi to po uzyskaniu zgłoszenia zdarzenia ubezpieczeniowego, zebraniu i przeanalizowaniu dokumentacji niezbędnej do ustalenia zasadności i wysokości odszkodowania tj. m.in. diagnozy lekarskiej oraz dokumentów stwierdzających przyczyny i zakres udzielonej pomocy lekarskiej.
2. Jeżeli na skutek zdarzenia losowego lub siły wyższej nie jest możliwe postępowanie według wytycznych wskazanych powyżej bądź Ubezpieczony uzyskał zgodę Centrum Alarmowego na pokrycie kosztów we własnym zakresie i ich refundację po powrocie do Polski lub kraju rezydencji, należy zgłosić wystąpienie nagłego zachorowania lub nieszczęśliwego wypadku bezpośrednio do Centrum Alarmowego w ciągu 7 dni od daty powrotu do Polski lub kraju rezydencji, bez względu na to, czy pełna dokumentacja potwierdzająca zasadność i wysokość roszczeń jest w posiadaniu Ubezpieczonego.

3. Roszczenie zgłoszone w trybie określonym powyżej zostanie przez Ubezpieczyciela rozpatrzone po przedłożeniu pełnej dokumentacji niezbędnej do ustalenia zasadności i wysokości odszkodowania, tj. diagnozy lekarskiej oraz dokumentów stwierdzających przyczynę i zakres udzielonej pomocy lekarskiej, oryginałów rachunków i dowodów ich zapłaty oraz wszelkich innych dokumentów dotyczących poniesionych kosztów leczenia, o których dostarczenie Ubezpieczyciel wystąpi. Zwrot kosztów leczenia nastąpi po wyjaśnieniu okoliczności niezbędnych do ustalenia odpowiedzialności Ubezpieczyciela i wysokości odszkodowania.

Komentarz: Pamiętaj! W razie Twojego nagłego zachorowania lub nieszczęśliwego wypadku niezwłocznie skontaktuj się z Centrum Alarmowym pod numerem (+48) 22 205 50 95 (opłata za połączenie według taryfy danego operatora), czynnym 24 h, 7 dni w tygodniu.

Jeżeli na skutek zdarzenia losowego lub siły wyższej nie możesz skontaktować się z Centrum Alarmowym bądź też Centrum Alarmowe wyraziło zgodę na pokrycie przez Ciebie kosztów leczenia we własnym zakresie - zgłoś wystąpienie nieszczęśliwego wypadku lub nagłego zachorowania w terminie 7 dni od daty powrotu z podróży.

VIII. Zasady udzielania pomocy assistance

1. W razie gdy w następstwie wystąpienia nagłego zachorowania lub nieszczęśliwego wypadku podczas podróży wystąpi konieczność skorzystania z pomocy assistance, należy:
  - 1) zgłosić niezwłocznie telefonicznie prośbę o pomoc do Centrum Alarmowego,
  - 2) stosować się do zaleceń Centrum Alarmowego, udzielając informacji i niezbędnych pełnomocnictw oraz umożliwiając Centrum Alarmowemu dokonanie czynności niezbędnych do ustalenia okoliczności powstania zdarzenia ubezpieczeniowego - udzielić w tym celu pomocy i wyjaśnień.
2. Niezwłocznie po otrzymaniu zgłoszenia, Centrum Alarmowe informuje zgłaszającego prośbę o pomoc, czy na podstawie przekazanych przez niego informacji wykonanie usługi w ramach ubezpieczenia assistance jest zasadne. W razie decyzji pozytywnej Centrum Alarmowe zorganizuje taką usługę i pokryje jej koszty bezpośrednim wykonawcom.
3. W uzasadnionych przypadkach Centrum Alarmowe może wyrazić zgodę na pokrycie kosztów usługi assistance przez Ubezpieczonego. W takiej sytuacji zwrot tych kosztów następuje po powrocie Ubezpieczonego do Polski lub kraju rezydencji, na podstawie takich dokumentów jak oryginały rachunków, bilety za przejazd lub inne potwierdzające wykonanie danej usługi assistance.

IX. Wypłata odszkodowania

1. Odszkodowanie wypłacane jest podmiotowi, który poniósł koszty leczenia lub świadczył usługi assistance na rzecz Ubezpieczonego.

Komentarz: podejmiemy wszystkie możliwe działania, by maksymalnie skrócić czas oczekiwania na wypłatę odszkodowania.

2. Odszkodowanie wypłacane jest na terytorium Polski, w walucie polskiej, według średniego kursu NBP, ogłoszonego w dniu ustalenia wysokości odszkodowania, z wyjątkiem kosztów zwracanych bezpośrednio za granicą wykonawcom usług.

X. Postanowienia dodatkowe

Do umowy ubezpieczenia od kosztów leczenia i assistance mają również zastosowanie postanowienia wspólne zawarte w Sekcji F.

Sekcja B

Ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej

I. Przedmiot i zakres ubezpieczenia

1. Ochrona Ubezpieczyciela obejmuje odpowiedzialność cywilną deliktową Ubezpieczonego podczas podróży.
2. W przypadku gdy Ubezpieczony wyrządzi szkodę osobową lub rzeczową osobie trzeciej podczas podróży i będzie zobowiązany do jej naprawienia w myśl przepisów prawa obowiązujących w kraju podróży, Ubezpieczyciel wypłaci odszkodowanie na rzecz poszkodowanej osoby trzeciej.
3. Po opłaceniu dodatkowej składki, ochrona ubezpieczeniowa może zostać rozszerzona o zdarzenia powstałe w następstwie rekreacyjnego uprawiania przez Ubezpieczonego narciarstwa, snowboardu oraz nurkowania.

Komentarz: ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej deliktowej dotyczy zdarzeń jakie mogą powstać podczas podróży.

Najczęstsze szkody z tytułu których wypłacimy odszkodowanie to uszkodzenie mienia hotelowego, pogryzienie przechodnia przez Twojego psa, zniszczenie cudzego mienia przez Twoje dzieci, uszkodzenie pojazdu wyrządzone przez Ciebie podczas jazdy rowerem, uszczerbek na zdrowiu wywołany przez Ciebie u innej osoby na stoku narciarskim.

4. W granicach sumy gwarancyjnej określonej w polisie Ubezpieczyciel pokryje również niezbędne koszty obrony przed sądem cywilnym, w związku z roszczeniami osoby poszkodowanej. Koszty te Ubezpieczyciel pokryje pod warunkiem, że roszczenia te są objęte zakresem udzielanej przez Ubezpieczyciela ochrony ubezpieczeniowej i Ubezpieczyciel nie zgłosi sprzeciwu co do ich wypłaty po otrzymaniu informacji o konieczności ich poniesienia.
5. Ubezpieczyciel wypłaci odszkodowanie pod warunkiem, że zdarzenie powodujące szkodę miało miejsce poza granicami Polski lub kraju rezydencji.
6. Ochroną ubezpieczeniową objęte są tylko takie przypadki, gdy zdarzenie bezpośrednio powodujące szkodę wystąpiło w trakcie trwania okresu odpowiedzialności Ubezpieczyciela.

II. Kiedy Ubezpieczyciel nie wypłaci odszkodowania z tytułu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej

1. Ubezpieczyciel nie wypłaci odszkodowania za szkody:
  - 1) wyrządzone Ubezpieczonemu lub osobom bliskim Ubezpieczonego,
  - 2) co do których odpowiedzialność Ubezpieczonego powinna zostać objęta obowiązkowym ubezpieczeniem odpowiedzialności cywilnej wynikającym z obowiązujących przepisów prawa,

Komentarz: nasze ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej nie zastępuje ubezpieczeń obowiązkowych.

Jeżeli jako posiadacz pojazdu lub z racji wykonywanego zawodu podlegasz obowiązkowemu ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej powinieneś zawrzeć inną odpowiednią umowę ubezpieczenia.

- 3) będące następstwem wykonywania przez Ubezpieczonego, bez względu na podstawę prawną, czynności w celu zarobkowym, w tym prowadzenia działalności gospodarczej, a także wyrządzone przez rzeczy, które Ubezpieczony zarobkowo dostarczył lub wytworzył albo prace lub usługi przez Ubezpieczonego wykonane w celach zarobkowych,
- 4) będące następstwem przeniesienia jakichkolwiek chorób w tym przez zwierzęta,
- 5) będące następstwem udziału Ubezpieczonego w bójkach lub innych aktach przemocy,
- 6) powstałe w następstwie posiadania lub użytkowania przez Ubezpieczonego jednostek pływających, statków powietrznych (w tym lotni i motolotni), pojazdów samochodowych, motocykli i motorowerów, broni, amunicji lub materiałów wybuchowych,
- 7) powstałe w następstwie uprawiania przez Ubezpieczonego sportów wyczynowych, a także sportów wysokiego ryzyka,
- 8) powstałe na skutek uszkodzenia, zniszczenia, zaginięcia lub utraty jakichkolwiek przedmiotów lub rzeczy należących do osób trzecich, a używanych, przechowywanych lub przyjętych do naprawy przez Ubezpieczonego lub osoby bliskie Ubezpieczonego,
- 9) powstałe w wyniku uszkodzenia, utraty, zniszczenia wartości pieniężnych, papierów wartościowych, biżuterii, kamieni szlachetnych, dokumentów, planów, zbiorów archiwalnych,

- filatelistycznych, numizmatycznych, dzieł sztuki lub innych przedmiotów o charakterze zabytkowym, artystycznym lub unikatowym,
- 10) majątkowe nie będące następstwem szkody osobowej lub szkody rzeczowej,
  - 11) powstałe wskutek niewykonania lub nienależytego wykonania przez Ubezpieczonego jakiegokolwiek umowy,

Komentarz: nasza ochrona dotyczy tylko szkód spowodowanych czynem niedozwolonym w rozumieniu kodeksu cywilnego.

Szkody spowodowane Twojemu kontrahentowi na skutek niewykonania lub nienależytego wykonania umowy, nie są objęte naszą ochroną. Nie wypłacimy więc np. odszkodowania za zaległy czynsz czy inne opłaty.

- 12) powstałe w wyniku zgody Ubezpieczonego na zapłacenie jakiegokolwiek sumy jako odszkodowania lub w charakterze innego świadczenia, chyba że Ubezpieczony byłby zobowiązany do zapłaty takiej należności niezależnie od wyrażenia zgody,
  - 13) za które Ubezpieczony jest odpowiedzialny w wyniku umownego przejęcia czyjejś odpowiedzialności cywilnej albo wskutek rozszerzenia zakresu odpowiedzialności cywilnej Ubezpieczonego ponad odpowiedzialność wynikającą z obowiązujących przepisów prawa,
  - 14) powstałe w wyniku naruszenia przez Ubezpieczonego praw autorskich, licencji, patentów, znaków towarowych lub nazw fabrycznych,
  - 15) będące następstwem oszczerstw i pomówień lub naruszenia przez Ubezpieczonego dóbr osobistych osoby trzeciej, innych niż życie i zdrowie,
  - 16) wyrządzone umyślnie przez Ubezpieczonego lub osoby, z którymi Ubezpieczony pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym,
  - 17) wyrządzone przez Ubezpieczonego wskutek rażącego niedbalstwa, chyba że zapłata świadczenia odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności,
  - 18) wyrządzone przez Ubezpieczonego w stanie po spożyciu alkoholu, narkotyków lub innych środków powodujących zaburzenia świadomości,
  - 19) powstałe w następstwie popełnienia przez Ubezpieczonego przestępstwa lub wykroczenia z winy umyślnej,
  - 20) których wartość nie przekracza równowartości 250 euro, w odniesieniu do każdego zdarzenia zaistniałego w trakcie trwania naszej odpowiedzialności.
2. Jeżeli nie została opłacona dodatkowa składka z tego tytułu, Ubezpieczyciel nie odpowiada również za szkody osobowe lub rzeczowe powstałe w następstwie:
- 1) rekreacyjnego uprawiania przez Ubezpieczonego podczas podróży narciarstwa lub snowboardu,
  - 2) rekreacyjnego nurkowania podczas podróży.

III. Jeśli osoba trzecia zgłosi roszczenie

1. W razie wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego, Ubezpieczony zobowiązany jest:
  - 1) w miarę możliwości zapobiegać zwiększaniu się szkody oraz zabezpieczyć dowody pozwalające ustalić okoliczności zdarzenia,
  - 2) postarać się ustalić świadków zdarzenia i spisać okoliczności jego powstania,
  - 3) zawiadomić Ubezpieczyciela o zdarzeniu niezwłocznie, nie później niż w ciągu 7 dni,
  - 4) jeśli Ubezpieczyciel o to poprosi, udzielić Ubezpieczycielowi lub wskazanym przez Ubezpieczyciela osobom pełnomocnictwa do prowadzenia sprawy lub odwołania się do sądu cywilnego w obronie interesów Ubezpieczonego, jeżeli zostało wszczęte przeciwko Ubezpieczonemu postępowanie sądowe,
  - 5) przekazać Ubezpieczycielowi natychmiast po otrzymaniu każde wezwanie, pozew i inne dokumenty sądowe doręczone Ubezpieczonemu.
2. Bez uprzedniej pisemnej zgody Ubezpieczyciela, ani Ubezpieczony, ani nikt inny w imieniu Ubezpieczonego, nie może uznać odpowiedzialności, uczynić żadnego zobowiązania do wypłaty odszkodowania lub wypłacić jakąkolwiek kwotę z tego tytułu, a także zawrzeć ugody z poszkodowaną osobą trzecią. W przeciwnym wypadku Ubezpieczyciel będzie mógł zwolnić się z obowiązku wypłaty odszkodowania, jeżeli którekolwiek z powyższych działań miało wpływ na odpowiedzialność Ubezpieczyciela.
3. Bez zgody Ubezpieczonego Ubezpieczyciel może wypłacić odszkodowanie na rzecz osoby trzeciej w wysokości odpowiadającej sumie gwarancyjnej lub jakiegokolwiek mniejszej sumy, która zaspokoi roszczenia tej osoby, zwalniając się tym samym z dalszej odpowiedzialności za takie zdarzenie.

4. Jeżeli Ubezpieczony nie godzi się na propozycję Ubezpieczyciela dotyczącą wypłaty odszkodowania na rzecz osoby poszkodowanej, Ubezpieczyciel nie pokryje powstałych z tego powodu odsetek i dodatkowych kosztów.

IV. Udział własny

1. Przy ustalaniu odszkodowania Ubezpieczyciel uwzględni kwotę stanowiącą równowartość 250 euro, która stanowi udział własny Ubezpieczonego w szkodzie.
2. W przypadku kilku poszkodowanych wskutek jednego zdarzenia, udział własny Ubezpieczonego jest potrącany przez Ubezpieczyciela proporcjonalnie do łącznej wysokości odszkodowania należnego każdemu z poszkodowanych.

Komentarz: jak udział własny wpływa na odszkodowanie.

Jeżeli koszt naprawy uszkodzonego przez Ciebie mienia hotelowego wynosi 2.000 zł, wówczas osobie poszkodowanej wypłacimy odszkodowanie w wysokości: 2.000 zł – 250 euro (równowartość w zł). Kwotę udziału własnego będziesz zobowiązany wpłacić osobie poszkodowanej we własnym zakresie.

V. Wypłata odszkodowania

1. Odszkodowanie wypłacane jest osobie poszkodowanej na podstawie uznania roszczenia osoby poszkodowanej, ugody lub prawomocnego orzeczenia sądowego.

Komentarz: podejmiemy wszystkie możliwe działania, by maksymalnie skrócić czas oczekiwania na wypłatę odszkodowania.

2. Jeżeli osobie poszkodowanej przysługuje zarówno świadczenie jednorazowe, jak i renty, Ubezpieczyciel wypłaci je do wysokości sumy gwarancyjnej, w następującej kolejności:
  - 1) świadczenie jednorazowe,
  - 2) renta czasowa,
  - 3) renta dożywotnia.

VI. Postanowienia dodatkowe

Do umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej mają również zastosowanie postanowienia wspólne zawarte w Sekcji F.

Sekcja C

Ubezpieczenie bagażu podróznego

I. Przedmiot i zakres ubezpieczenia

1. Przedmiotem ubezpieczenia jest bagaż podrózný Ubezpieczonego w czasie podróży.
2. Ochroną ubezpieczeniową objęty jest bagaż podrózný znajdujący się pod bezpośrednią opieką Ubezpieczonego oraz bagaż, który został:
  - 1) powierzony zawodowemu przewoźnikowi na podstawie odpowiedniego dokumentu przewozowego,
  - 2) oddany za pokwitowaniem do przechowalni bagażu,
  - 3) pozostawiony w zamkniętym na zamek indywidualnym pomieszczeniu bagażowym na dworcu, lotnisku lub w hotelu,
  - 4) pozostawiony w zamkniętym na zamek pomieszczeniu w miejscu zakwaterowania Ubezpieczonego (z wyłączeniem namiotu),
  - 5) pozostawiony w zamkniętym na zamek bagażniku pojazdu samochodowego lub w zamkniętym na zamek luku bagażowym,
  - 6) pozostawiony w zamkniętej na zamek kabinie przyczepy kempingowej lub jednostki pływającej.
3. Ubezpieczyciel wypłaci odszkodowanie, jeżeli bagaż podrózný Ubezpieczonego uległ utracie, uszkodzeniu lub zniszczeniu na skutek wystąpienia w okresie udzielanej ochrony ubezpieczeniowej, któregokolwiek z następujących zdarzeń losowych:
  - 1) pożar,
  - 2) uderzenie pioruna,
  - 3) wybuch,
  - 4) upadek statku powietrznego,
  - 5) silny wiatr,
  - 6) deszcz nawalny,
  - 7) grad,
  - 8) powódź,
  - 9) tsunami,
  - 10) trzęsienie ziemi,
  - 11) wybuch wulkanu,
  - 12) kradzież z włamaniem z pomieszczeń i miejsc wymienionych powyżej,
  - 13) rozbój,
  - 14) wypadek lub katastrofa środka komunikacji,
  - 15) nagłe zachorowanie lub nieszczęśliwy wypadek, w wyniku którego Ubezpieczony utracił w sposób nagły możliwość nadzoru nad bagażem.
4. W granicach sumy ubezpieczenia określonej w polisie Ubezpieczyciel odpowiada również za szkody w ubezpieczonym bagażu podróznym:
  - 1) będące wynikiem skażenia lub zabrudzenia, spowodowanych przez zdarzenie losowe objęte ochroną ubezpieczeniową,
  - 2) powstałe wskutek akcji ratowniczej prowadzonej w następstwie wystąpienia zdarzenia losowego objętego ochroną ubezpieczeniową,
  - 3) w każdym przypadku, gdy bagaż podrózný został powierzony zawodowemu przewoźnikowi na podstawie odpowiedniego dokumentu przewozowego.

Komentarz: zakres ochrony Twojego bagażu podróznego jest bardzo szeroki.

Najczęstsze szkody z tytułu których wypłacimy odszkodowanie to utrata, uszkodzenie lub zniszczenie Twojego bagażu podróznego w wyniku jego zagubienia podczas przelotu, kradzieży z sortowni bagażowej, pożaru.

II. Kiedy Ubezpieczyciel nie wypłaci odszkodowania z tytułu ubezpieczenia bagażu podróznego

1. Ubezpieczyciel nie wypłaci odszkodowania za szkody:
  - 1) wyrządzone umyślnie przez Ubezpieczonego lub osoby, z którymi Ubezpieczony pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym,
  - 2) wyrządzone przez Ubezpieczonego wskutek rażącego niedbalstwa, chyba że zapłata świadczenia odpowiada w danych okolicznościach względem słuszności,
  - 3) polegające na uszkodzeniu, zniszczeniu bądź kradzieży przedmiotów stanowiących standardowe wyposażenie pojazdu samochodowego,

- 4) polegające na uszkodzeniu, zniszczeniu bądź utracie rzeczy wskutek ich zużycia, samozapalenia, samozepsucia lub wycieku, a wobec rzeczy tłukących się lub w opakowaniu szklanym – także potłuczenia lub utraty wartości rzeczy uszkodzonej,
  - 5) polegające wyłącznie na uszkodzeniu lub zniszczeniu waliz, neseserów, toreb, paczek lub innych pojemników bagażu,
  - 6) powstałe wskutek kradzieży z włamaniem dokonanej z bagażnika dachowego pojazdu samochodowego, jeżeli chociaż jedna ze ścian bagażnika została wykonana z materiału nieodpornego na zniszczenie przy użyciu niewielkiej siły (np. brezent) lub gdy bagażnik nie był zamknięty na odpowiedni zamek zabezpieczający,
  - 7) powstałe w aparatach i urządzeniach elektrycznych wskutek ich wad lub działania prądu elektrycznego podczas eksploatacji, chyba że działanie prądu elektrycznego spowodowało pożar,
  - 8) będące następstwem działania energii jądrowej lub skażenia radioaktywnego, promieni laserowych oraz pola magnetycznego i elektromagnetycznego,
  - 9) powstałe wskutek emisji, wycieku lub innej formy przedostania się do powietrza, wody lub gruntu jakichkolwiek substancji,
  - 10) powstałe w następstwie zniszczenia, konfiskaty, nacjonalizacji, przetrzymywania lub zarekwirowania mienia przez organy celne lub inne władze.
2. Ponadto ochroną Ubezpieczyciela nie są objęte przewożone przez Ubezpieczonego:
- 1) srebro, złoto, platyna w złomie i sztabach,
  - 2) wartości pieniężne, sprzęt audiowizualny, sprzęt łączności, sprzęt fotograficzny, papiery wartościowe, książeczki i bony oszczędnościowe, karty płatnicze wszelkiego rodzaju oraz bilety na przejazdy środkami komunikacji i klucze,
  - 3) dokumenty i rękopisy, instrumenty muzyczne, rzeczy o wartości naukowej, artystycznej,
  - 4) biżuteria, dzieła sztuki, antyki oraz zbiory kolekcjonerskie,
  - 5) sprzęt i programy komputerowe oraz dane na nośnikach wszelkiego rodzaju,
  - 6) sprzęt sportowy, chyba że został ubezpieczony zgodnie z sekcją D,

Komentarz: ochroną ubezpieczeniową obejmujemy przedmioty, które zwyczajowo zabierasz w podróż.

Nie wypłacimy zatem odszkodowania za utracone, zniszczone lub uszkodzone rzeczy, typu: instrumenty muzyczne, broń, sprzęt medyczny, biżuterię, sprzęt komputerowy.

- 7) broń wszelkiego rodzaju i trofea myśliwskie,
- 8) paliwa napędowe, akcesoria samochodowe oraz przedmioty stanowiące wyposażenie przyczep kempingowych i łodzi,
- 9) przedmioty służące działalności handlowej, usługowej lub produkcyjnej,
- 10) samochody, przyczepy, karawany i inne środki transportu,
- 11) sprzęt medyczny, lekarstwa, protezy,
- 12) mienie przesiedleńcze.

III. Udział własny

Przy ustalaniu odszkodowania Ubezpieczyciel uwzględni kwotę stanowiącą równowartość 25 euro, która stanowi udział własny Ubezpieczonego w szkodzie.

Komentarz: jak udział własny wpływa na odszkodowanie.

Jeżeli koszt zakupu utraconych przedmiotów z bagażu podróжного wynosi 1.000 zł, wówczas wypłacimy odszkodowanie w wysokości: 1.000 zł – 25 euro (równowartość w zł).

IV. Gdy Ubezpieczony stwierdzi utratę, zniszczenie lub uszkodzenie bagażu podróжного

W razie wystąpienia szkody w bagażu podróжном Ubezpieczony zobowiązany jest:

- 1) użyć wszelkich dostępnych środków w celu zmniejszenia szkody w ubezpieczonym mieniu,
- 2) niezwłocznie zawiadomić miejscową policję o każdym przypadku kradzieży, rozboju lub zaginięcia przedmiotów objętych ubezpieczeniem i uzyskać pisemne potwierdzenie tego faktu z wyszczególnieniem utraconych przedmiotów (z podaniem ich ilości, rodzaju i wartości),
- 3) niezwłocznie zawiadomić właściwego przewoźnika lub kierownictwo hotelu, domu wczasowego, kempingu lub innego miejsca pobytu Ubezpieczonego o każdym wystąpieniu szkody, która powstała w środku komunikacji lub miejscu zakwaterowania i uzyskać pisemne potwierdzenie tego zawiadomienia z wyszczególnieniem utraconych przedmiotów (z podaniem ich ilości, rodzaju i wartości),

- 4) w przypadku całkowitego lub częściowego zniszczenia przedmiotów wskutek wystąpienia pożaru, uderzenia pioruna, wybuchu, upadku statku powietrznego, silnego wiatru, deszczu nawalnego, gradu, powodzi, tsunami, trzęsienia ziemi, wybuchu wulkanu albo akcji ratowniczej, uzyskać u odpowiednich władz pisemne potwierdzenie zaistniałej szkody z wyszczególnieniem utraconych przedmiotów (z podaniem ich ilości, rodzaju i wartości),
- 5) złożyć w Centrum Alarmowym, najpóźniej w ciągu 7 dni od daty powrotu do Polski lub kraju rezydencji, wykaz utraconych lub uszkodzonych przedmiotów z określeniem ich wartości, roku ich nabycia, cech identyfikacyjnych oraz wszelkich dokumentów i wyjaśnień dotyczących okoliczności, charakteru i rozmiaru szkody, w tym potwierdzeń określonych powyżej, a w razie zagubienia, zniszczenia lub uszkodzenia bagażu podróznego przez przewoźnika dołączyć do zgłoszenia także oryginał biletu.

V. Sposób ustalania wysokości odszkodowania

1. Odszkodowanie ustalane jest na podstawie oryginałów dokumentów określonych powyżej.
2. W granicach sumy ubezpieczenia wskazanej w polisie wysokość odszkodowania z tytułu utraty, zniszczenia lub uszkodzenia bagażu podróznego ustala się według udokumentowanej wysokości szkody z uwzględnieniem zużycia tych przedmiotów do dnia szkody, a w razie braku takiego udokumentowania:
  - 1) według cen detalicznych przedmiotu tego samego lub podobnego rodzaju i gatunku z dnia ustalania odszkodowania, pomniejszonych o stopień zużycia do dnia szkody albo
  - 2) według kosztów naprawy, z zastrzeżeniem że koszty te nie mogą przekraczać kosztów zakupu nowego przedmiotu.
3. Odszkodowanie ustalane jest jako kwota odpowiadająca wysokości szkody z uwzględnieniem następujących zasad:
  - 1) od ustalonej wysokości szkody odejmuje się wartość tej części mienia dotkniętego szkodą, które z uwagi na rodzaj lub rozmiar uszkodzeń nadaje się jeszcze do dalszego użytku, sprzedaży lub przeróbki,
  - 2) w kwocie odszkodowania nie uwzględnia się wartości naukowej, kolekcjonerskiej, zabytkowej, artystycznej, pamiątkowej lub sentymentalnej, amatorskiej oraz osobistych upodobań Ubezpieczonego.
4. Maksymalna wysokość wypłacanego odszkodowania nie może przekroczyć faktycznej wysokości szkody.

Komentarz: wypłacimy kwotę odpowiadającą wysokości poniesionej szkody.

Jeżeli suma ubezpieczenia została wskazana powyżej faktycznej wartości ubezpieczonego mienia, górną granicą wypłacanego odszkodowania będzie i tak wysokość szkody.

VI. Wypłata odszkodowania

Odszkodowanie wypłacane jest na terytorium Polski, w walucie polskiej.

Komentarz: podejmiemy wszystkie możliwe działania, by maksymalnie skrócić czas oczekiwania na wypłatę odszkodowania.

VII. Jeżeli Ubezpieczony odzyska mienie, za którego utratę otrzymał odszkodowanie

1. Jeżeli zostało odnalezione lub Ubezpieczony odzyskał utracone w wyniku szkody ubezpieczone mienie lub jego pozostałości zobowiązany jest do niezwłocznego, pisemnego zgłoszenia tego faktu Ubezpieczycielowi.
2. Jeżeli powyższa sytuacja nastąpiła po wypłacie odszkodowania, Ubezpieczony może zatrzymać wypłacone odszkodowanie pod warunkiem, że poinformuje o tym na piśmie Ubezpieczyciela, najpóźniej w ciągu 14 dni od odzyskania mienia i przeniesienia własności do tego mienia na Ubezpieczyciela.
3. Jeżeli termin wskazany powyżej upłynął Ubezpieczyciel może odmówić przyjęcia odzyskanego mienia i zażądać od Ubezpieczonego zwrotu wypłaconego odszkodowania lub jego części. Ubezpieczyciel uwzględni wtedy pomniejszenie wartości odzyskanych lub odnalezionych przedmiotów na skutek ich uszkodzenia. W takiej sytuacji Ubezpieczony zobowiązany będzie przyjąć takie mienie zwracając Ubezpieczycielowi wypłacone odszkodowanie.

VIII. Postanowienia dodatkowe

Do umowy ubezpieczenia bagażu podróżnego mają również zastosowanie postanowienia wspólne zawarte w Sekcji F.

Sekcja D

Ubezpieczenie sprzętu sportowego

I. Przedmiot i zakres ubezpieczenia

1. Przedmiotem ubezpieczenia jest sprzęt sportowy Ubezpieczonego w czasie podróży.
2. Sprzęt sportowy służący do uprawiania narciarstwa, snowboardu lub nurkowania będzie objęty ochroną ubezpieczeniową, o ile zostanie opłacona dodatkowa składka za uprawianie odpowiedniej dyscypliny sportu.
3. Ochroną ubezpieczeniową objęty jest sprzęt sportowy znajdujący się pod bezpośrednią opieką Ubezpieczonego oraz sprzęt, który został:
  - 1) powierzony zawodowemu przewoźnikowi na podstawie odpowiedniego dokumentu przewozowego,
  - 2) oddany za pokwitowaniem do przechowalni bagażu lub sprzętu,
  - 3) pozostawiony w zamkniętym na zamek indywidualnym pomieszczeniu bagażowym na dworcu, lotnisku lub w hotelu,
  - 4) pozostawiony w zamkniętym na zamek pomieszczeniu w miejscu zakwaterowania Ubezpieczonego (z wyłączeniem namiotu),
  - 5) pozostawiony w zamkniętym na zamek bagażniku pojazdu samochodowego lub w zamkniętym na zamek luku bagażowym,
  - 6) pozostawiony w zamkniętej na zamek kabinie przyczepy kempingowej lub jednostki pływającej.
4. Ubezpieczyciel wypłaci odszkodowanie, jeżeli sprzęt sportowy Ubezpieczonego uległ utracie, uszkodzeniu lub zniszczeniu na skutek wystąpienia w okresie udzielanej ochrony ubezpieczeniowej, któregokolwiek z następujących zdarzeń losowych:
  - 1) pożar,
  - 2) uderzenie pioruna,
  - 3) wybuch,
  - 4) upadek statku powietrznego,
  - 5) silny wiatr,
  - 6) deszcz nawalny,
  - 7) grad,
  - 8) powódź,
  - 9) tsunami,
  - 10) trzęsienie ziemi,
  - 11) wybuch wulkanu,
  - 12) kradzież z włamaniem z pomieszczeń i miejsc wymienionych powyżej,
  - 13) rozbój,
  - 14) wypadek lub katastrofa środka komunikacji,
  - 15) nagłe zachorowanie lub nieszczęśliwy wypadek, w wyniku którego Ubezpieczony utracił w sposób nagły możliwość nadzoru nad sprzętem sportowym,
  - 16) utrata, uszkodzenie lub zniszczenie sprzętu sportowego podczas uprawiania sportów, jeżeli fakt ten nastąpił na skutek nieszczęśliwego wypadku, który zaistniał poza terytorium Polski lub kraju rezydencji i Ubezpieczyciel jest zobowiązany do wypłaty świadczenia z tytułu nieszczęśliwego wypadku powstałego w wyniku tego samego zdarzenia.
5. W granicach sumy ubezpieczenia określonej w polisie Ubezpieczyciel odpowiada również za szkody w ubezpieczonym sprzęcie sportowym:
  - 1) będące wynikiem skażenia lub zabrudzenia, spowodowanych przez zdarzenie losowe objęte ochroną ubezpieczeniową,
  - 2) powstałe wskutek akcji ratowniczej prowadzonej w związku wystąpieniem zdarzenia losowego objętego ochroną ubezpieczeniową,
  - 3) w każdym przypadku, gdy sprzęt sportowy został powierzony zawodowemu przewoźnikowi na podstawie odpowiedniego dokumentu przewozowego.

Komentarz: zakres ochrony Twojego sprzętu sportowego jest bardzo szeroki.

Najczęstsze szkody z tytułu których wypłacimy odszkodowanie to utrata, uszkodzenie lub zniszczenie Twojego sprzętu sportowego w wyniku jego zagubienia podczas przelotu, kradzieży z sortowni bagażowej, pożaru.

II. Kiedy Ubezpieczyciel nie wypłaci odszkodowania z tytułu ubezpieczenia sprzętu sportowego

1. Ubezpieczyciel nie wypłaci odszkodowania za szkody:
  - 1) wyrządzone umyślnie przez Ubezpieczonego lub osoby z którymi Ubezpieczony pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym,
  - 2) wyrządzone przez Ubezpieczonego wskutek rażącego niedbalstwa, chyba że zapłata świadczenia odpowiadająca w danych okolicznościach względem słuszności,
  - 3) polegające na uszkodzeniu, zniszczeniu bądź utracie rzeczy wskutek ich zużycia, samozapalenia, samozepsucia lub wycieku, a wobec rzeczy tłukących się lub w opakowaniu szklanym – także potłuczenia lub utraty wartości rzeczy uszkodzonej,
  - 4) polegające wyłącznie na uszkodzeniu lub zniszczeniu pokrowców, pojemników służących do przechowywania sprzętu sportowego,
  - 5) wynikające z wad sprzętu sportowego,
  - 6) powstałe wskutek kradzieży z włamaniem dokonanej z bagażnika dachowego pojazdu samochodowego, jeżeli chociaż jedna ze ścian bagażnika została wykonana z materiału nieodpornego na zniszczenie przy użyciu niewielkiej siły (np. brezent) lub gdy bagażnik nie był zamknięty na odpowiedni zamek zabezpieczający,
  - 7) powstałe w aparatach i urządzeniach elektrycznych wskutek ich wad lub działania prądu elektrycznego podczas eksploatacji, chyba że działanie prądu elektrycznego spowodowało pożar,
  - 8) powstałe na skutek uprawiania sportów w miejscu do tego niedozwolonym, a także sportów wysokiego ryzyka,
  - 9) spowodowane użytkowaniem sprzętu sportowego niezgodnie z przeznaczeniem,
  - 10) będące następstwem działania energii jądrowej lub skażenia radioaktywnego, promieni laserowych oraz pola magnetycznego i elektromagnetycznego,
  - 11) powstałe wskutek emisji, wycieku lub innej formy przedostania się do powietrza, wody lub gruntu jakichkolwiek substancji,
  - 12) powstałe w następstwie zniszczenia, konfiskaty, nacjonalizacji, przetrzymywania lub zarekwirowania mienia przez organy celne lub inne władze.
2. Ponadto ochroną ubezpieczeniową nie jest objęty sprzęt sportowy wynajęty, pożyczony lub powierzony Ubezpieczonemu.

III.   **Udział własny**

Przy ustalaniu odszkodowania Ubezpieczyciel uwzględni kwotę stanowiącą równowartość 25 euro, która stanowi udział własny Ubezpieczonego w szkodzie.

Komentarz: jak udział własny wpływa na odszkodowanie.

Jeżeli koszt zakupu utraconego sprzętu sportowego wynosi 1.000 zł, wówczas wypłacimy odszkodowanie w wysokości: 1.000 zł – 25 euro (równowartość w zł).

IV.   **Gdy Ubezpieczony stwierdzi utratę, zniszczenie lub uszkodzenie sprzętu sportowego**

W razie wystąpienia szkody w sprzęcie sportowym, Ubezpieczony zobowiązany jest:

- 1) użyć wszelkich dostępnych środków w celu zmniejszenia szkody w ubezpieczonym mieniu,
- 2) niezwłocznie zawiadomić miejscową policję o każdym przypadku kradzieży, rozboju lub zaginięcia przedmiotów objętych ubezpieczeniem i uzyskać pisemne potwierdzenie tego faktu z wyszczególnieniem utraconych przedmiotów (z podaniem ich ilości, rodzaju i wartości),
- 3) niezwłocznie zawiadomić właściwego przewoźnika lub kierownictwo hotelu, domu wczasowego, kempingu lub innego miejsca pobytu Ubezpieczonego o każdym wystąpieniu szkody, która powstała w środku komunikacji lub miejscu zakwaterowania i uzyskać pisemne potwierdzenie tego zawiadomienia z wyszczególnieniem utraconych przedmiotów (z podaniem ich ilości, rodzaju i wartości),
- 4) w przypadku całkowitego lub częściowego zniszczenia przedmiotów wskutek wystąpienia pożaru, uderzenia pioruna, wybuchu, upadku statku powietrznego, silnego wiatru, deszczu nawalnego, gradu, powodzi, tsunami, trzęsienia ziemi, wybuchu wulkanu albo akcji ratowniczej, uzyskać u odpowiednich władz pisemne potwierdzenie zaistniałej szkody z wyszczególnieniem utraconych przedmiotów (z podaniem ich ilości, rodzaju i wartości),
- 5) złożyć w Centrum Alarmowym, najpóźniej w ciągu 7 dni od daty powrotu do Polski lub kraju rezydencji, wykaz utraconych lub uszkodzonych przedmiotów z określeniem ich wartości, roku ich nabycia, cech identyfikacyjnych oraz wszelkich dokumentów i wyjaśnień dotyczących okoliczności, charakteru i rozmiaru szkody, w tym potwierdzeń określonych powyżej, a w razie zagubienia, zniszczenia lub uszkodzenia sprzętu sportowego przez przewoźnika dołączyć do zgłoszenia także oryginał biletu.

V. Sposób ustalania wysokości odszkodowania

1. Odszkodowanie ustalane jest na podstawie oryginałów dokumentów określonych powyżej.
2. W granicach sumy ubezpieczenia wskazanej w polisie wysokość odszkodowania z tytułu utraty, zniszczenia lub uszkodzenia sprzętu sportowego ustala się według udokumentowanej wysokości szkody z uwzględnieniem zużycia tych przedmiotów do dnia szkody, a w razie braku takiego udokumentowania:
  - 1) według cen detalicznych przedmiotu tego samego lub podobnego rodzaju i gatunku z dnia ustalania odszkodowania, pomniejszonych o stopień zużycia do dnia szkody albo
  - 2) według kosztów naprawy, z zastrzeżeniem że koszty te nie mogą przekraczać kosztów zakupu nowego przedmiotu.
3. Odszkodowanie ustalane jest jako kwota odpowiadająca wysokości szkody z uwzględnieniem następujących zasad:
  - 1) od ustalonej wysokości szkody odejmuje się wartość tej części mienia dotkniętego szkodą, które z uwagi na rodzaj lub rozmiar uszkodzeń nadaje się jeszcze do dalszego użytku, sprzedaży lub przeróbki,
  - 2) w kwocie odszkodowania nie uwzględnia się wartości naukowej, kolekcjonerskiej, zabytkowej, artystycznej, pamiątkowej lub sentymentalnej, amatorskiej oraz osobistych upodobań Ubezpieczonego.
4. Maksymalna wysokość wypłacanego odszkodowania nie może przekroczyć faktycznej wysokości szkody.

Komentarz: wypłacimy kwotę odpowiadającą wysokości poniesionej szkody.

Jeżeli sumę ubezpieczenia wskazałeś powyżej faktycznej wartości ubezpieczonego mienia, górną granicą wypłacanego odszkodowania będzie i tak wysokość szkody.

VI. Wypłata odszkodowania

Odszkodowanie wypłacane jest na terytorium Polski, w walucie polskiej.

Komentarz: podejmiemy wszystkie możliwe działania, by maksymalnie skrócić czas oczekiwania na wypłatę odszkodowania.

VII. Jeżeli Ubezpieczony odzyska mienie, za którego utratę otrzymał odszkodowanie

1. Jeżeli zostało odnalezione lub Ubezpieczony odzyskał utracone w wyniku szkody ubezpieczone mienie lub jego pozostałości zobowiązany jest do niezwłocznego, pisemnego zgłoszenia tego faktu Ubezpieczycielowi.
2. Jeżeli powyższa sytuacja nastąpiła po wypłacie odszkodowania, Ubezpieczony może zatrzymać wypłacone odszkodowanie pod warunkiem, że poinformuje o tym na piśmie Ubezpieczyciela, najpóźniej w ciągu 14 dni od odzyskania mienia i przeniesienia własności do tego mienia na Ubezpieczyciela.
3. Jeżeli termin wskazany powyżej upłynął Ubezpieczyciel może odmówić przyjęcia odzyskanego mienia i zażądać od Ubezpieczonego zwrotu wypłaconego odszkodowania lub jego części. Ubezpieczyciel uwzględni wtedy pomniejszenie wartości odzyskanych lub odnalezionych przedmiotów na skutek ich uszkodzenia. W takiej sytuacji Ubezpieczony będzie zobowiązany przyjąć takie mienie zwracając Ubezpieczycielowi wypłacone odszkodowanie.

VIII. Postanowienia dodatkowe

Do umowy ubezpieczenia sprzętu sportowego mają również zastosowanie postanowienia wspólne zawarte w Sekcji F.

Sekcja E

Ubezpieczenie następstw nieszczęśliwych wypadków

I. Przedmiot i zakres ubezpieczenia

1. Przedmiotem ubezpieczenia są trwałe następstwa nieszczęśliwych wypadków, polegające na uszkodzeniu ciała lub rozstroju zdrowia i powodujące trwałe uszczerbek na zdrowiu lub śmierć Ubezpieczonego.
2. Ubezpieczyciel udziela ochrony ubezpieczeniowej po warunkiem, że nieszczęśliwy wypadek zaistniał w czasie podróży, która miała miejsce w trakcie trwania odpowiedzialności Ubezpieczyciela.
3. Ubezpieczyciel zobowiązuje się do wypłaty świadczenia z tytułu:
  - 1) śmierci Ubezpieczonego zaistniałej w następstwie nieszczęśliwego wypadku,
  - 2) trwałego uszczerbku na zdrowiu Ubezpieczonego będącego następstwem nieszczęśliwego wypadku.
4. W razie wystąpienia zdarzenia objętego odpowiedzialnością Ubezpieczyciela zapewnione są następujące świadczenia:
  - 1) w przypadku śmierci Ubezpieczonego wskutek nieszczęśliwego wypadku, mającej miejsce w ciągu 24 miesięcy od dnia zajścia tego wypadku, Ubezpieczyciel wypłaci wskazaną w polisie sumę ubezpieczenia z tytułu śmierci,
  - 2) w przypadku trwałego uszczerbku na zdrowiu Ubezpieczonego wskutek nieszczęśliwego wypadku, który nastąpił w ciągu 12 miesięcy od dnia zajścia tego wypadku, Ubezpieczyciel wypłaci świadczenie w kwocie stanowiącej iloczyn wskazanej w polisie sumy ubezpieczenia z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu oraz wskaźnika procentowego ustalonego dla danego rodzaju trwałego uszczerbku na zdrowiu wskazanego w obowiązujących i stanowiących załącznik do niniejszych ogólnych warunków „Tabelach procentowego uszczerbku na zdrowiu wskutek nieszczęśliwego wypadku”.
5. Po opłaceniu dodatkowej składki, ochrona ubezpieczeniowa może zostać rozszerzona o następstwa nieszczęśliwych wypadków powstałych w następstwie rekreacyjnego uprawiania przez Ubezpieczonego narciarstwa, snowboardu, nurkowania lub wykonywania ciężkiej pracy fizycznej.

Komentarz: jeśli podczas podróży zamierzasz wykonywać ciężką pracę fizyczną bądź rekreacyjnie jeździć na nartach lub snowboardzie – pamiętaj, że za opłatą dodatkowej składki możesz rozszerzyć ochronę ubezpieczeniową na zdarzenia, które powstaną podczas wykonywania ciężkiej pracy fizycznej, rekreacyjnej jazdy na nartach, snowboardzie lub rekreacyjnego nurkowania. Zadbaj o to przed podróżą.

II. Kiedy Ubezpieczyciel nie wypłaci odszkodowania z tytułu ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków

1. Ubezpieczyciel nie ponosi odpowiedzialności za następstwa nieszczęśliwych wypadków powstałe:
  - 1) w następstwie chorób, nawet takich które występują nagle, w szczególności zawału serca lub udaru mózgu,
  - 2) w następstwie nieskorzystania przez Ubezpieczonego z porady lekarskiej lub nieprzestrzegania zaleceń lekarskich,
  - 3) w następstwie prowadzenia przez Ubezpieczonego pojazdu mechanicznego lub innego pojazdu, bez wymaganych uprawnień,
  - 4) w następstwie uszkodzenia ciała spowodowanego leczeniem oraz zabiegami leczniczymi, bez względu na to przez kogo były wykonane, chyba że było to leczenie bezpośrednich następstw nieszczęśliwego wypadku,
  - 5) w następstwie wyczynowego uprawiania przez Ubezpieczonego sportu,
  - 6) w następstwie uprawiania przez Ubezpieczonego sportów wysokiego ryzyka,
  - 7) w następstwie uczestniczenia przez Ubezpieczonego w rajdach lub wyścigach samochodowych,
  - 8) w następstwie zatrucia Ubezpieczonego alkoholem, narkotykami lub innymi środkami odurzającym,
  - 9) w następstwie zażycia przez Ubezpieczonego leków nie zaleconych przez lekarza, przebywania w stanie po spożyciu alkoholu, zażycia narkotyków lub środków działających na centralny ośrodek nerwowy oraz w następstwie zaburzeń świadomości,

- 10) w następstwie usiłowania popełnienia lub popełnienia przez Ubezpieczonego samobójstwa lub dokonania przez niego umyślnego samouszkodzenia ciała,
  - 11) w następstwie usiłowania popełnienia lub popełnienia przez Ubezpieczonego przestępstwa.
2. Jeżeli nie została opłacona dodatkowa składka z tego tytułu, Ubezpieczyciel nie odpowiada również za następstwa nieszczęśliwych wypadków powstałe w następstwie:
- 1) wykonywania przez Ubezpieczonego ciężkiej pracy fizycznej podczas podróży,
  - 2) rekreacyjnego uprawiania przez Ubezpieczonego podczas podróży narciarstwa lub snowboardu,
  - 3) rekreacyjnego nurkowania podczas podróży.

III. Jak postępować w razie nieszczęśliwego wypadku

1. W razie zajścia nieszczęśliwego wypadku podczas podróży należy:
  - 1) starać się o złagodzenie skutków wypadku poddając się niezwłocznie opiece lekarskiej oraz wypełniając zalecenia lekarza,
  - 2) niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 14 dni od dnia zajścia wypadku, powiadomić Centrum Alarmowe o zajściu nieszczęśliwego wypadku,
  - 3) stosować się do zaleceń Centrum Alarmowego, udzielając informacji i niezbędnych pełnomocnictw oraz umożliwiając Centrum Alarmowemu dokonanie czynności niezbędnych do ustalenia okoliczności powstania zdarzenia ubezpieczeniowego, zasadności i wysokości roszczenia - udzielić w tym celu pomocy i wyjaśnień,
  - 4) uzyskać dokumentację lekarską stwierdzającą rozpoznanie (diagnozę) uzasadniającą konieczność prowadzenia wobec Ubezpieczonego określonego sposobu leczenia oraz opis przebiegu leczenia z wynikami badań,
  - 5) na zlecenie Ubezpieczyciela poddać się badaniu przez lekarza wskazanego przez Ubezpieczyciela w celu ustalenia trwałego uszczerbku na zdrowiu,
  - 6) w razie śmierci Ubezpieczonego dostarczyć odpis skrócony aktu zgonu oraz - jeżeli nie wskazano Uposażonego – dokumenty, z których wynika kto należy do grupy ustawowych spadkobierców Ubezpieczonego oraz w jakiej części osoby te dziedziczyłyby spadek gdyby doszło do dziedziczenia ustawowego.
2. Jeżeli na skutek zdarzenia losowego lub siły wyższej nie jest możliwe postępowanie według wytycznych wskazanych powyżej, należy zgłosić wystąpienie nieszczęśliwego wypadku bezpośrednio do Centrum Alarmowego lub Ubezpieczyciela w ciągu 7 dni od daty powrotu do Polski lub kraju rezydencji, bez względu na to czy pełna dokumentacja potwierdzająca zasadność i wysokość roszczeń jest w posiadaniu Ubezpieczonego.

IV. Sposób ustalenia wysokości odszkodowania

1. Zasadność roszczenia z tytułu ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków ustala się po stwierdzeniu, że istnieje związek przyczynowy pomiędzy nieszczęśliwym wypadkiem a śmiercią lub trwałym uszczerbkiem na zdrowiu Ubezpieczonego.
2. Wysokość świadczeń określana jest na podstawie dokumentacji medycznej dotyczącej Ubezpieczonego, w tym orzeczenia lub opinii lekarza wyznaczonego przez Ubezpieczyciela.
3. Rodzaj działalności zarobkowej wykonywanej przez Ubezpieczonego nie ma wpływu na ustalenie wysokości świadczeń.
4. Oceny stopnia trwałego uszczerbku na zdrowiu dokonują lekarze wskazani przez Ubezpieczyciela na podstawie obowiązujących i stanowiących załącznik do niniejszych ogólnych warunków „Tabela procentowego uszczerbku na zdrowiu wskutek nieszczęśliwego wypadku”.
5. Stopień trwałego uszczerbku na zdrowiu powinien być ustalany niezwłocznie po zakończeniu leczenia i zalecanej przez lekarza rehabilitacji, nie później jednak niż w ciągu 24 miesięcy od dnia zajścia nieszczęśliwego wypadku. Zasadność prowadzonej rehabilitacji potwierdzają również lekarze wskazani przez Ubezpieczyciela.
6. Jeżeli zgodnie z opinią lub orzeczeniem lekarza wyznaczonego przez Ubezpieczyciela okres leczenia będzie dłuższy niż 12 miesięcy, Ubezpieczony po upływie 6 miesięcy leczenia może złożyć wniosek o dokonanie wcześniejszej wypłaty połowy świadczenia z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu, które zgodnie z przewidywaniami Ubezpieczyciela należne będzie po całkowitym zakończeniu leczenia. Przewidywana wysokość świadczenia należna po całkowitym zakończeniu leczenia Ubezpieczonego, określana jest na podstawie przedstawionych dokumentów oraz ustaleń lekarza wskazanego przez Ubezpieczyciela.
7. Jeżeli wskutek nieszczęśliwego wypadku nastąpi utrata lub uszkodzenie narządu albo układu, którego czynność była wcześniej upośledzona, wysokość trwałego uszczerbku na zdrowiu określa

się jako różnicę pomiędzy stwierdzanym obecnie stopniem trwałego uszczerbku na zdrowiu po wypadku, a stopniem trwałego uszczerbku na zdrowiu przed wypadkiem.

V. Wypłata odszkodowania

1. Odszkodowanie z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu wypłacane jest Ubezpieczonemu. Świadczenie z tytułu śmierci Ubezpieczonego wypłacane jest Uposażonemu. Jeżeli Ubezpieczony wskazał kilku Uposażonych i nie określił ich udziału w świadczeniu, uważa się, że udziały te są równe; jeżeli suma udziałów w świadczeniu poszczególnych Uposażonych nie jest równa 100%, uważa się, że udziały tych Uposażonych są proporcjonalne do udziałów wskazanych przez Ubezpieczonego; jeżeli Uposażony zmarł przed śmiercią Ubezpieczonego albo umyślnie przyczynił się jego śmierci, udział tego Uposażonego przypada pozostałym Uposażonym w częściach proporcjonalnych do ich udziałów w świadczeniu; jeżeli w chwili śmierci Ubezpieczonego nie ma żadnych Uposażonych, świadczenie przypada osobom, które tworzą krąg ustawowych spadkobierców Ubezpieczonego, w kolejności i w częściach zgodnych z ogólnymi zasadami dziedziczenia ustawowego, bez względu na to, czy w konkretnym przypadku zachodzą prawne przesłanki do dziedziczenia ustawowego; osobom tym świadczenie przypada w kolejności i w częściach zgodnych z ogólnymi zasadami dziedziczenia ustawowego.
2. Jeżeli wypłacono świadczenie z tytułu trwałego uszczerbku na zdrowiu, a następnie w ciągu 24 miesięcy od daty wypadku nastąpiła śmierć Ubezpieczonego będąca następstwem tego wypadku, świadczenie z tytułu śmierci wypłacane jest tylko wówczas, gdy jest ono wyższe od świadczenia już wypłaconego. Dokonywane jest przy tym potrącenie kwoty uprzednio wypłaconej.
3. Jeżeli Ubezpieczony zmarł po ustaleniu trwałego uszczerbku na zdrowiu z przyczyn związanych z nieszczęśliwym wypadkiem, ale nie otrzymał jeszcze świadczenia, wówczas Uposażonemu wypłaca się tylko świadczenie z tytułu śmierci.

Komentarz: podejmiemy wszystkie możliwe działania, by maksymalnie skrócić czas oczekiwania na wypłatę odszkodowania.

4. Odszkodowanie wypłacane jest na terytorium Polski, w walucie polskiej.

VI. Postanowienia dodatkowe

Do umowy ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków mają również zastosowanie postanowienia wspólne zawarte w Sekcji F.

Sekcja F

Postanowienia wspólne do warunków ubezpieczenia

I. Zastosowanie postanowień

Postanowienia niniejszej sekcji mają zastosowanie do ubezpieczeń:

- 1) od kosztów leczenia i assistance,
- 2) odpowiedzialności cywilnej,
- 3) bagażu podróznego,
- 4) sprzętu sportowego,
- 5) następstw nieszczęśliwych wypadków.

II. Przedmiot i zakres ubezpieczenia

1. Ubezpieczający zawierając umowę ubezpieczenia musi przede wszystkim wykupić ubezpieczenie od kosztów leczenia i assistance. Dopiero później Ubezpieczający może wybrać pozostałe rodzaje ubezpieczeń.
2. Wybrany przez Ubezpieczającego przedmiot i zakres ubezpieczenia określa każdorazowo polisa.
3. Rozszerzenia zakresu ubezpieczenia polegające na:
  - a) objęciu ochroną zdarzeń ubezpieczeniowych będących następstwem rekreacyjnego uprawiania przez Ubezpieczonego narciarstwa, snowboardu lub rekreacyjnego nurkowania bądź wykonywania przez Ubezpieczonego ciężkiej pracy fizycznej,
  - b) zniesieniu ograniczenia odpowiedzialności dla kosztów leczenia i assistance powstałych w następstwie nagłego zachorowania wynikającego z choroby przewlekłej,będą dla Ubezpieczyciela wiążące, jeśli została opłacona z tego tytułu dodatkowa składka, a fakt odpowiedniego rozszerzenia zakresu został wskazany w polisie.

III. Suma ubezpieczenia

1. Suma ubezpieczenia dla poszczególnych rodzajów ubezpieczenia ustalana jest przez Ubezpieczającego podczas składania wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia spośród wariantów, które przedstawia Ubezpieczyciel.

Komentarz: ustal sumę ubezpieczenia wg swoich potrzeb, biorąc pod uwagę naszą propozycję.

Jej ustalenie możesz oprzeć np. na szacowanych kosztach jakie będziesz musiał ponieść w związku z koniecznością poddania się leczeniu podczas podróży bądź ponownego nabycia przedmiotów znajdujących się w Twoim bagażu podróznym.

2. Suma ubezpieczenia wskazana przez Ubezpieczającego dla danego rodzaju ubezpieczenia stanowi górną granicę odpowiedzialności Ubezpieczyciela w odniesieniu do każdego Ubezpieczonego.
3. Suma ubezpieczenia ustalona w ubezpieczeniu od kosztów leczenia i assistance, następstw nieszczęśliwych wypadków, bagażu podróznego, sprzętu sportowego jest pomniejszana o wartość wypłaconego odszkodowania.
4. Początkowa suma ubezpieczenia ustalona w ubezpieczeniu następstw nieszczęśliwych wypadków stanowi każdorazowo podstawę ustalenia wysokości odszkodowania.

IV. Suma gwarancyjna

1. W ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej suma gwarancyjna ustalana jest przez Ubezpieczającego spośród wariantów, które przedstawia Ubezpieczyciel w momencie wypełniania wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia.
2. Suma gwarancyjna to maksymalna kwota, która zostanie wypłacona z tytułu jednego lub wszystkich zdarzeń w okresie ubezpieczenia powodujących odpowiedzialność Ubezpieczonego.
3. Suma gwarancyjna jest pomniejszana o wartość wypłaconego odszkodowania.

V. Wyłączenia generalne

1. Ochroną ubezpieczeniową nie są objęte szkody powstałe:
  - 1) w następstwie zamieszek, rozruchów, niepokoju społecznego, strajków i lokautów,

- 2) w następstwie wymienionych poniżej zdarzeń (niezależnie od faktu, czy do powstania szkody przyczyniły się w jakimkolwiek stopniu inne zdarzenia oddziałujące jednocześnie lub w dowolnej kolejności ze zdarzeniami wymienionymi poniżej):
  - a) wojny, najazdu, wrogiego działania innego państwa, agresji zbrojnej lub działań wojennych bez względu na fakt, czy wojna została wypowiedziana czy też nie, wojny domowej, buntu, przewrotu, rewolucji, powstania lub niepokoju społecznych przybierających rozmiary powstania, przewrotu wojskowego, działań uzurpatorskich, wprowadzenia stanu wojennego lub stanu wyjątkowego,
  - b) jakiegokolwiek aktu terroryzmu obejmującego w szczególności:
    - użycie lub groźbę użycia siły lub przemocy,
    - pozbawienie życia, zniszczenie lub uszkodzenie mienia (obejmujące także usiłowanie, przygotowanie, pomocnictwo lub groźbę pozbawienia życia czy też zniszczenia lub uszkodzenia mienia), na skutek działania promieniowania radioaktywnego lub zanieczyszczenia środkami chemicznymi lub biologicznymi, dokonane przez jakiegokolwiek osoby lub grupy osób podejmujących działania z pobudek politycznych, religijnych lub ideologicznych, tak aby:
      - osiągnąć cele wynikające z przekonań, niezależnie od faktu, czy cele takie zostały w jakiegokolwiek formie zmanifestowane lub sprecyzowane,
      - zastraszyć społeczeństwo lub jakąkolwiek jego część,
  - c) wszelkich działań przedsięwziętych w następstwie kontrolowania, zapobiegania lub zwalczania skutków zdarzeń wymienionych w literach a) i b),
- 3) w następstwie wypadku statku powietrznego, na którego pokładzie przebywał Ubezpieczony, z wyjątkiem przypadku, gdy przebywał on na pokładzie samolotu pasażerskiego licencjonowanych linii lotniczych.

VI. Zawarcie umowy ubezpieczenia

1. Umowa ubezpieczenia jest zawierana na wniosek Ubezpieczającego złożony na odpowiedniej stronie internetowej.
2. Umowa ubezpieczenia może zostać zawarta jedynie na rachunek osoby, która w momencie jej zawierania nie ukończyła 65 lat.
3. Podczas składania wniosku na stronie internetowej Ubezpieczający podaje informacje niezbędne do prawidłowego zawarcia umowy ubezpieczenia.

Komentarz: przy zawieraniu umowy ubezpieczenia prosimy o podanie informacji potrzebnych nam do ustalenia wysokości składki i sum ubezpieczenia.

Podczas wypełniania wniosku na stronie internetowej poinformujemy, jakie informacje są niezbędne do ustalenia wysokości składki i sum ubezpieczenia.

4. Umowa ubezpieczenia zawierana jest na okres wskazany przez Ubezpieczającego, odpowiadający terminom podróży Ubezpieczonego, z tym zastrzeżeniem że:
  - 1) początek okresu ubezpieczenia nie może przypadać później niż 60 dni od daty złożenia wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia,
  - 2) jeżeli umowa ubezpieczenia zawierana jest na rachunek Ubezpieczającego lub rachunek innej osoby udającej się w podróż i w trakcie składania wniosku o zawarcie tej umowy Ubezpieczający lub inna osoba udająca się w podróż przebywają poza granicami Polski lub kraju rezydencji, okres ubezpieczenia nie może rozpocząć się wcześniej niż po upływie 5 dni licząc od dnia złożenia wniosku,

Komentarz: pamiętaj, że jeśli zawierasz umowę ubezpieczenia będąc już w trakcie podróży okres ubezpieczenia rozpocznie się z opóźnieniem.

Okres ubezpieczenia w powyższej sytuacji rozpocznie się nie wcześniej niż po upływie 5 dni od daty złożenia wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia.

- 3) okres ubezpieczenia nie może być krótszy niż 2 dni i dłuższy niż 29 dni.
5. Zawarcie umowy ubezpieczenia jest potwierdzane polisą.

VII. Informacje niezbędne do zawarcia umowy ubezpieczenia

1. Składając wniosek o zawarcie umowy ubezpieczenia, Ubezpieczający ma obowiązek podać wszystkie znane sobie informacje, o które Ubezpieczyciel będzie pytał.

2. Jeżeli podane przez Ubezpieczającego informacje, na podstawie których zawarta została umowa ubezpieczenia, ulegną zmianie, należy niezwłocznie zawiadomić o tym Ubezpieczyciela.
3. Ubezpieczyciel nie ponosi odpowiedzialności za skutki okoliczności, które z naruszeniem powyższych punktów nie zostały podane do wiadomości Ubezpieczyciela. Jeżeli do takiego naruszenia doszło z umyślnej winy Ubezpieczającego lub Ubezpieczonego, w razie wątpliwości przyjmuje się, że zdarzenia i ich następstwa są skutkiem tych okoliczności.

Komentarz: zachęcamy do sprawdzenia naszej oferty.

W przypadku gdy zamierzasz udać się w podróż sprawdź naszą ofertę na odpowiedniej stronie internetowej.

VIII. Okres świadczenia ochrony ubezpieczeniowej

1. Okres ubezpieczenia wskazany jest w polisie.
2. Z zastrzeżeniem poniższych postanowień, ochrona ubezpieczeniowa rozpoczyna się w dniu wskazanym przez Ubezpieczającego, jednak nie wcześniej niż od dnia następnego po opłaceniu składki.

Komentarz: pamiętaj, że aby rozpoczęła się nasza ochrona ubezpieczeniowa musi zostać opłacona składka.

Ochrona nie rozpocznie się, jeżeli składka nie zostanie opłacona.

3. Ochrona ubezpieczeniowa z tytułu umowy ubezpieczenia od kosztów leczenia i assistance oraz odpowiedzialności cywilnej rozpoczyna się nie wcześniej niż od dnia oznaczonego jako data początkowa okresu ubezpieczenia i nie wcześniej niż z chwilą przekroczenia przez Ubezpieczonego granicy Polski lub kraju rezydencji przy wyjeździe. Ochrona ta kończy się nie później niż o godzinie 24.00 dnia oznaczonego jako data końcowa okresu ubezpieczenia i nie później niż z chwilą przekroczenia przez Ubezpieczonego granicy Polski lub kraju rezydencji przy powrocie.
4. W przypadku ubezpieczenia następstw nieszczęśliwych wypadków, bagażu podróżnego i sprzętu sportowego ochrona ubezpieczeniowa rozpoczyna się z chwilą rozpoczęcia przez Ubezpieczonego podróży, nie wcześniej jednak niż od dnia oznaczonego jako data początkowa okresu ubezpieczenia. Ochrona ta kończy się z chwilą zakończenia przez Ubezpieczonego podróży, nie później jednak niż o godzinie 24.00 dnia oznaczonego jako data końcowa okresu ubezpieczenia.

Komentarz: ubezpieczenie następstw nieszczęśliwych wypadków, bagażu podróżnego oraz sprzętu sportowego działa już od momentu rozpoczęcia podróży, mającej miejsce w okresie ubezpieczenia.

Już po wyjściu z domu w celu odbycia podróży chronimy Twój bagaż podróżny i sprzęt sportowy. Jeśli ulegniesz nieszczęśliwemu wypadkowi jeszcze na terenie Polski lub kraju rezydencji – będziesz objęty naszą ochroną.

5. Ochrona ubezpieczeniowa kończy się:
  - 1) z końcem dnia, w którym doszło do rozwiązania umowy ubezpieczenia,
  - 2) z chwilą śmierci Ubezpieczonego – w odniesieniu do tej osoby,
  - 3) z chwilą wypłaty odszkodowań w łącznej wysokości równej sumom ubezpieczenia wskazanym w polisie dla ubezpieczenia od kosztów leczenia i assistance, bagażu podróżnego, sprzętu sportowego, następstw nieszczęśliwych wypadków, a także sumy gwarancyjnej w ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej dla Ubezpieczonego, w zakresie ubezpieczenia dla którego sumy te zostały ustalone.

IX. Rozwiązanie umowy ubezpieczenia

1. Jeżeli w trakcie trwania umowy ubezpieczenia istotnie zwiększy się prawdopodobieństwo zajścia szkody, wówczas Ubezpieczyciel może ponownie dokonać kalkulacji składki za ubezpieczenie i poprosić o zapłatę dodatkowej kwoty. Jeśli Ubezpieczający nie wyrazi na to zgody, w terminie 14 dni może wypowiedzieć umowę ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym.
2. Ubezpieczyciel może wypowiedzieć umowę ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym z ważnej przyczyny tj., jeżeli Ubezpieczony zgłaszając roszczenie z tytułu umowy ubezpieczenia umyślnie wprowadził w błąd Ubezpieczyciela lub zataił przed Ubezpieczycielem istotne

informacje, mające wpływ na ustalenie odpowiedzialności Ubezpieczyciela lub wysokości odszkodowania.

3. Umowa ubezpieczenia ulega rozwiązaniu:

- 1) z końcem dnia, w którym została wypowiedzenia ze skutkiem natychmiastowym,
- 2) z upływem okresu, na jaki została zawarta,
- 3) z chwilą wypłaty odszkodowań w łącznej wysokości równej sumom ubezpieczenia wskazanym w polisie dla ubezpieczenia od kosztów leczenia i assistance, bagażu podróжного, sprzętu sportowego, następstw nieszczęśliwych wypadków, a także sumy gwarancyjnej w ubezpieczeniu odpowiedzialności cywilnej dla Ubezpieczonego, w zakresie ubezpieczenia dla którego sumy te zostały ustalone.

X. Składka za ubezpieczenie

1. Wysokość składki ustalana jest na podstawie aktualnych taryf w dniu składania wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia.
2. Podczas ustalania wysokości składki mogą zostać przyznane dodatkowe zniżki. Należy jednak pamiętać, że zniżka składki za ubezpieczenie członka rodziny oraz dzieci przysługuje wyłącznie, gdy umowa ubezpieczenia dla tych osób zawierana jest w takim samym zakresie, na takie same sumy ubezpieczenia i na taki sam okres ubezpieczenia.
3. Składkę opłaca Ubezpieczający.
4. Składkę można opłacić tylko jednorazowo.

Komentarz: sprawdź wysokość składki ubezpieczeniowej w internecie.

Informacje o wysokości składki można uzyskać obliczając ją samodzielnie na odpowiedniej stronie internetowej.

5. Składka powinna zostać opłacona w terminie 3 dni od dnia złożenia wniosku o zawarcie umowy ubezpieczenia. Za dzień zapłaty składki co do zasady uznaje się dzień, w którym wpłynęła ona na wskazane przez Ubezpieczyciela konto. Gdy składka zapłacona jest kartą kredytową bądź za pośrednictwem strony internetowej, wówczas za dzień zapłaty uznaje się dzień autoryzacji płatności.
6. W razie rozwiązania umowy ubezpieczenia składka pobierana jest jedynie za okres, w którym udzielana była ochrona ubezpieczeniowa. Zwracana jest natomiast składka za niewykorzystany okres ubezpieczenia.
7. Składka podlegająca zwrotowi za niewykorzystany okres ubezpieczenia naliczana jest proporcjonalnie za każdy niewykorzystany dzień ochrony ubezpieczeniowej.
8. Jeżeli Ubezpieczający uzna, że zaszły okoliczności, w związku z którymi istotnie zmniejszyło się prawdopodobieństwo powstania szkody, dzwoniąc pod numer 0 801 888 188 lub (+48) 22 557 44 71 (opłata za połączenie według taryfy danego operatora) może wnioskować o dokonanie ponownej kalkulacji składki i jej obniżenie. Jeżeli Ubezpieczyciel nie wyrazi na to zgody, w terminie 14 dni może on wypowiedzieć umowę ubezpieczenia ze skutkiem natychmiastowym.

XI. Ogólne zasady postępowania w przypadku wystąpienia szkody

Komentarz: Pamiętaj! Aby zgłosić szkodę zadzwoń pod numer (+48) 22 205 50 95 (opłata za połączenie według taryfy danego operatora).

Do Twojej dyspozycji jest Centrum Alarmowe, dostępne pod wskazanym powyżej numerem telefonu, czynne 24 h przez 7 dni w tygodniu, gotowe by udzielić Tobie niezbędnej pomocy.

1. Jeżeli okoliczności szkody tego wymagają, należy niezwłocznie zawiadomić odpowiednie służby, zwłaszcza gdy szkoda powstała w wyniku przestępstwa.

Komentarz: zapamiętaj numer alarmowy.

Telefon alarmowy: 112

2. W celu zgłoszenia szkody należy zadzwonić pod numer (+48) 22 205 50 95 (opłata za połączenie według taryfy danego operatora). Można to zrobić przez wszystkie dni roku, 24 godziny na dobę.

Komentarz: prześlij nam dane potrzebne do likwidacji szkody.

Przy przyjęciu zgłoszenia szkody prześlemy Ci informacje o zakresie danych oraz dokumentach, jakie powinieneś nam dostarczyć.

3. W razie, gdy z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa Ubezpieczony nie dopełni obowiązku dotyczącego powiadomienia Ubezpieczyciela o zdarzeniu ubezpieczeniowym w terminie określonym w ogólnych warunkach, Ubezpieczyciel może wówczas odpowiednio zmniejszyć świadczenie, jeżeli nie dopełnienie tego obowiązku przyczyniło się do zwiększenia szkody lub uniemożliwiło Ubezpieczycielowi ustalenie okoliczności i skutków zdarzenia. W razie, gdy z winy umyślnej lub rażącego niedbalstwa nie zostanie wypełniony obowiązek dotyczący użycia w razie zdarzenia ubezpieczeniowego dostępnych środków w celu ratowania przedmiotu ubezpieczenia oraz zapobieżenia szkodzie lub zmniejszenia jej rozmiarów, wówczas Ubezpieczyciel będzie wolny od odpowiedzialności za szkody powstałe z tego powodu.
4. Przedłożone orzeczenia i zaświadczenia lekarskie oraz wyniki badań nie mają charakteru wyłączającego. W celu potwierdzenia stanu zdrowia Ubezpieczonego Ubezpieczyciel może zażądać od Ubezpieczonego poddania się badaniom diagnostycznym i lekarskim, które wykonane zostaną przez lekarza wskazanego przez Ubezpieczyciela i na jego koszt. Udowodnienie wystąpienia nagłego zachorowania lub nieszczęśliwego wypadku oraz wykazanie uprawnień do otrzymania odszkodowania spoczywa na Ubezpieczonym.
5. Na żądanie Ubezpieczyciela, przedstawione przez Ubezpieczonego dokumenty sporządzone w języku innym niż polski muszą zostać przetłumaczone na język polski przez tłumacza przysięgłego na koszt Ubezpieczonego. Ubezpieczyciel zastrzega sobie prawo żądania dokumentacji uzupełniającej, jeżeli na podstawie otrzymanych informacji nie będzie mógł jednoznacznie ustalić swojej odpowiedzialności czy wysokości odszkodowania.

XII. Wypłata odszkodowania

1. Kwoty określone w niniejszych ogólnych warunkach w euro przelicza się na walutę polską według średniego kursu NBP, ogłoszonego w dniu podjęcia decyzji ustalającej wysokość odszkodowania.
2. Odszkodowanie wypłacane jest w terminie 30 dni od daty zgłoszenia Ubezpieczycielowi wystąpienia zdarzenia ubezpieczeniowego.

Komentarz: podejmiemy wszystkie możliwe działania, by maksymalnie skrócić czas oczekiwania na wypłatę odszkodowania.

3. Jeżeli w terminie 30 dni od dnia zawiadomienia o zdarzeniu ubezpieczeniowym nie będzie możliwe wyjaśnienie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności Ubezpieczyciela albo wysokości odszkodowania, należne odszkodowanie wypłacone zostanie w terminie 14 dni, licząc od dnia, w którym ustalenie tych okoliczności było możliwe. Jednak bezsporna część odszkodowania wypłacana jest w terminie 30 dni.
4. W wypadku gdy wypłata odszkodowania nie nastąpi w terminie 30 dni, licząc od dnia zawiadomienia o szkodzie, Ubezpieczyciel poinformuje osobę zawiadamiającą o zdarzeniu ubezpieczeniowym o przyczynach oraz – jeżeli będzie taka konieczność – wskaże jakie informacje i dokumenty powinny zostać dostarczone.
5. Jeżeli w wyniku przeprowadzonego postępowania Ubezpieczyciel ustali, że odszkodowanie nie może zostać wypłacone, bądź może zostać wypłacone tylko w części, wówczas osoba zawiadamiająca o zdarzeniu ubezpieczeniowym otrzyma pisemną decyzję wraz z uzasadnieniem stanowiska Ubezpieczyciela.
6. Odszkodowanie wypłacane jest przelewem na rachunek bankowy uprawnionego do otrzymania danego świadczenia lub w inny sposób uzgodniony z Ubezpieczycielem.

XIII. Zawiadomienia

1. Oświadczenia oraz informacje związane z umową ubezpieczenia można przekazać pocztą na adres: BZ WBK-Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A., ul. Pi. Władysława Andersa 5, 61-894 Poznań.
2. Wszelkie oświadczenia woli oraz inne oświadczenia i powiadomienia przewidziane w niniejszych ogólnych warunkach i składane w związku z umową ubezpieczenia wymagają formy pisemnej. Niniejsze postanowienie nie dotyczy formy zawarcia umowy ubezpieczenia oraz składania skarg i zażaleń.

XIV. Zwrot wypłaconego odszkodowania od sprawcy szkody

Po wypłacie odszkodowania roszczenia Ubezpieczonego przeciwko osobie trzeciej odpowiedzialnej za szkodę przechodzą na Ubezpieczyciela do wysokości wpłaconego odszkodowania. Nie przechodzą

na Ubezpieczyciela roszczenia Ubezpieczonego przeciwko osobom, z którymi pozostaje we wspólnym gospodarstwie domowym, chyba że sprawca wyrządził szkodę umyślnie.

Komentarz: możemy wystąpić do sprawcy szkody o zwrot odszkodowania.

Mamy prawo wystąpić o zwrot odszkodowania do schwytanego sprawcy kradzieży lub wandalizmu bądź sprawcy innej szkody lub jego ubezpieczyciela w zakresie OC.

XV. Skargi i zażalenia

1. Skargę lub zażalenie można zgłosić:
  - 1) telefonicznie, dzwoniąc pod numer 0 801 888 188 lub (+48) 22 557 44 71 (opłata za połączenie według taryfy danego operatora),
  - 2) za pośrednictwem poczty na adres: BZ WBK-Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A., ul. Pl. Władysława Andersa 5, 61-894 Poznań.
2. Po otrzymaniu skargi lub zażalenia Ubezpieczyciel niezwłocznie podejmie działania mające na celu wyjaśnienie sprawy. Następnie pisemnie poinformuje osobę zgłaszającą skargę lub zażalenie o swoim stanowisku.
3. Niezależnie od możliwości składania skarg i zażaleń do Ubezpieczyciela można skierować skargę do Rzecznika Ubezpieczonych.
4. Ubezpieczającemu, Ubezpieczonemu, Uposażonemu i uprawnionemu z umowy ubezpieczenia przysługuje również prawo do wytoczenia powództwa o roszczenia wynikające z umowy ubezpieczenia, według przepisów o właściwości ogólnej albo przez sąd właściwy dla miejsca zamieszkania lub siedziby Ubezpieczającego, Ubezpieczonego, Uposażonego lub uprawnionego z umowy ubezpieczenia.

XVI. Postanowienia dodatkowe

1. Z zachowaniem formy pisemnej pod rygorem nieważności, w porozumieniu z Ubezpieczającym, do umowy ubezpieczenia mogą zostać wprowadzone postanowienia dodatkowe lub odmienne od określonych w niniejszych ogólnych warunkach.
2. Zmiany umowy ubezpieczenia nie odbiegające od postanowień określonych w niniejszych ogólnych warunkach oraz jej wypowiedzenie, wymagają zachowania formy pisemnej.
3. Zarówno Ubezpieczający jak i Ubezpieczyciel, zobowiązani są informować drugą stronę o wszelkich zmianach swoich adresów. Strony umowy ubezpieczenia ponoszą odpowiedzialność za brak wykonania ww. obowiązku informacyjnego.

XVII. Postanowienia końcowe

1. W sprawach nieuregulowanych przez niniejsze ogólne warunki mają zastosowanie odpowiednie obowiązujące przepisy prawa, w tym: Kodeks cywilny (Dz. U. z 1964 r. nr 16 poz. 93 wraz z późn. zm.) oraz Ustawy o działalności ubezpieczeniowej (Dz. U. z 2003 r. nr 124 poz. 1151 wraz z późn. zm.).
2. Prawem właściwym dla zawartej umowy ubezpieczenia jest prawo polskie.
3. Niniejsze ogólne warunki ubezpieczenia zostały przyjęte uchwałą Zarządu BZ WBK-Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A., Nr 30/2011 z dnia 17.11.2011 r. oraz uchwałą Zarządu Aviva Towarzystwo Ubezpieczeń Ogólnych S.A, Nr 27/2011 z dnia 25.10.2011 r., wchodzą w życie z dniem 19 grudnia 2011 roku i mają zastosowanie do umów ubezpieczenia zawieranych począwszy od tej daty.

Tabele procentowego uszczerbku na zdrowiu wskutek nieszczęśliwego wypadku

Poznań, lipiec 2010 r.

Do użytku wewnętrznego lekarzy orzeczników i komisji lekarskich BZ WBK-Aviva

Spis treści

Zasady ustalania uszczerbku na zdrowiu w wyniku nieszczęśliwego wypadku (NW)	5
I UKŁAD NERWOWY	6
1) Porażenia i niedowłady po urazach wewnątrzczaszkowych	6
SKALA LOVETTA	6
2) Zespoły pozapiramidowe	6
3) Zespoły mózdkowe	6
4) Padaczka (jako izolowane następstwo urazu).....	7
5) Encefalopatia pourazowa	7
6) Inne zespoły pourazowe OUN (po urazach głowy i/lub ciężkich urazach ciała)	7
7) Zaburzenia mowy	7
8) Pourazowe zespoły podwzgórzowe – cukrzyca, moczówka prosta, nadczynność i niedoczynność tarczycy itp.	8
9) Nerw węchowy	8
10) Nerw wzrokowy	8
11) Nerwy ruchowe gałki ocznej	8
A) Nerw okoruchowy	8
B) Nerw błokowy	8
C) Nerw odwodzący	8
14) Nerw statyczno-słuchowy	8
15) Nerw językowo-gardłowy i błędny	9
16) Nerw dodatkowy	9
17) Nerw podjęzykowy	9
18) Izolowane uszkodzenia nerwów obwodowych częściowe / całkowite	9
II GŁOWA	11
1) Uszkodzenia powłok czaszki – bez uszkodzeń twarzy	11
2) Złamania kości czaszki (bez uszkodzenia OUN i nerwów czaszkowych)	11
3) Pourazowe ubytki kości czaszki	11
4) Późne powikłania	11
III TWARZ	12
1) Powłoki twarzy	12
2) Nos	12
3) Zęby	12
4) Złamania, zwichnięcia kości: oczodołu, jarzmowej, szczęki, zuchwy, zatoki, stawu skroniowo-zuchwowego	12
5) Podniebienie	13
6) Język, przedsionek jamy ustnej, wargi	13
IV NARZĄD WZROKU	14
1) Upośledzenie ostrości wzroku, utrata widzenia jednego lub obu oczu	14
2) Utrata wzroku	14
3) Porażenie nastawności (akomodacji)	14
4) Uszkodzenie gałki ocznej	14
5) Pourazowe zwężenie pola widzenia	15
6) Niedowidzenia połowicze	15
7) Pourazowy brak soczewki	15
8) Pseudosoczewkowatość	15
9) Zaburzenia drożności przewodów łzowych	15
10) Odwarstwienie siatkówki jednego oka	15
11) Jaskra urazowa	15
12) Wytrzeszcz tętniący	15
13) Zaćma urazowa	15
14) Przewlekłe pourazowe zapalenie spojówek	15
V NARZĄD SŁUCHU I RÓWNOWAGI	16
1) Uszkodzenia małżowiny usznej	16
2) Zewnętrzny przewód słuchowy – zwężenie lub zarośnięcie	16
4) Uszkodzenie ucha środkowego, błony bębenkowej, kosteczek słuchowych, szumy uszne	16
5) Uszkodzenie ucha wewnętrznego	16
6) Upośledzenie słuchu	16

VI SZYJA, GARDŁO, PRZĘŁYK, KRTAŃ, TCHAWICA.....	18
1) Uszkodzenie skóry, mięśni i naczyń	18
2) Uszkodzenia gardła	18
3) Krtąń.....	18
4) Tchawica	18
5) Przełyk	18
VII KLATKA PIERSIOWA.....	19
1) Uszkodzenie ściany klatki piersiowej i grzbietu.....	19
2) Żebra, mostek	1
3) Pourazowe przepukliny przeponowe	19
4) Płuca i opłucna	19
5) Serce i osierdzie	20
KLASYFIKACJA NYHA – OCENA STANU CZYNNOŚCIOWEGO SERCA.....	20
VIII JAMA BRZUSZNA	21
1) Powłoki jamy brzusznej	21
2) Żołądek, jelita, sieć, krezka.....	21
3) Przetoki jelitowe, odbył sztuczny	21
4) Odbytnica, zwieracz odbytu.....	21
5) Wątroba, pęcherzyk i przewody żółciowe	21
Klasyfikacja zaburzeń funkcji wątroby wg Childa-Pugha	22
6) Trzustka	22
7) Śledziona.....	22
8) Uszkodzenia dużych naczyń jamy brzusznej i miednicy.....	22
IX NARZĄDY MOCZOWO-PŁCIOWE.....	23
1) Nerki.....	23
2) Moczowody	23
3) Pęcherz moczowy	23
4) Przetoki dróg moczowych i pęcherza moczowego	23
5) Zwężenie cewki moczowej	23
6) Prącie	23
7) Jądra	23
8) Jajniki	24
9) Macica.....	24
10) Krocze	24
X KRĘGOSŁUP I RDZEŃ KRĘGOWY	25
1) Kręgosłup szyjny	25
2) Kręgosłup piersiowy	25
3) Kręgosłup lędźwiowo-krzyżowy	25
4) Izolowane złamanie lub pęknięcie wyrostków ościstych i poprzecznych.....	26
5) Utrwalone korzeniowe zespoły pourazowe.....	26
6) Uszkodzenie rdzenia kręgowego.....	26
SKALA LOVETTA	26
XI MIEDNICA	27
1) Pourazowe utrwalone rozejście się spojenia łonowego lub rozerwanie stawu krzyżowo-biodrowego	27
2) Złamania, zwichnięcia miednicy jedno- lub wielomiejscowe	27
XII KOŃCZYNA GÓRNA	28
1) Łopatka	28
2) Obojczyk	28
3) Bark.....	28
4) Ramię.....	29
5) Staw łokciowy.....	29
6) Przedramię	30
7) Nadgarstek.....	31
8) Śródreńcze, kciuk	31
9) Palec wskazujący	32
10) Palec III, IV, V.....	32
XIII KOŃCZYNA DOLNA.....	33
1) Biodro.....	33
2) Udo.....	33

3) Kolano	34
4) Podudzie	35
5) Stopa – staw skokowo-goleniowy i skokowo-piętowy	35
6) Palce stopy.....	36
XIV NASTĘPSTWA OPARZEŃ	37
1) Skóra owłosiona głowy	37
2) Twarz	37
3) Szyja	37
4) Jama ustna, gardło.....	37
5) Krtań, tchawica, przełyk.....	37
6) Klatka piersiowa, brzuch.....	37
7) Krocze	38
8) Kończyny górne i dolne	38
XV SKUTKI NAGŁEGO DZIAŁANIA CZYNNIKÓW CHEMICZNYCH, FIZYCZNYCH I	
BIOLOGICZNYCH	39
1) Ostre zatrucia substancjami chemicznymi	39
2) Następstwa nagłego działania czynników fizycznych lub biologicznych (porażenia prądem, piorunem, następstwa ukąszeń)	39
Wzór orzeczenia	40
Karta pomiarowa układu ruchu.....	42

Zasady ustalania uszczerbku na zdrowiu w wyniku nieszczęśliwego wypadku (NW)

Ocena wartości uszczerbku na zdrowiu obejmuje wyłącznie biologiczne następstwa uszkodzenia części lub całego organizmu: w pojęciu uszczerbku nie mieszczą się zatem ani zaburzenia wyuczonych umiejętności lub czynności, ani ograniczenie możliwości pracy w zawodzie.

Uszczerbek na zdrowiu spowodowany przez stany chorobowe (nawet nagle jak: udar mózgu, krwotok śródczaszkowy, zawał serca, napad padaczkowy, utrata przytomności, omdlenie itp.) będące następstwem procesów pierwotnie zachodzących wewnątrz organizmu lub wynikający z przewlekłego przeciążenia narządu/układu nie spełnia kryteriów uszczerbku wskutek NW.

I UKŁAD NERWOWY

Ocena neurologicznych i/lub psychicznych następstw urazu może nastąpić najwcześniej po 6 miesiącach udokumentowanego leczenia u neurologa lub psychiatry.

1) Porażenia i niedowłady po urazach wewnątrzczaszkowych

a) porażenie połowicze lub porażenie obu kończyn dolnych uniemożliwiające samodzielne stanie i chodzenie (0°-1° wg Lovetta)	100%
b) głęboki niedowład połowiczny lub obu kończyn dolnych (2° wg Lovetta)	80%
c) umiarkowany niedowład połowiczny lub obu kończyn dolnych (3° wg Lovetta)	60%
d) niewielki niedowład połowiczny lub obu kończyn dolnych (4° wg Lovetta)	40%
e) odruchowy zespół połowiczny lub obu kończyn dolnych	20%
f) monopareza kończyny górnej wg Lovetta 0° wg Lovetta 1°-2° wg Lovetta 3°-4°	D / N 40% / 30% 35% / 25% 25% / 15%
g) monopareza kończyny dolnej wg Lovetta 0° wg Lovetta 1°-2° wg Lovetta 3°-4°	40% 30% 20%

D - strona dominująca, N - strona niedominująca

SKALA LOVETTA

0° - brak czynnego skurczu mięśnia - brak siły mięśniowej,

1° - ślad czynnego skurczu mięśnia - 10% prawidłowej siły mięśniowej,

2° - wyraźny skurcz mięśnia i zdolność wykonania ruchu przy pomocy i odciążeniu odcinka ruchomego - 25% prawidłowej siły mięśniowej,

3° - zdolność do wykonania ruchu czynnego samodzielnego z pokonaniem ciężkości danego odcinka - 50% prawidłowej siły mięśniowej,

4° - zdolność do wykonania czynnego ruchu z pewnym oporem - 75% prawidłowej siły mięśniowej,

5° - prawidłowa siła, tj. zdolność wykonywania czynnego ruchu z pełnym oporem - 100% prawidłowej siły mięśniowej

2) Zespoły pozapiramidowe

a) utrwalony zespół pozapiramidowy znacznie upośledzający sprawność chorego; chory wymaga opieki innych osób	100%
b) zespół pozapiramidowy umiarkowanie upośledzający sprawność chorego	80%
c) zespół pozapiramidowy nieznacznie upośledzający sprawność chorego	50%
d) zespół pozapiramidowy – zaznaczony	25%

3) Zespoły mózdkowe

a) zaburzenia równowagi uniemożliwiające chodzenie	100%
b) zaburzenia równowagi utrudniające w dużym stopniu chodzenie	80%
c) zaburzenia równowagi utrudniające w średnim stopniu chodzenie	60%
d) zaburzenia równowagi utrudniające w małym stopniu chodzenie	40%
e) zaburzenia równowagi dyskretnie utrudniające chodzenie	20%

4) Padaczka (jako izolowane następstwo urazu)

a) z częstymi napadami (powyżej 4 miesięcznie)	60%
b) z napadami powyżej 2 miesięcznie	45%
c) z 2 i mniej napadami miesięcznie	25%
d) padaczka z rzadkimi napadami	10%

Uwaga! Podstawą rozpoznania padaczki są: typowe napady, zmiany w zapisie EEG z cechami charakterystycznymi dla tej choroby, dokumentacja leczenia neurologicznego z badaniami T.K. / M R.

W przypadku współistnienia padaczki z encefalopatią uszczerbek należy oceniać wyłącznie wg punktu l/5.

5) Encefalopatia pourazowa

a) ciężkie zaburzenia psychiczne wymagające stałej opieki innych osób (zmiany otępienne, utrwalone psychozy)	100%
b) encefalopatia pourazowa ze znacznymi zmianami otępiennymi i/lub dużym deficytem neurologicznym	80%
c) encefalopatia pourazowa ze średnimi zmianami otępiennymi i/lub średnim deficytem neurologicznym	55%
d) encefalopatia pourazowa z niewielkimi zmianami otępiennymi i/lub niewielkim deficytem neurologicznym	25%

Uwaga! Rozpoznanie encefalopatii powinno być udokumentowane diagnostyką i leczeniem neurologicznym i/lub psychiatrycznym, obecnością zmian w EEG, TK/MR mózgu oraz typowymi odchyleniami w wynikach testów psychologicznych

6) Inne zespoły pourazowe OUN (po urazach głowy i/lub ciężkich urazach ciała)

a) zaburzenia nerwicowe utrwalone wymagające stałego leczenia (oceniać najwcześniej po 12 miesiącach leczenia u psychiatry udokumentowanego kserokopią wizyt)	20%
b) zaburzenia nerwicowe o umiarkowanym przebiegu (oceniać po co najmniej 6 miesiącach leczenia u psychiatry udokumentowanego kserokopią wizyt)	10%
c) zaburzenia nerwicowe o lekkim przebiegu (oceniać po co najmniej 6 miesiącach leczenia u psychiatry lub neurologa udokumentowanego kserokopią wizyt)	5%
d) wstrząśnienie mózgu (rozpoznanie szpitalne) i/lub pourazowe bóle głowy (po co najmniej 6 mies. leczenia u neurologa)	2%
e) stłuczenie mózgu bez utrwalonego zespołu neurologicznego – rozpoznanie szpitalne, potwierdzenie zmian badaniami obrazowymi TK/MR mózgu. Współistnienie utrwalonego zespołu neurologicznego wymaga oceny wg stosownych punktów tabeli	5%
f) krwotok wewnątrzczaszkowy (rozpoznanie szpitalne, potwierdzenie zmian badaniami obrazowymi TK/MR mózgu) bez utrwalonego zespołu neurologicznego – leczone: zachowawczo operacyjnie Współistnienie utrwalonego zespołu neurologicznego wymaga oceny wg stosownych punktów tabeli	5% 10%

7) Zaburzenia mowy

a) afazja całkowita	100%
b) afazja częściowa: czuciowa i ruchowa	60%
c) afazja umiarkowanie utrudniająca porozumiewanie się z otoczeniem	40%
d) afazja niewielkiego stopnia	20%

8) Pourazowe zespoły podwzgórzowe – cukrzyca, moczówka prosta, nadczynność i niedoczynność tarczycy itp.

a) upośledzające czynność organizmu nieznacznie	20%
b) upośledzające czynność organizmu umiarkowanie	40%
c) upośledzające czynność organizmu znacznie	60%

Uszkodzenia nerwów czaszkowych

9) Nerw węchowy

- patrz rozdział III

10) Nerw wzrokowy

- patrz rozdział IV

11) Nerwy ruchowe gałki ocznej

A) Nerw okoruchowy

a) w zakresie mięśni wewnętrznych oka	niewielkie/znaczne	7% / 15%
b) w zakresie mięśni zewnętrznych oka – w zależności od stopnia uszkodzenia:	niewielki niedowład	10%
	średni niedowład	20%
	pełne porażenie	30%

Uwaga! W przypadku uszkodzenia części zewnętrznej i wewnętrznej nerwu okoruchowego oba uszczerbki należy dodać, jednak wartość ta nie może przekroczyć 40%.

B) Nerw błoczkowy

a) całkowite uszkodzenie	3%
--------------------------	----

C) Nerw odwodzący

a) uszkodzenie niewielkiego stopnia	8%
b) uszkodzenie znacznego stopnia	15%

Uwaga! Uszkodzenia któregośkolwiek nerwu gałkoruchowego powodujące dwojenie obrazów i wymagające w czasie wykonywania pracy zasłonięcia jednej gałki ocznej – należy traktować jak utratę jednego oka.

12) Nerw trójdzielny

a) częściowe uszkodzenie – za każdą gałąź	3%
b) pełne uszkodzenie – za każdą gałąź	5%

13) Nerw twarzowy

a) częściowe uszkodzenie	10%
b) całkowite uszkodzenie	20%
c) całkowite uszkodzenie nerwu łącznie z pęknięciem kości skalistej – jednostronne	30%
d) całkowite uszkodzenie nerwu łącznie z pęknięciem kości skalistej – obustronne	60%

14) Nerw statyczno-słuchowy

- patrz rozdział V

15) Nerw językowo-gardłowy i błędny

a) częściowe uszkodzenie obu nerwów – z miernym stopniem zaburzeń mowy, połykania, oddechu oraz zaburzeń ze strony przewodu pokarmowego	10%
b) częściowe uszkodzenie obu nerwów – z dużym stopniem zaburzeń mowy, połykania, oddechu oraz zaburzeń ze strony przewodu pokarmowego	20%
c) całkowite uszkodzenie obu nerwów – z miernym stopniem zaburzeń mowy, połykania, oddechu oraz zaburzeń ze strony przewodu pokarmowego	30%
d) całkowite uszkodzenie obu nerwów – z dużym stopniem zaburzeń mowy, połykania, oddechu oraz zaburzeń ze strony przewodu pokarmowego	50%

16) Nerw dodatkowy

a) częściowe uszkodzenie	5%
b) całkowite uszkodzenie	10%

17) Nerw podjęzykowy

a) częściowe uszkodzenie	10%
b) całkowite uszkodzenie	20%

18) Izolowane uszkodzenia nerwów obwodowych częściowe / całkowite

	strona dominująca*)	strona nie-dominująca*)
a) nerwu przeponowego poniżej jego połączenia z nerwem podobojczykowym	5% / 10%	5% / 10%
b) nerwu piersiowego długiego	5% / 10%	4% / 8%
c) nerwu pachowego	10% / 20%	8% / 16%
d) nerwu mięśniowo-skórnego	10% / 20%	8% / 16%
e) nerwu promieniowego powyżej odejścia gałęzi do mięśnia trójgłowego ramienia	15% / 30%	12% / 24%
f) nerwu promieniowego poniżej odejścia gałęzi do mięśnia trójgłowego ramienia	10% / 20%	8% / 16%
g) nerwu promieniowego nad wejściem do kanału mięśnia odwracacza przedramienia	8% / 16%	6% / 12%
h) nerwu promieniowego po wyjściu z kanału mięśnia odwracacza przedramienia	5% / 10%	4% / 8%
i) nerwu pośrodkowego w obrębie ramienia	15% / 30%	12% / 24%
j) nerwu pośrodkowego w obrębie nadgarstka	8% / 16%	6% / 12%
k) nerwu łokciowego	10% / 20%	8% / 16%
l) splotu barkowego części nadobojczykowej (górnej)	12% / 24%	10% / 20%
m) splotu barkowego części podobojczykowej (dolnej)	20% / 40%	15% / 30%
n) pozostałych nerwów odcinka szyjno-piersiowego	5% / 10%	5% / 10%
o) nerwu zasłonowego	5% / 10%	5% / 10%
p) nerwu udowego	10% / 20%	10% / 20%
q) nerwu pośladkowego (górnego i dolnego)	8% / 16%	8% / 16%
r) nerwu sromowego wspólnego	8% / 16%	8% / 16%
s) nerwu kulszowego przed podziałem na nerw piszczelowy i strzałkowy	20% / 40%	20% / 40%
t) nerwu piszczelowego	15% / 30%	15% / 30%
u) nerwu strzałkowego	10% / 20%	10% / 20%

v) splotu lędźwiowo – krzyżowego	30% / 60%	30% / 60%
w) pozostałych nerwów odcinka lędźwiowo-krzyżowego	5% / 10%	5% / 10%

*) dominująca – prawa, poza przypadkami leworęczności (wówczas dominująca – lewa)

Uwaga! Wg powyższej tabeli ocenia się tylko izolowane uszkodzenia nerwów obwodowych. W przypadku współistnienia uszkodzenia nerwów obwodowych z uszkodzeniami innych struktur (kostnych, mięśniowych) kończyn należy stosować ocenę wg odpowiednich pozycji tabeli dotyczących kończyn dodając za powikłania neurologiczne ½ w/w wartości adekwatnie do poziomu uszkodzenia nerwu.

II GŁOWA

1) Uszkodzenia powłok czaszki – bez uszkodzeń twarzy

a) blizny w obrębie skóry owłosionej głowy po ranach niepowikłanych – od 3 do 5 cm, powyżej za każdy cm 0,4%	1% (max 4%)
b) blizny w obrębie skóry owłosionej głowy po ranach wygojonych z powikłaniami – od 3 do 5 cm, powyżej za każdy cm 0,5%	2% (max 7%)
c) oskalpowanie – do 20% skóry owłosionej	10%
d) oskalpowanie – do 50% skóry owłosionej	20%
e) oskalpowanie – do 100% skóry owłosionej	30%

Uwaga! Przy ocenie uszkodzeń powłok czaszki nie można sumować punktów a, b + c, d, e. Wg punktów c, d, e orzekamy ubytki nie uzupełnione trwale owłosieniem.

2) Złamania kości czaszki (bez uszkodzenia OUN i nerwów czaszkowych)

– pęknięcia, wgłobienia – bez kości twarzoczaszki

a) złamania w obrębie sklepienia czaszki	5%
b) złamania w obrębie podstawy czaszki	10%
c) złamania w obrębie sklepienia i podstawy czaszki	15%

3) Pourazowe ubytki kości czaszki

a) ubytek o średnicy do 3 cm	5%
b) ubytek o średnicy od 3,1 cm do 6 cm	10%
c) ubytek o średnicy powyżej 6 cm	20%

Uwaga! – W przypadkach urazów obejmujących uszkodzenia zarówno powłoki czaszki jak i kości sklepienia i podstawy czaszki należy oddzielnie ocenić poszczególne rodzaje obrażeń następująco ich sumując. Suma uszczerbku na zdrowiu nie może przekraczać 40%.

4) Późne powikłania

a) (nawracający płynotok, ropowica powłok czaszki, przewlekłe zapalenie kości, przepuklina mózgowa) następstw NW wymienionych w punkcie 1, 2, 3 leczone operacyjnie należy zwiększyć o:	10%
---	-----

III TWARZ

1) Powłoki twarzy

a) blizny – po ranach niepowikłanych, długości od 2 do 3 cm, powyżej za każdy cm 0,5%	1% (max 5%)
b) blizny – po ranach wygojonych z powikłaniami, długości od 2 do 3 cm, powyżej za każdy cm 0,6%	2% (max 8%)
c) oszpecenie – bez zaburzeń funkcji (konieczna dokumentacja fotograficzna podczas oceny uszczerbku)	10%
d) oszpecenie – z małymi zaburzeniami funkcji (patrz „uwaga”)	20%
e) oszpecenie – z umiarkowanymi zaburzeniami funkcji (patrz „uwaga”)	35%
f) oszpecenie – z dużymi zaburzeniami funkcji (patrz „uwaga”)	50%

Uwaga! W pkt. d, e, f - poza dokumentacją fotograficzną (podczas oceny uszczerbku) należy dokładnie opisać rodzaj i stopień zaburzeń funkcji (ślinotok, zaburzenia przyjmowania pokarmów, mowy, oddychania, czynności powiek itp.).

2) Nos

a) złamanie kości nosa – bez repozycji	1%
b) złamanie kości nosa z repozycją i/lub zniekształcenie pourazowe nosa – bez utrwalonych zaburzeń powonienia i oddychania,	3%
c) uszkodzenie/złamanie nosa – z utrwalonymi zaburzeniami powonienia lub oddychania*: małego stopnia średniego stopnia dużego stopnia	5% 10% 15%
d) uszkodzenie/złamanie nosa – z utrwalonymi zaburzeniami oddychania i powonienia*: niewielkiego stopnia średniego stopnia dużego stopnia	10% 15% 20%
e) utrata nosa w całości – łącznie z kośćmi nosa	30%

*Uwaga! W pkt.c i d konieczne udokumentowanie zaburzeń badaniami dodatkowymi i konsultacjami specjalistycznymi.

3) Zęby

Dokumentacja medyczna musi jednoznacznie wskazywać na urazowe tło uszkodzenia

a) utrata częściowa, złamanie lub pourazowe rozchwianie – siekacze i kły – za każdy ząb	0,5%
b) utrata częściowa, złamanie lub pourazowe rozchwianie – pozostałe zęby – za każdy ząb	0,25%
c) utrata korony zęba / całego zęba – siekacze i kły – za każdy ząb	1% / 2%
d) utrata korony zęba / całego zęba – pozostałe zęby – za każdy ząb	0,5% / 1%

Uwaga! Należy orzekać niezależnie od zaprotezowania

4) Złamania, zwichnięcia kości: oczodołu, jarzmowej, szczęki, żuchwy, zatoki, stawu skroniowo-żuchwowego

a) wygojone: bez przemieszczeń z niewielkim przemieszczeniem	2% 4%
b) wygojone z małym przemieszczeniem, asymetrią zgryzu, bez istotnego upośledzenia żucia	8%
c) wygojone ze średnim przemieszczeniem, asymetrią zgryzu, upośledzeniem otwierania jamy ustnej, z niewielkim upośledzeniem żucia	12%

d) wygojone z dużym przemieszczeniem, asymetrią zgryzu, upośledzeniem otwierania jamy ustnej oraz żucia lub częściowa utrata szczęki lub żuchwy	25%
e) utrata częściowa szczęki lub żuchwy z utratą zębów, asymetrią zgryzu, znacznym zaburzeniem otwierania jamy ustnej i upośledzeniem odżywiania	35%
f) utrata całkowita szczęki (łącznie z oszpeceniem i utratą zębów)	40%
g) utrata całkowita żuchwy (łącznie z oszpeceniem i utratą zębów)	50%

Uwaga! W przypadku ubytków neurologicznych w obrębie twarzy należy orzekać dodatkowo z punktu właściwego dla danego nerwu.

5) Podniebienie

a) ubytek pow. 2 cm – bez zaburzeń mowy i połykania	2%
b) ubytek – małe zaburzenia mowy i połykania	7%
c) ubytek – średnie zaburzenia mowy i połykania	15%
d) ubytek – duże zaburzenia mowy i połykania	25%
e) ubytek – duże zaburzenia mowy i połykania z zaburzeniami odżywiania	40%

6) Język, przedsionek jamy ustnej, wargi

a) ubytek pow. 2 cm – bez zaburzeń mowy i połykania	2%
b) ubytek – niewielkie zaburzenia mowy i/lub połykania	6%
c) ubytek – średnie zaburzenia mowy i połykania	12%
d) ubytek – duże zaburzenia mowy i połykania	25%
e) ubytek – duże zaburzenia mowy, połykania i zaburzenia odżywiania	35%
f) całkowita utrata języka	50%

IV NARZĄD WZROKU

1) Upośledzenie ostrości wzroku, utrata widzenia jednego lub obu oczu

(oceniać wg poniższej tabeli)

Oko prawe Oko lewe	1,0 (10/10)	0,9 (9/10)	0,8 (8/10)	0,7 (7/10)	0,6 (6/10)	0,5 (1/2)	0,4 (4/10)	0,3 (3/10)	0,2 (2/10)	0,1 (1/10)	0
1,0 (10/10)	0%	2,5%	5%	7,5%	10%	12,5%	15%	20%	25%	30%	35%
0,9 (9/10)	2,5%	5%	7,5%	10%	12,5%	15%	20%	25%	30%	35%	40%
0,8 (8/10)	5%	7,5%	10%	12,5%	15%	20%	25%	30%	35%	40%	45%
0,7(7/10)	7,5%	10%	12,5%	15%	20%	25%	30%	35%	40%	45%	50%
0,6(6/10)	10%	12,5%	15%	20%	25%	30%	35%	40%	45%	50%	55%
0,5(1/2)	12,5%	15%	20%	25%	30%	35%	40%	45%	50%	55%	60%
0,4(4/10)	15%	20%	25%	30%	35%	40%	45%	50%	55%	60%	65%
0,3(3/10)	20%	25%	30%	35%	40%	45%	50%	55%	60%	65%	70%
0,2(2/10)	25%	30%	35%	40%	45%	50%	55%	60%	65%	70%	80%
0,1(1/10)	30%	35%	40%	45%	50%	55%	60%	65%	70%	80%	90%
0	35%	40%	45%	50%	55%	60%	65%	70%	80%	90%	100%

Uwaga! Ostrość wzroku należy ocenić po korekcji szklami zarówno w przypadku zmętnienia rogówki lub soczewki jak i przy współistnieniu uszkodzeń siatkówki lub nerwu wzrokowego.

2) Utrata wzroku

a) jednego oka z jednoczesnym wyłuszczeniem gałki ocznej (obejmuje oszpecenie)	38%
b) obu oczu	100%

3) Porażenie nastawności (akomodacji)

– bez zaburzeń ostrości wzroku po zastosowaniu szkieł korekcyjnych

a) jednego oka	15%
b) obu oczu	30%

4) Uszkodzenie gałki ocznej

wskutek urazów tępych, drażących, chemicznych, termicznych, elektrycznych lub wskutek nagłego działania pola elektromagnetycznego

a) z zaburzeniami ostrości wzroku	wg tabeli IV-1
b) bez zaburzeń ostrości wzroku: – blizny rogówki, powiek, niewielka deformacja gałki – oszpecenie spowodowane w/w NNW (udokumentowane fotograficznie podczas oceny uszczerbku)	1% - 2% 5%
c) nieusunięte ciało obce oczodołu (bez zaburzeń ostrości wzroku)	3%
d) dwojenie obrazu (bez zaburzeń ostrości wzroku)*	5%
e) nieusunięte ciało obce wewnątrzgałkowe	10% wg tabeli IV/1
bez zaburzeń ostrości wzroku	10% wg tabeli IV/1
z zaburzeniami ostrości wzroku	+10% (max.35%)

* Dwojenie wymagające podczas pracy zasłonięcia jednego oka odpowiada ślepotcie jednego oka.

5) Pourazowe zwężenie pola widzenia

Zwężenie do stopni	przy nienaruszonym drugim oku	w obojgu oczach	przy ślepotcie drugiego oka
60	0%	0%	35%
50	5%	10%	45%
40	10%	20%	55%
30	15%	40%	65%
20	20%	60%	75%
10	25%	75%	85%
Poniżej 10	35%	90%	100%

6) Niedowidzenia połowicze

a) dwuskroniowe	60%
b) dwunosowe	30%
c) jednoimienne górne / dolne	10% / 30%
d) jednooczne ubytki pola widzenia	5%

7) Pourazowy brak soczewki

a) jednego oka	20%
b) obu oczu	35%

8) Pseudosoczewkowatość

Z nie dającymi się skorygować zaburzeniami ostrości wzroku należy ocenić według tabeli IV-1 oraz według tabeli IV-7, z tym zastrzeżeniem, że ogólny procent uszczerbku na zdrowiu nie może wynosić więcej niż 35% dla jednego oka i 100% dla obojga oczu.

9) Zaburzenia drożności przewodów łzowych

a) w jednym oku	8%
b) w obu oczach	15%

10) Odwarstwienie siatkówki jednego oka

(dokumentacja medyczna musi jednoznacznie potwierdzać urazową przyczynę tego schorzenia) – oceniać według tabel ostrości wzroku IV – 1 i ubytków pola widzenia IV – 5 jednak nie mniej niż 15%.

11) Jaskra urazowa

należy ocenić według tabeli IV-1 oraz według tabeli IV-5, z tym zastrzeżeniem, że ogólny procent uszczerbku na zdrowiu nie może wynosić więcej niż 35% dla jednego oka i 100% dla obojga oczu.

12) Wytrzeszcz tętniący

w zależności od stopnia nasilenia 50% - 100%

13) Zaćma urazowa

ocenić według tabeli IV-1

14) Przewlekłe pourazowe zapalenie spojówek

a) niewielkie zmiany	3%
b) duże zmiany (udokumentowane fotograficznie podczas oceny uszczerbku oraz dokumentacją co najmniej 6 mies. leczenia okulistycznego)	8%

Uwaga! Suma uszczerbków jednego oka nie może przekroczyć 38%

V NARZĄD SŁUCHU I RÓWNOWAGI

1) Uszkodzenia małżowiny usznej

a) blizny powyżej 2 cm, oparzenia, odmrożenia *	1% - 2%
b) zniekształcenie małżowiny – umiarkowanego stopnia, utrata 1/3 małżowiny *	4%
c) zniekształcenie małżowiny – znacznego stopnia, utrata 1/2 – 2/3 małżowiny *	8%
d) utrata całkowita jednej małżowiny	15%
e) utrata obu małżowin	30%

* Podać wymiary uszkodzeń w cm

2) Zewnętrzny przewód słuchowy – zwężenie lub zarośnięcie

a) jednostronne – bez osłabienia słuchu	3%
b) jednostronne – z osłabieniem słuchu	wg tabeli V-6
c) obustronne – bez osłabienia słuchu	6%
d) obustronne – z osłabieniem słuchu	wg tabeli V-6

3) Przewlekłe ropne pourazowe zapalenie ucha środkowego

oceniać najwcześniej po 6 miesiącach leczenia u laryngologa

a) jednostronne – bez powikłań	4%	
b) obustronne – bez powikłań	8%	
c) jednostronne – z powikłaniami (perlak, polip, zmiany kostne)	zmiany niewielkiego stopnia	6%
	zmiany znacznego stopnia	12%
d) obustronne – z powikłaniami (perlak, polip, zmiany kostne)	zmiany niewielkiego stopnia	12%
	zmiany znacznego stopnia	20%

4) Uszkodzenie ucha środkowego, błony bębenkowej, kosteczek słuchowych, szumy uszne

a) bez upośledzenia słuchu	3%
b) z upośledzeniem słuchu	wg tabeli V-6

5) Uszkodzenie ucha wewnętrznego

oceniać najwcześniej po 6 miesiącach leczenia specjalistycznego

a) uszkodzenie części słuchowej	wg tabeli V-6	
b) uszkodzenie części statycznej – niewielkie zawroty głowy, nudności, niewielkie zaburzenia równowagi	10%	
c) uszkodzenie części statycznej – umiarkowanie nasilone zawroty głowy z zaburzeniami równowagi, okresowo nudności, wymioty	20%	
d) uszkodzenie części statycznej – znaczne zawroty głowy z zaburzeniami równowagi utrudniające chodzenie, nudności, wymioty	40%	
e) uszkodzenie części słuchowej i statycznej:	niewielkie	20%
	średnie	40%
	duże	60%

Uwaga! W pkt. c, d i e poza oceną kliniczną obowiązują próby przedsionkowe.

6) Upośledzenie słuchu

na skutek: ostrego urazu akustycznego, złamań kości w obrębie ucha środkowego, mechanicznych uszkodzeń

nerwu słuchowego, ciężkich urazów głowy (oceniać wyłącznie na podstawie audiogramu wg poniższej zmodyfikowanej tabeli utraty słuchu Rosera).

Dokumentacja medyczna musi potwierdzać w sposób jednoznaczny pourazowy charakter zmian

ucho prawe ucho lewe	0 - 25 dB	26 - 40 dB	41 - 70 dB	powyżej 70 dB
0 - 25 dB	0%	5%	10%	20%
26 - 40 dB	5%	15%	20%	30%
41 - 70 dB	10%	20%	30%	40%
powyżej 70 dB	20%	30%	40%	50%

Uwaga! Oblicza się średnią dla ucha prawego i lewego oddzielnie dla 500, 1000 i 2000 Hz. Jeśli różnica pomiędzy wartościami 500 Hz i 2000 Hz przekracza 40 dB ubytek słuchu wylicza się ze średniej z 4 progów: 500, 1000, 2000 i 4000 Hz.

VI SZYJA, GARDŁO, PRZEŁYK, KRTAŃ, TCHAWICA

1) Uszkodzenie skóry, mięśni i naczyń

a) blizna po ranach niepowikłanych długości od 3 do 5 cm, powyżej za każdy cm 0,4%	1% maks. 4%
b) blizna po ranach skóry lub skóry i mięśni wygojonych z powikłaniami, długości od 3 do 4 cm, powyżej za każdy cm 0,5%	2% maks. 7%
c) uszkodzenie skóry i mięśni z miernym ograniczeniem ruchomości szyi i głowy (podać wielkości uszkodzenia i zakres ruchomości)	10%
d) uszkodzenie skóry, mięśni i naczyń z umiarkowanym ograniczeniem ruchomości szyi i głowy (podać wielkość uszkodzenia i zakres ruchomości)	15%
e) uszkodzenie skóry, mięśni i naczyń z przymusowym ustawieniem głowy i znacznego stopnia ograniczeniem ruchomości szyi (podać wielkość uszkodzenia i zakres ruchomości)	30%

2) Uszkodzenia gardła

a) z upośledzeniem funkcji (potwierdzonym dokumentacją medyczną i opisem orzecznika):		
	niewielkim	5%
	średnim	10%
	znacznym	15%

3) Krtani

a) uszkodzenie krtani – bez jej zwężenia, przewlekła chrypka	10%
b) zwężenie krtani – bez konieczności stosowania rurki dotchawiczej, świst krtaniowy	20%
c) zwężenie krtani – z koniecznością stosowania rurki dotchawiczej i niewielkimi zaburzeniami głosu	30%
d) zwężenie krtani – jak w pkt. c i ze znacznymi zaburzeniami głosu	45%
e) zwężenie krtani – z bezgłosem	60%

Uwaga! Konieczne potwierdzenie NNW w dokumentacji z leczenia laryngologicznego zawierającej opisy zmian w badaniach obrazowych i/lub endoskopowych.

4) Tchawica

a) uszkodzenie tchawicy – z niewielkim zwężeniem, bez duszności	5%
b) uszkodzenie tchawicy – z umiarkowanym zwężeniem, bez duszności	10%
c) uszkodzenie tchawicy – ze zwężeniem i niewielką dusznością wysiłkową	20%
d) uszkodzenie tchawicy – ze zwężeniem i znaczną dusznością wysiłkową	40%
e) uszkodzenie tchawicy – ze znacznym zwężeniem i dusznością spoczynkową	60%

Uwaga! Konieczne potwierdzenie NNW w dokumentacji z leczenia laryngologicznego zawierającej opisy zmian w badaniach obrazowych i/lub endoskopowych.

5) Przełyk

a) uszkodzenie przełyku – ze zwężeniem, bez zaburzeń funkcji	5%
b) zwężenie przełyku – z niewielkimi zaburzeniami połykania, bez upośledzenia stanu odżywienia	10%
c) zwężenie przełyku – z zaburzeniami połykania i upośledzeniem stanu odżywienia	15% - 30%
d) zwężenie przełyku z możliwością odżywiania tylko płynami	50%
e) niedrożność całkowita przełyku – stała przetoka żołądkowa	80%

Uwaga! Obowiązkowa dokumentacja leczenia specjalistycznego zawierająca wyniki badań obrazowych i endoskopowych.

VII KLATKA PIERSIOWA

1) Uszkodzenie ściany klatki piersiowej i grzbietu

a) blizny po ranach niepowikłanych, od 3 do 5 cm dł., powyżej za każdy cm 0,4%		1% (maks. 4%)
b) blizny po ranach wygojonych z powikłaniami, od 3 do 5 cm dł., powyżej za każdy cm 0,5%		2% (maks. 6%)
c) blizny ograniczające ruchomość klatki piersiowej i upośledzające wydolność oddechową (potwierdzenie spirometryczne) w stopniu:*	niewielkim średnim znacznym	10% 20% 40%
d) częściowa utrata brodawki sutkowej M/K		3% / 6%
e) całkowita utrata brodawki sutkowej M/K		6% / 10%
f) utrata jednego sutka:	M/K częściowa całkowita	10% / 15% 20% / 25%

* Ad. pkt. „c”- stopnie upośledzenia wydolności oddechowej zawarte są w pkt.VII/4/c, d.

2) Żebra, mostek (złamania potwierdzone radiologicznie)

a) złamanie 1 żebra; za każde następne 1%		1% (maks. 10%)
b) złamanie wielu żeber – ze zniekształceniami i trwałym zmniejszeniem wydolności oddechowej niewielkiego stopnia*		15%
c) złamanie wielu żeber – ze zniekształceniami i trwałym zmniejszeniem wydolności oddechowej średniego stopnia*		30%
d) złamanie wielu żeber – ze zniekształceniami i trwałym zmniejszeniem wydolności oddechowej znacznego stopnia*		45%
e) złamanie mostka – bez zniekształceń		3%
f) złamania mostka z miernym zniekształceniem		5%
g) złamanie mostka ze znacznym zniekształceniem		10%
h) złamanie żeber lub mostka powikłane przewlekłym zapaleniem kości z obecnością przetok odcenia się według ww. pozycji zwiększając stopień uszczerbku na zdrowiu o:		10%

* Ad.pkt. b, c, d, – stopnie upośledzenia wydolności oddechowej zawarte są w pkt. 4/b, c, d – ocena musi być potwierdzona badaniem spirometrycznym

3) Pourazowe przepukliny przeponowe

a) bez zaburzeń funkcji		5%
b) z zaburzeniami funkcji przełyku i/lub żołądka		10%
c) z zaburzeniami funkcji przewodu pokarmowego i zaburzeniami oddychania		20%
d) z zaburzeniami j.w. i krążenia		40%

Uwaga! W/w zaburzenia funkcji muszą być potwierdzone dokumentacją medyczną zawierającą wyniki badań dodatkowych adekwatnych dla oceny tych zaburzeń.

4) Płuca i opłucna

a) uszkodzenie – bez zmniejszenia wydolności oddechowej		5%
b) uszkodzenie – ze zmniejszeniem wydolności oddechowej niewielkiego stopnia (VC, FEV ₁ , FEV ₁ %VC = 70-80% wartości należnej)		10%
c) uszkodzenie – ze zmniejszeniem wydolności oddechowej średniego stopnia (VC, FEV ₁ , FEV ₁ %VC = 50-70% wartości należnej)		20%

d) uszkodzenie – ze zmniejszeniem wydolności oddechowej znacznego stopnia (VC, FEV ₁ , FEV ₁ %VC < 50% wartości należnej)	40%
e) uszkodzenia tkanki płucnej – powikłane przetokami oskrzelowymi, ropniem płuc	Pkt.b, c, d + 50%

Uwaga! Przy orzekaniu stopnia uszkodzenia płuc i opłucnej ocenę oprzeć o wynik badania klinicznego, radiologicznego, spirometrycznego i/lub gazometrycznego.

5) Serce i osierdzie

Jeśli skutki urazu nakładają się na uszkodzenie chorobowe serca należy zaproponować odpowiednie zbilansowanie uszczerbku.

a) uszkodzenie – z wydolnym układem krążenia (patrz „uwaga”)	10%
b) uszkodzenie – z objawami wyrównanej niewydolności układu krążenia (I° – wg NYHA, EF > 50%, niewielkie zaburzenia kurczliwości)	20%
c) uszkodzenie z objawami niewydolności krążenia:	
małymi (II° – wg NYHA, EF = 46%-50%)	30%
średnimi (III° – wg NYHA, EF = 35-45%)	50%
dużymi (IV° – wg NYHA, EF < 35%)	80%

Uwaga! Stopień uszkodzenia serca należy ocenić na podstawie badania klinicznego oraz badań radiologicznych, elektrokardiograficznych i echa serca z pomiarem frakcji wyrzutowej (EF).

KLASYFIKACJA NYHA – OCENA STANU CZYNNOŚCIOWEGO SERCA.

- Klasa I. Choroba serca bez ograniczenia fizycznej aktywności. Podstawowa aktywność fizyczna nie powoduje zmęczenia, duszności, kołatania serca i bólów wieńcowych.
- Klasa II. Choroba serca powodująca niewielkie ograniczenia aktywności fizycznej. Dobre samopoczucie w spoczynku. Podstawowa aktywność powoduje zmęczenie, duszność, kołatanie serca, bóle wieńcowe.
- Klasa III. Choroba serca powodująca ograniczenie aktywności fizycznej. Dobre samopoczucie w spoczynku. Mniejsza niż podstawowa aktywność fizyczna powoduje zmęczenie, duszność, kołatanie serca, bóle wieńcowe.
- Klasa IV. Choroba serca, która przy jakiegokolwiek aktywności fizycznej wywołuje dyskomfort. Objawy niewydolności serca lub niewydolności wieńcowej mogą występować nawet w spoczynku. Jeśli zostanie podjęta jakakolwiek aktywność fizyczna, wzrasta dyskomfort.

VIII JAMA BRZUSZNA

1) Powłoki jamy brzusznej

a) blizny po ranach niepowikłanych, od 3 do 5 cm, powyżej każdy cm 0,4%	1% (maks. 4%)
b) blizny po ranach wygojonych z powikłaniami, od 3 do 5 cm, powyżej każdy cm 0,5%	2% (maks. 6%)
c) przepukliny pourazowe powłok jamy brzusznej – w zależności od rozmiarów (patrz „uwaga”)	5% - 10%
d) przetoki – w zależności od rozmiarów	10% - 20%

Uwaga! Przepukliny pourazowe spowodowane są urazowym uszkodzeniem powłok brzucha (przerwaniem ciągłości skóry, tkanki podskórnej, mięśni, otrzewnej). W/w kryterium nie spełniają przepukliny, które ujawniły się w wyniku nadmiernego wysiłku fizycznego lub dźwignięcia ciężaru.

2) Żołądek, jelita, sieć, krezka

a) uszkodzenie (potwierdzone badaniami obrazowymi lub endoskopia) bez zaburzeń funkcji przewodu pokarmowego	5%
b) uszkodzenie z niewielkimi zaburzeniami funkcji przewodu pokarmowego	10%
c) uszkodzenie z zaburzeniami funkcji przewodu pokarmowego i niewielkim niedożywieniem	20%
d) uszkodzenie z zaburzeniami funkcji przewodu pokarmowego i znacznym niedożywieniem	40%
e) uszkodzenie z koniecznością żywienia pozajelitowego	50%

Uwaga! W/w zaburzenia funkcji muszą być udokumentowane wynikami badań, obserwacją szpitalną i inną dokumentacją leczniczą.

3) Przetoki jelitowe, odbyt sztuczny

a) przetoki jelita cienkiego czasowe	15%
b) przetoki jelita cienkiego powodujące niewielkie zanieczyszczanie się, bez zmian zapalnych skóry wokół przetoki, z dobrym stanem odżywiania	30%
c) przetoki jelita cienkiego powodujące znaczne zanieczyszczanie się, ze zmianami zapalnymi skóry wokół przetoki, z dostatecznym stanem odżywiania	50%
d) przetoki jelita cienkiego powodujące znaczne zanieczyszczanie się, ze zmianami zapalnymi skóry wokół przetoki, z niedostatecznym stanem odżywiania	70%
e) przetoki jelita grubego czasowe	15%
f) przetoki jelita grubego powodujące niewielkie zanieczyszczanie się	25%
g) przetoki jelita grubego powodujące znaczne zanieczyszczanie się	35%
h) przetoki jelita grubego stałe	50%

4) Odbytnica, zwieracz odbytu

a) pełnościenne uszkodzenie odbytnicy bez zaburzeń funkcji	5%
b) wypadanie błony śluzowej odbytnicy / przetoka okołoodbytnicza	10%
c) wypadanie całkowite odbytnicy	30%
d) uszkodzenie zwarcia odbytu nie powodujące nietrzymania gazów i stolca (blizny, zwężenie)	15%
e) uszkodzenie zwieracza odbytu powodujące częściowe nietrzymanie gazów i stolca	30%
f) uszkodzenie zwieracza odbytu powodujące całkowite nietrzymanie gazów i stolca	50%

5) Wątroba, pęcherzyk i przewody żółciowe

Jeśli skutki urazu nakładają się na uszkodzenie chorobowe należy zaproponować odpowiednie zbilansowanie uszczerbku.

a) uszkodzenie (potwierdzone badaniami obrazowymi) – bez zaburzeń funkcji – leczone zachowawczo w szpitalu	5%
b) uszkodzenie – z niewielkimi zaburzeniami funkcji wątroby (grupa A w klasyfikacji Childa-Pugha) i/lub dróg żółciowych	10%

c) uszkodzenie – z umiarkowanymi zaburzeniem funkcji wątroby (grupa B w klasyfikacji Childa-Pugha) i/lub dróg żółciowych	20%
d) uszkodzenie – ze znacznym upośledzeniem funkcji wątroby (grupa C w klasyfikacji Childa-Pugha) i/lub dróg żółciowych	30%
e) uszkodzenie – z resekcją części wątroby / dróg żółciowych – bez upośledzenia funkcji wątroby i/lub dróg żółciowych	10%
f) uszkodzenie – z resekcją części wątroby / dróg żółciowych – z upośledzeniem funkcji wątroby i/lub dróg żółciowych:	niewielkim umiarkowanym ciężkim
	20% 30% 50%

Uwaga! Funkcję wątroby i dróg żółciowych należy oceniać na podstawie badania klinicznego (w tym obserwacji szpitalnej), badań obrazowych i laboratoryjnych.

Klasyfikacja zaburzeń funkcji wątroby wg Childa-Pugha

Badany parametr	Punkty		
	1	2	3
Albumina w surowicy (g/dl)	Powyżej 3,5	3,5 - 2,8	Poniżej 2,8
Bilirubina w surowicy (mg/dl)	Poniżej 2	2 - 3	Powyżej 3
Czas protrombinowy (sek. powyżej normy)	Do 4	4 - 6	Powyżej 6
Wodobrzusze	Brak	+	++
Encefalopatia	Brak	I° - II°	III° - IV°
Suma punktów	5-6	7 - 9	10 - 15
Grupa	A	B	C

6) Trzustka

a) uszkodzenie (potwierdzone badaniami obrazowymi lub endoskopia) – bez obecności powikłań	5%
b) uszkodzenie – z częściową resekcją trzustki – bez zaburzeń jej funkcji	10%
c) uszkodzenie – z częściową resekcją i zaburzeniami funkcji:	niewielkimi średnimi dużymi
	15% 30% 45%
d) uszkodzenie – całkowita resekcja, znaczne zaburzenia funkcji	60%

Uwaga! Czynność zewnątrz- i wewnątrzwydzielniczą trzustki należy oceniać na podstawie badania klinicznego (w tym obserwacji szpitalnej), badań obrazowych i laboratoryjnych.

7) Śledziona

a) pęknięcie (potwierdzone badaniem obrazowym) – leczone zachowawczo w szpitalu	4%
b) pęknięcie leczone operacyjnie z zachowaniem narządu	8%
c) usunięcie uszkodzonej śledziony – bez zmian w obrazie krwi	15%
d) obecność choroby zrostowej i/lub zmian w obrazie krwi po pourazowej splenektomii zwiększa uszczerbek o:	5%

Uwaga! Funkcję śledziony należy oceniać na podstawie badania klinicznego (w tym obserwacji szpitalnej), badań obrazowych i laboratoryjnych.

8) Uszkodzenia dużych naczyń jamy brzusznej i miednicy

bez upośledzenia funkcji innych narządów (wraz z blizną pooperacyjną) 10%

IX NARZĄDY MOCZOWO-PŁCIOWE

1) Nerki

a) uszkodzenie jednej nerki (pęknięcie, krwiak) potwierdzone badaniem obrazowym – bez upośledzenia funkcji	5%
b) uszkodzenie jednej nerki z trwałym upośledzeniem funkcji	10%
c) uszkodzenie obu nerek z trwałym upośledzeniem funkcji	20%
d) utrata jednej nerki (druga zdrowa i prawidłowo działająca)*	30%
e) utrata jednej nerki z towarzyszącym niewielkim upośledzeniem funkcji drugiej nerki*	45%
f) utrata jednej nerki ze znacznym upośledzeniem funkcji drugiej nerki*	70%

Uwaga! Oceny funkcji nerek należy dokonać na podstawie wyników badania klinicznego, badań obrazowych oraz stężeń kreatyniny i mocznika.

* Punkty d, e, f obejmują bliźnię pooperacyjną

2) Moczowody

a) uszkodzenie moczowodu – bez zaburzeń funkcji	5%
b) uszkodzenie moczowodu – ze zwężeniem jego światła, bez zaburzeń funkcji układu moczowego	10%
c) uszkodzenie moczowodu – ze zwężeniem jego światła, z zaburzeniami funkcji układu moczowego	20%

3) Pęcherz moczowy

a) uszkodzenie pęcherza – bez zaburzeń funkcji	5%
b) uszkodzenie pęcherza – zmniejszenie pojemności, zaburzenia funkcji:	
	niewielkie 10%
	umiarkowane 20%
	znaczne 30%

4) Przetoki dróg moczowych i pęcherza moczowego

a) upośledzające jakość życia w stopniu umiarkowanym	25%
b) upośledzające jakość życia w stopniu znacznym	50%

5) Zwężenie cewki moczowej

a) uszkodzenie z niewielkimi zaburzeniami w oddawaniu moczu	5%
b) uszkodzenie powodujące umiarkowane trudności w oddawaniu moczu	10%
c) uszkodzenie z nawracającymi zakażeniami	20%
d) uszkodzenie z nietrzymaniem lub zaleganiem moczu	30%
e) uszkodzenie z nietrzymaniem lub zaleganiem moczu i zakażeniem przewlekłym	50%

6) Prącie

a) utrata całkowita	40%
b) utrata częściowa	20%

7) Jądra

a) wodniak pourazowy jądra	10%
b) utrata jądra	20%
c) utrata obu jąder	40%

8) Jajniki

a) utrata jednego jajnika	20%
b) utrata obu jajników	40%

9) Macica

a) utrata częściowa lub znaczne uszkodzenie	10%
b) utrata całkowita w wieku powyżej 50 lat	20%
c) utrata całkowita w wieku do 50 lat	40%

10) Krocze

a) uszkodzenie krocza – przetrwały zespół bólowy*, blizny, małe deformacje	2%
b) uszkodzenie krocza – powodujące częściowe wypadanie pochwy	5%
c) uszkodzenie krocza – powodujące całkowite wypadanie pochwy	10%
d) uszkodzenie krocza – powodujące częściowe wypadanie pochwy i macicy	20%
e) uszkodzenie krocza – powodujące całkowite wypadanie pochwy i macicy	30%

* Ad pkt „a” – wymagana co najmniej półroczna dokumentacja leczenia ginekologicznego lub urologicznego z powodu zespołu bólowego

X KRĘGOSŁUP I RDZEŃ KRĘGOWY

Uwagi wstępne

Jeśli skutki urazu nakładają się na istniejące przed NW choroby kręgosłupa (zwyrodnienie, dyskopatie, wady kręgosłupa, osteoporoza, inne przewlekłe choroby kręgow) wartość przyznanego uszczerbku zostanie zmniejszona o:

- 20% – przy zmianach chorobowych na tym samym poziomie kręgosłupa,
- 40% – przy zmianach chorobowych wielomiejscowych w tym samym odcinku kręgosłupa,
- 60% – przy zmianach chorobowych wielopoziomowych w różnych odcinkach kręgosłupa.
- 80% – przy zmianach kostnych uogólnionych (np. osteoporoza).

Za pourazową uważa się przepuklinę jądra miażdżystego dokonaną (tzn. z uszkodzeniem pierścienia włóknistego) w następstwie dźwignięcia nadmiernego ciężaru, urazu bezpośredniego lub urazu komunikacyjnego. Taki mechanizm powstania przepukliny musi wynikać zarówno z opisu zdarzenia jak i z dokumentacji medycznej.

Nadmierny ciężar to dla kobiet > 30 kg, a dla mężczyzn > 50 kg – przy przeciętnej budowie ciała; w orzeczeniu niezbędne jest podanie wagi i wzrostu poszkodowanego oraz masy dźwiganego ciężaru.

Nie jest następstwem NW uszkodzenie kręgosłupa wynikające z jego nagłego skręcenia lub przeciążenia w przebiegu długotrwałego przebywania w przymusowej pozycji i długotrwałej pracy fizycznej.

1) Kręgosłup szyjny

a) skręcenie, stłuczenie – z niewielką dysfunkcją (opis dysfunkcji)	3%
b) złamanie – z niewielką dysfunkcją (opis dysfunkcji)	5%
c) złamanie, zwichnięcie, przebyte usunięcie jądra miażdżystego – z niewielkim (do 1/3 zakresu normy) ograniczeniem ruchomości* – należy podać zakres ruchomości w stopniach	8%
d) złamanie, zwichnięcie, przebyte usunięcie jąder miażdżystych, usztywnienie operacyjne – ze średniego stopnia (od 1/3 do 2/3 zakresu normy) ograniczeniem ruchomości* – należy podać zakres ruchomości w stopniach	15%
e) złamanie, zwichnięcie, przebyte usunięcie jąder miażdżystych, usztywnienie operacyjne – ze znacznym (pow 2/3 zakresu normy) ograniczeniem ruchomości* – należy podać zakres ruchomości w stopniach	30%
f) uszkodzenie kręgosłupa – z całkowitym jego zeszczywnieniem i niekorzystnym ustawieniem głowy	40%

*Jeśli jedyną przyczyną ograniczenia ruchomości jest zespół bólowy korzeniowy oceniać wyłącznie wg podrozdziału X/5.

2) Kręgosłup piersiowy

a) skręcenie, stłuczenie – z niewielką dysfunkcją (opis dysfunkcji)	2%
b) złamanie – z niewielką dysfunkcją (opis dysfunkcji)	4%
c) złamanie, zwichnięcie – z niewielkim ograniczeniem ruchomości* – należy podać zakres ruchomości w stopniach oraz wynik próby „palce – podłoga”	6%
d) złamanie, zwichnięcie, usztywnienie operacyjne – z umiarkowanym ograniczeniem ruchomości* – należy podać zakres ruchomości w stopniach oraz wynik próby „palce – podłoga”	10%
e) uszkodzenie kręgosłupa – z całkowitym jego zeszczywnieniem i zniekształceniami	20%

*Jeśli jedyną przyczyną ograniczenia ruchomości jest zespół bólowy korzeniowy oceniać wyłącznie wg podrozdziału X/5.

3) Kręgosłup lędźwiowo-krzyżowy

a) skręcenie, stłuczenie – z niewielką dysfunkcją (opis dysfunkcji)	2%
b) złamanie – z niewielką dysfunkcją (opis dysfunkcji)	5%
c) złamanie, zwichnięcie, przebyte usunięcie jądra miażdżystego z niewielkim (do 1/3 zakresu normy) ograniczeniem ruchomości* – należy podać zakres ruchomości w stopniach oraz wynik próby „palce – podłoga”	8%
d) złamanie, zwichnięcie, przebyte usunięcie jąder miażdżystych, usztywnienie operacyjne – ze średnim (od 1/3 do 2/3 zakresu normy) ograniczeniem ruchomości* – należy podać zakres ruchomości w stopniach oraz wynik próby „palce – podłoga”	15%

e) złamanie, zwichnięcie, usztywnienie operacyjne – z dużym (powyżej 2/3 zakresu normy) ograniczeniem ruchomości* i ze zniekształceniami – należy podać zakres ruchomości w stopniach oraz wynik próby „palce – podłoga”	30%
f) uszkodzenie kręgosłupa – z całkowitym jego zeszywnieniem, zniekształceniami i niekorzystnym ustawieniem tułowia	40%

*Jeśli jedyną przyczyną ograniczenia ruchomości jest zespół bólowy korzeniowy oceniać wyłącznie wg pozycji X/5.

4) Izolowane złamanie lub pęknięcie wyrostków ościstych i poprzecznych

a) 1% za wyrostek	maks. 8%
-------------------	----------

5) Utrwalone korzeniowe zespoły pourazowe

a) szyjne – bólowe	5%
b) szyjne – bez niedowładów – bóle, zaburzenia czucia lub zespoły mieszane, osłabienie odruchów	8%
c) szyjne – z obecnością niedowładów, zaników mięśniowych stopnia: niewielkiego znacznego	15% 25%
d) piersiowe – bólowe	5%
e) piersiowe – bóle, zaburzenia czucia	7%
f) lędźwiowo-krzyżowe – bólowe	5%
g) lędźwiowo-krzyżowe – bez niedowładów – bóle, zaburzenia czucia lub zespoły mieszane, osłabienie odruchów	8%
h) lędźwiowo-krzyżowe – z obecnością niedowładów, zaników mięśniowych stopnia: niewielkiego znacznego	15% 25%
i) bóle guziczne: bez / ze złamaniem kości guzicznej	3% / 5%

Uwaga! Ocena zespołów korzeniowych musi mieć potwierdzenie w dokumentacji z diagnostyki i leczenia neurologicznego prowadzonego systematycznie.

6) Uszkodzenie rdzenia kręgowego

a) porażenie kończyn górnych i/lub dolnych (0°-1° wg Lovetta) lub g łęboki niedowład czterokończynowy (2° wg Lovetta)	100%
b) g łęboki niedowład kończyn górnych lub dolnych (2° wg Lovetta), niedowład czterokończynowy (3° wg Lovetta)	80%
c) średni niedowład kończyn górnych lub dolnych (3° wg Lovetta)	60%
d) niewielki niedowład kończyn górnych i/lub dolnych (4° wg Lovetta) z zaburzeniami funkcji zwieraczy i narządów płciowych	40%
e) niewielki niedowład kończyn górnych i/lub dolnych (4° wg Lovetta) bez zaburzenia funkcji zwieraczy i narządów płciowych	20%
f) porażenie lub g łęboki niedowład jednej kończyny (0°-2° wg Lovetta), zespół sto żka rdzenia	30%
g) niedowład jednej kończyny górnej (3° / 4° wg Lovetta)	20% / 15%
h) niedowład jednej kończyny dolnej (3° / 4° wg Lovetta)	15% / 10%
i) izolowane porażenie/niedowład pęcherza moczowego i odbytu po uszkodzeniu rdzenia na poziomie S2-S4	15%

Uwaga! W pkt. a, b, c, d jest uwzględniona ocena funkcji zwieraczy i narządów płciowych.

SKALA LOVETTA

0° - brak czynnego skurczu mięśnia - brak siły mięśniowej,

1° - ślad czynnego skurczu mięśnia - 10% prawidłowej siły mięśniowej,

2° - wyraźny skurcz mięśnia i zdolność wykonania ruchu przy pomocy i odciążeniu odcinka ruchomego - 25% prawidłowej siły mięśniowej,

3° - zdolność do wykonania ruchu czynnego samodzielnego z pokonaniem ciężkości danego odcinka - 50% prawidłowej siły mięśniowej,

4° - zdolność do wykonania czynnego ruchu z pewnym oporem - 75% prawidłowej siły mięśniowej,

5° - prawidłowa siła, tj. zdolność wykonywania czynnego ruchu z pełnym oporem - 100% prawidłowej siły mięśniowej

XI MIEDNICA

1) Pourazowe utrwalone rozejście się spojenia łonowego lub rozerwanie stawu krzyżowo-biodrowego

a) niewielkiego stopnia – bez zaburzeń chodu	5%
b) umiarkowanego stopnia – z zespołem bólowym i niewielkimi zaburzeniami chodu	10%
c) znacznego stopnia – ze skróceniem kończyny ponad 3 cm i dużymi zaburzeniami chodu	25%

2) Złamania, zwichnięcia miednicy jedno- lub wielomiejscowe

a) złamanie kości łonowej, kulszowej:		
	jednostronne	5%
	obustronne	10%
b) złamanie w odcinku przednim i tylnym (typ Malgaigne'a) – zmiany niewielkiego stopnia, bez zaburzeń chodu i statyki		8%
c) złamanie w odcinku przednim i tylnym (typ Malgaigne'a) – zmiany średniego stopnia, z zaburzeniami statyki i chodu		15%
d) złamanie w odcinku przednim i tylnym (typ Malgaigne'a) – zmiany dużego stopnia, z deformacjami i zaburzeniami statyki i chodu		30%
e) złamanie izolowane – talerz biodrowy, kołec biodrowy, guz kulszowy		5%
f) złamanie panewki stawu biodrowego lub zwichnięcie I° z niewielkim ograniczeniem funkcji		8%
g) złamanie panewki stawu biodrowego lub zwichnięcie II° ze średnim ograniczeniem funkcji		15%
h) złamanie panewki stawu biodrowego lub zwichnięcie III° – z dużym ograniczeniem funkcji		30%

Uwaga! Współistniejące uszkodzenia nerwów = dodatkowo ½ wartości uszczerbku z odpowiedniej pozycji rozdziału I/18 .

XII KOŃCZYNA GÓRNA

*) strona dominująca - prawa, w przypadku leworęczności - lewa

1) Łopatka

	strona dominująca*	strona nie-dominująca*
a) złamanie trzonu wygojone – bez istotnych zaburzeń funkcji kończyny	2%	1,5%
b) złamanie trzonu wygojone – z niewielkim przemieszczeniem	4%	3%
c) złamanie trzonu wygojone – z przemieszczeniem i upośledzeniem funkcji	7%	6%
d) złamanie trzonu wygojone z dużymi przemieszczeniami i dużym upośledzeniem funkcji kończyny	14%	12%
e) złamania szyjki i panewki	ocena wg punktów „a” – „d” w rozdziale XII/3 dot. uszkodzeń barku	

2) Obojczyk

	strona dominująca*	strona nie-dominująca*
a) złamanie obojczyka wygojone – bez istotnych zaburzeń funkcji	3%	2%
b) złamanie obojczyka wadliwie wygojone – niewielkie zniekształcenia	5%	4%
c) złamanie obojczyka wadliwie wygojone – z istotnymi zaburzeniami funkcji	8%	7%
d) staw rzekomy obojczyka – bez ograniczenia ruchów kończyny (pkt. obejmuje złamanie)	10%	9%
e) staw rzekomy obojczyka – ograniczenie ruchów kończyny (pkt. obejmuje złamanie)	15%	12%
f) podwichnięcie / zwichnięcie stawu obojczykowo-barkowego lub obojczykowo-mostkowego – niewielkie ograniczenie ruchów	3% / 5%	2% / 4%
g) zwichnięcie stawu obojczykowo-barkowego lub obojczykowo-mostkowego – z ograniczeniem ruchów, zdolności dźwigania i zniekształceniem:		
średnim	8%	7%
dużym	15%	12%
h) uszkodzenia obojczyka powikłane przewlekłym zapaleniem kości – stopień uszczerbku na zdrowiu należy zwiększyć o:	5%	5%

Uwaga! Współistniejące uszkodzenia nerwów = ½ wartości z pozycji I/18

3) Bark

Dokumentacja medyczna powinna zawierać potwierdzenie zmian w stawie barkowym badaniami obrazowymi (rtg, usg, rezonansem magnetycznym lub tomografią komputerową) lub artroskopia. W przypadku nałożenia się następstw NW na uszkodzenie stawu chorobowe lub po urazie sprzed ubezpieczenia wysokość uszczerbku zostanie zmniejszona do połowy nominalnej wartości.

	strona dominująca*	strona nie-dominująca*
a) skręcenie stawu barkowego – z zespołem bólowym i/lub dyskretną dysfunkcją	2%	1,5%
b) uszkodzenie stawu łopatkowo-ramiennego – niewielkie ograniczenie ruchomości	5%	4%
c) uszkodzenie stawu łopatkowo-ramiennego – umiarkowane ograniczenie ruchomości, zaniki mięśniowe	10%	8%
d) uszkodzenie stawu łopatkowo-ramiennego – z obecnością blizn, znacznych ograniczeń ruchomości, zaników mięśni, przemieszczeń, zniekształceń złamanej głowy lub nasady bliższej kości ramiennej	15%	12%

e) zastarzałe nie odprowadzone zwichnięcie w stawie barkowym z dużym ograniczeniem zakresu ruchów i nieprawidłowym ustawieniem kończyny	25%	20%
f) całkowite zeszywnienie stawu barkowego: ustawienie czynnościowo korzystne ustawienie czynnościowo niekorzystne	30% 40%	25% 35%
g) uszkodzenie barku spowodowane przewlekłym zapaleniem kości, przetokami ocenia się wg pozycji jak wyżej zwiększając uszczerbek na zdrowiu o:	5%	5%
h) utrata kończyny w barku	75%	70%
i) utrata kończyny wraz z łopatką	80%	70%
j) blizny barku	oceniać wg pozycji 4/f	

Uwaga! Współistniejące uszkodzenia nerwów = ½ wartości z odpowiedniej pozycji rozdziału I/18 .

4) Ramię

	strona dominująca*	strona nie-dominująca*
a) złamanie kości ramiennej – bez przemieszczenia i bez istotnych zaburzeń funkcji kończyny	3%	2%
b) złamanie kości ramiennej wygojone z niewielkim przemieszczeniem – bez istotnych zaburzeń funkcji kończyny	5%	4%
c) złamanie kości ramiennej wygojone z umiarkowanym przemieszczeniem i zaburzeniem funkcji	8%	7%
d) złamanie kości ramiennej ze znacznym przemieszczeniem i zaburzeniem funkcji kończyny	15%	12%
e) złamanie kości ramiennej powikłane przewlekłym zapaleniem kości, przetokami, brakiem zrostu – dodatkowo	10%	10%
f) uszkodzenie skóry i tkanki podskórnej od 3 do 5 cm, za każdy następny cm 0,4%	1% (maks. 4%)	0,5% (maks. 3%)
g) uszkodzenie mięśni, ścięgien i ich przyczepów, naczyń ramienia – z upośledzeniem funkcji:		
	niewielkim 5%	4%
	umiarkowanym 8%	7%
	dużym 15%	12%
h) utrata kończyny w obrębie ramienia z zachowaniem 1/3 bliższej kości ramiennej	70%	65%
i) utrata kończyny w obrębie ramienia przy dłuższych kikutach	65%	60%

Uwaga! Współistniejące uszkodzenia nerwów = ½ wartości z odpowiedniej pozycji rozdziału I/18.

5) Staw łokciowy

W przypadku nałożenia się następstw NW na uszkodzenie stawu (chorobowe lub po urazie sprzed ubezpieczenia) wysokość uszczerbku zostanie zmniejszona do połowy nominalnej wartości

	strona dominująca*	strona nie-dominująca*
a) skręcenie, stłuczenie stawu z niewielkim zniekształceniem i/lub przewlekłym zespołem bólowym	2%	1,5%
b) złamanie obwodowej nasady kości ramiennej, wyrostka łokciowego, głowy kości promieniowej, zwichnięcie – wygojone z niewielkim ograniczeniem ruchomości (zgięcie 135°– 110°)	4%	3%
c) złamanie obwodowej nasady kości ramiennej, wyrostka łokciowego, głowy kości promieniowej, zwichnięcie wygojone z średnimi ograniczeniem ruchomości (zgięcie 110°– 80°)	8%	7%
d) złamanie obwodowej nasady kości ramiennej, wyrostka łokciowego i głowy kości promieniowej, zwichnięcie – z dużym ograniczeniem ruchomości (zgięcie poniżej 80°)	16%	14%

e) zeszywnienie stawu łokciowego w zgięciu zbliżonym do kąta prostego i zachowanymi ruchami obrotowymi przedramienia (75°– 105°)	25%	20%
f) zeszywnienie stawu łokciowego w ustawieniu niekorzystnym	30%	25%
g) zeszywnienie stawu łokciowego w ustawieniu wyprostnym lub zbliżonym (0°– 20°)	40%	35%
h) uszkodzenia stawu łokciowego powikłane przewlekłym stanem zapalnym, przetokami, ocenia się wg w/w pozycji zwiększając procent uszczerbku na zdrowiu o:	5%	5%
i) utrata kończyny na wysokości stawu łokciowego	60%	55%
j) blizny	oceniać wg pkt. XII/6/g	

Uwaga! Współistniejące uszkodzenia nerwów = ½ wartości z odpowiedniej pozycji rozdziału I/18.

6) Przedramię

	strona dominująca*	strona nie-dominująca*
a) złamanie dalszych nasad – bez istotnych ograniczeń ruchomości	2%	1,5%
b) złamanie dalszych nasad kości przedramienia ograniczające ruchomość nadgarstka do 1/3 zakresu normy	5%	4%
c) złamanie dalszych nasad kości przedramienia ograniczające ruchomość nadgarstka: 1/3 – 2/3 zakresu normy, powyżej 2/3 zakresu normy	8% 16%	7% 14%
d) złamanie trzonu jednej kości przedramienia obu kości przedramienia	5% 8%	3% 5%
e) złamanie trzonów kości przedramienia wygojone ze zniekształceniami i średnimi zaburzeniami funkcji jednego trzonu obu trzonów	10% 12%	8% 10%
f) złamanie trzonów kości przedramienia wygojone ze znacznymi zniekształceniami i dużymi zaburzeniami funkcji jednego trzonu obu trzonów	15% 20%	12% 18%
g) uszkodzenie skóry i tkanki podskórnej od 3 cm do 5 cm, powyżej za każdy cm 0,4%	1% maks. 4%	0,5% maks. 3%
h) uszkodzenie mięśni, ścięgien, naczyń – upośledzenie funkcji: małe średnie duże	5% 8% 15%	4% 7% 12%
i) uszkodzenie przedramienia powikłane przewlekłym stanem zapalnym kości, przetokami, ubytkiem tkanki kostnej, zmianami troficznymi, stawem rzekomym – ocenia się wg wyżej wymienionych pozycji zwiększając procent uszczerbku o:	5%	5%
j) utrata kończyny w obrębie przedramienia – zależnie od charakteru kikuta i jego przydatności do oprotegowania: przydatny nieprzydatny	55% 65%	50% 60%

Uwaga! Współistniejące uszkodzenia nerwów = ½ wartości z odpowiedniej pozycji rozdziału I/18.

7) Nadgarstek

W przypadku nałożenia się następstw NW na uszkodzenie stawu (chorobowe lub po urazie sprzed ubezpieczenia) wysokość uszczerbku zostanie zmniejszona do połowy nominalnej wartości.

	strona dominująca*	strona nie-dominująca*
a) skręcenia, stłuczenia nadgarstka – bez istotnego ograniczenia ruchomości	2%	1,5%
b) złamania, zwichnięcia nadgarstka – bez istotnego ograniczenia ruchomości	3%	2%
c) złamania, zwichnięcia kości nadgarstka – z niewielkim ograniczeniem ruchomości (do 1/3 zakresu normy)	5%	4%
d) złamania, zwichnięcia kości nadgarstka – z ograniczeniem ruchomości stopnia:		
średniego (od 1/3 do 2/3 zakresu normy)	8%	7%
dużego (powyżej 2/3 zakresu normy)	15%	14%
e) całkowite zeszytywienie w obrębie nadgarstka w ustawieniu czynnościowo:		
korzystnym	20%	15%
niekorzystnym	25%	20%
f) uszkodzenie nadgarstka powikłane: przewlekłym ropnym zapaleniem kości, przetokami, zmianami troficznymi, zespołami cieśni nadgarstka – ocenia się wg ww. pozycji zwiększając stopień uszczerbku o:	5%	5%
g) utrata ręki w nadgarstku	55%	50%
h) uszkodzenie skóry i tkanki podskórnej od 2 cm do 4 cm, powyżej za każdy cm 0,4%	1% maks. 2,5%	0,5% maks. 2%

Uwaga! Współistniejące uszkodzenia nerwów = ½ wartości z odpowiedniej pozycji rozdziału I/18 .

8) Śródreczę, kciuk

	strona dominująca*	strona nie-dominująca*
a) uszkodzenie śródreczę i kciuka – blizny (powyżej 3 cm), zniekształcenia, zaniki mięśniowe, trwałe deformacje płytki paznokciowej	1,5%	1%
b) uszkodzenie tkanek miękkich śródreczę i kciuka – upośledzenie funkcji:		
niewielkie	2%	1,5%
średnie	4%	3%
znaczne	6%	5%
c) złamanie II, III, IV lub V kości śródreczę po wygojeniu:		
nieprzemieszczone	2%	1%
przemieszczone	4%	3%
d) wykręcenie w stawie śródreczęno – paliczkowym lub międzypaliczkowym kciuka z ograniczeniem funkcji	3%	2%
e) złamania i zwichnięcia pierwszej kości śródreczę – bez przemieszczenia	3%	2%
f) złamania i zwichnięcia pierwszej kości śródreczę – wygojone z przemieszczeniem	5%	4%
g) złamania i zwichnięcia pierwszej kości śródreczę – wygojone z dużym przemieszczeniem i zniekształceniem	10%	8%
h) złamanie jednego paliczka kciuka:		
nieprzemieszczone	3%	2%
trwałe przemieszczone	5%	4%
i) utrata opuszki kciuka, trwała utrata płytki paznokciowej	2%	1,5%
j) utrata paliczka paznokciowego kciuka	6%	5%
k) utrata paliczka paznokciowego z częścią paliczka podstawowego kciuka (do 2/3 długości paliczka)	10%	8%

l) utrata paliczka paznokciowego i paliczka podstawowego kciuka poniżej 2/3 długości lub utrata obu paliczków	20%	15%
m) utrata obu paliczków kciuka z kością śródreżca	25%	20%

Uwaga! O stopniu zaburzeń czynności kciuka decyduje zdolność przeciwstawiania i chwytu.

9) Palec wskazujący

	strona dominująca*	strona nie-dominująca*	
a) złamanie jednego paliczka wygojone: bez / z przemieszczeniem – za każdy paliczek	1,5% / 3%	1% / 2%	
b) wykręcenie – z ograniczeniem funkcji	2,0%	1,5%	
c) utrata opuszki i/lub płytki paznokciowej	2%	1,5%	
d) utrata paliczka – za każdy paliczek	5%	4%	
e) utrata palca wskazującego z kością śródreżca	20%	15%	
f) blizny skóry palca (powyżej 2 cm) i/lub trwałe uszkodzenie płytki paznokciowej	1,0%	0,5%	
g) ograniczenie funkcji spowodowane uszkodzeniem ścięgien i/lub zniekształceniem:			
	niewielkie	3%	2%
	średnie	6%	4%
	znaczne	9%	6%
h) powikłania neurologiczne, naczyniowe, troficzne -zwiększają uszczerbek o:	3%	3%	
i) bezużyteczność palca	13%	10%	

Uwaga! Wartość uszczerbku z tytułu uszkodzenia wskaziciela nie może być wyższa niż 15% za str.domin. i 12% za str.niedomin.

10) Palec III, IV, V

	strona dominująca*	strona nie-dominująca*	
a) utrata paliczka III, IV, V f za każdy paliczek	2%	1,5%	
b) utrata palców III, IV lub V z kością śródreżca	10%	8%	
c) złamanie paliczka - za każdy paliczek	2%	1%	
d) blizna (powyżej 2 cm) palca III, IV, V - za każdy palec i/ lub trwałe uszkodzenie płytki paznokciowej	1%	0,5%	
e) wykręcenia, uszkodzenia ścięgien, zmiany nerwowe z ograniczeniem funkcji palca:			
	niewielkim	1,5%	1%
	średnim	3%	2%
	dużym	4,5%	3%
f) bezużyteczność palca granicząca z utratą - za każdy palec	5%	4%	

Uwaga! Wartość uszczerbku z tytułu uszkodzenia jednego palca nie może być wyższa niż 8% za stronę dominującą i 6% za stronę niedominującą.

Gdy uszkodzenia obejmują większą ilość palców całkowita ocena musi być niższa niż całkowita utrata tych palców i odpowiadać stanowi użyteczności ręki. Uszkodzenia obejmujące wszystkie palce z utratą użyteczności ręki nie mogą przekraczać 55% dla kończyny dominującej i 50% dla kończyny niedominującej. Przy braku lub bezużyteczności wskaziciela uszkodzenia palca III ocenia się podwójnie.

XIII KOŃCZYNA DOLNA

1) Biodro

W przypadku nałożenia się następstw NW na uszkodzenie stawu chorobowe lub po urazie sprzed ubezpieczenia wysokość uszczerbku zostanie zmniejszona do połowy nominalnej wartości.

a) utrata kończyny dolnej przez wyłuszczenie jej w stawie biodrowym lub odjęcie w okolicy podkrętarzowej	85%
b) ograniczenie ruchów w stawie biodrowym w następstwie uszkodzeń tkanek miękkich – niewielkiego stopnia (do 1/3 zakresu normy)	5%
c) ograniczenie ruchów w stawie biodrowym w następstwie uszkodzeń tkanek miękkich w stopniu: umiarkowanym (1/3-2/3 zakresu normy) znacznym (powyżej 2/3 zakresu normy)	10% 20%
d) całkowite zeszywnienie stawu biodrowego – w ustawieniu czynnościowo korzystnym	30%
e) całkowite zeszywnienie stawu biodrowego – w ustawieniu czynnościowo niekorzystnym	50%
f) zwichnięcia, złamania bliższej nasady kości udowej, szyjki, przezkrętarzowe, podkrętarzowe, krętarzy – wygojone ze zmianami niewielkiego stopnia (deficyt ruchów do 1/3 zakresu normy, skrócenie kończyny do 2 cm, niewielkie zniekształcenie/przemieszczenie)	10%
g) zwichnięcia, złamania bliższej nasady kości udowej, szyjki, przezkrętarzowe, podkrętarzowe, krętarzy – wygojone ze zmianami średniego stopnia (deficyt ruchów od 1/3 do 2/3 zakresu normy, skrócenie od 2 do 4 cm, umiarkowane zniekształcenie/ przemieszczenie)	15%
h) zwichnięcia, złamania bliższej nasady kości udowej, szyjki, przezkrętarzowe, podkrętarzowe, krętarzy – wygojone ze zmianami dużego stopnia (deficyt ruchów powyżej 2/3 zakresu normy, skrócenie powyżej 4 cm, duże przemieszczenie/ zniekształcenie, przewlekłe zapalenie kości, przetoki)	30%
i) zwichnięcia, złamania bliższej nasady kości udowej, szyjki, przezkrętarzowe, podkrętarzowe, krętarzy – deficyt ruchów powyżej 2/3 zakresu normy, skrócenie powyżej 4 cm, znaczne przemieszczenia/ zniekształcenia, różnego rodzaju zmiany wtórne (bardzo ciężkie zmiany miejscowe, objawy ze strony kręgosłupa, stawów krzyżowo-biodrowych, kolan)	50%
j) następstwa urazów stawu biodrowego leczone protezoplastyką ze zmianami funkcji: umiarkowanymi znacznymi	20% 40%
k) blizny	oceniać wg pkt. 2/e lub 2/f

Uwaga! Współistniejące uszkodzenia nerwów = dodatkowo ½ wartości z odpowiedniej pozycji rozdziału I/18.

2) Udo

a) złamanie kości udowej – zależnie od zniekształceń, zaników mięśni, ograniczenia ruchów w stawach sąsiednich – z niewielkimi zmianami	7%
b) złamanie kości udowej – zależnie od zniekształceń, zaników mięśni, ograniczenia ruchów w stawach sąsiednich – ze średnimi zmianami, skróceniem kończyny od 3 cm do 6 cm, upośledzeniem chodu	15%
c) złamanie kości udowej – zależnie od zniekształceń, zaników mięśni, ograniczenia ruchów w stawach sąsiednich – z ciężkimi zmianami, zapaleniem kości, przetokami, skróceniem kończyny ponad 6 cm, znacznym upośledzeniem chodu	30%
d) utrwalone ubytki kości udowej, wielokrotnie, bezskutecznie leczone stawy rzekome, zapalenie kości, przetoki uniemożliwiające obciążanie kończyny	50%
e) niewielkie pourazowe zaniki mięśniowe (powyżej 2 cm obwodu), małe blizny (powyżej 4 cm), naciągnięcia mięśni	2%
f) uszkodzenia skóry i tkanki podskórnej (powyżej 8 cm), blizny oszpecające, naderwania mięśni	4%
g) uszkodzenia skóry, mięśni, ścięgien – przecięcia, przepukliny mięśniowe niewielkiego stopnia – niewielkie zaburzenia funkcji	6%

h) uszkodzenia skóry, mięśni, ścięgien – przecięcia, przepukliny mięśniowe znacznego stopnia – duże zaburzenia funkcji	10%
i) uszkodzenia dużych naczyń, tętniaki pourazowe, zakrzepica żylna – bez wtórnych zmian troficznych	7%
j) uszkodzenia dużych naczyń, tętniaki pourazowe, zakrzepica żylna – ze zmianami wtórnymi troficznymi	15%
k) utrata kończyny – zależnie od długości kikuta i przydatności do zaprotezowania: możliwe do zaprotezowania niemożliwe do zaprotezowania	50% 70%

Uwaga! Łączny stopień stałego uszczerbku na zdrowiu w uszkodzeniach kończyny na wysokości uda nie może przekraczać 70%

Uszkodzenia kikuta amputowanych kończyn wymagające reamputacji lub uniemożliwiające zastosowanie protezy należy ocenić wg utraty na poziomie wyższym. Współistniejące uszkodzenia nerwów = ½ wartości z odpowiedniej pozycji rozdziału I/18.

3) Kolano

Dokumentacja medyczna powinna zawierać potwierdzenie zmian w stawie kolanowym badaniami obrazowymi (rtg, usg, tomografią komputerową, rezonansem magnetycznym) lub artroskopią.

W przypadku nałożenia się następstw NW na uszkodzenie stawu chorobowe lub po urazie sprzed ubezpieczenia wysokość uszczerbku zostanie zmniejszona do połowy nominalnej wartości.

a) izolowane złamanie i/lub zwichnięcie rzepki: bez ograniczeń ruchomości stawu / z ograniczeniem ruchomości oceniać wg pkt. "b"	2%
b) złamanie nasad kości i rzepki tworzących staw kolanowy – małe koślawości, szpotawości, ograniczenie ruchów mniejsze niż 1/3 zakresu normy	5%
c) złamanie nasad kości i rzepki tworzących staw kolanowy – średnie koślawości, szpotawości, ograniczenie ruchów od 1/3 do 2/3 zakresu normy	10%
d) złamanie nasad kości i rzepki tworzących staw kolanowy – duże koślawości, szpotawości, ograniczenie ruchów większe niż 2/3 zakresu normy	20%
e) pełne zeszczywnienie stawu kolanowego jako następstwo złamań nasad tworzących staw kolanowy w ustawieniu:	korzystnym 25% niekorzystnym 35%
f) uszkodzenie aparatu więzadłowo-torebkowego – niestabilność jednopłaszczyznowa I°	5%
g) uszkodzenie aparatu więzadłowo-torebkowego – niestabilność jednopłaszczyznowa II° lub dwupłaszczyznowa I°	10%
h) uszkodzenie aparatu więzadłowo-torebkowego – niestabilność jednopłaszczyznowa III° lub dwupłaszczyznowa II°/ III°	15%
i) uszkodzenie aparatu więzadłowo-torebkowego – złożona niestabilność wielopłaszczyznowa II/III	20%
j) uszkodzenia łąkotek – usunięcie łąkotki:	częściowe 2% całkowite 5%
k) inne następstwa uszkodzeń kolana – nawracające stany zapalne, ropne, zmiany troficzne (oceniać najwcześniej po 6 miesiącach leczenia)	do 5%
l) blizny kolana i inne drobne uszkodzenia nie zdefiniowane powyżej	wg pkt. XIII/4/g
m) utrata kończyny na poziomie stawu kolanowego	60%

Uwaga! Uszkodzenia kikuta amputowanych kończyn wymagające reamputacji lub uniemożliwiające zastosowanie protezy należy ocenić wg utraty na poziomie wyższym. Łączny stopień stałego uszczerbku na zdrowiu w uszkodzeniach kończyny na wysokości uda nie może przekraczać 60%

4) Podudzie

a) złamanie kości podudzia – wygojone bez przemieszczeń i zniekształceń z wynikiem czynnościowo korzystnym	5%
b) złamanie kości podudzia – z przemieszczeniami, zniekształceniami, zmianami czynności kończyny – ze skróceniem do 3 cm	10%
c) złamanie kości podudzia – z przemieszczeniami, zniekształceniami, zmianami wtórnymi, zmianami czynności kończyny, skróceniem kończyny od 3 cm do 6 cm, upośledzeniem chodu	20%
d) złamanie kości podudzia – z przemieszczeniami, zniekształceniami, zmianami wtórnymi, zmianami czynności kończyny, skróceniem powyżej 6 cm i dużym upośledzeniem chodu	30%
e) złamanie kości podudzia – z przemieszczeniami, zniekształceniami, zmianami wtórnymi, troficznymi oraz zmianami czynności kończyny, skróceniem powyżej 6 cm oraz powikłaniami w postaci zapalenia kości, przetok, wielokrotnie bezskutecznie leczonych stawów rzekomych, ubytków kości	40%
f) izolowane złamanie strzałki bez kostki bocznej	3%
g) uszkodzenie skóry i tkanki podskórnej od 3 do 5 cm, powyżej 5 cm za każdy cm 0,3%	1% (maks. 3%)
h) zapalenie / zakrzepica żył głębokich wklajające gojenie NNW	4% / 8%
i) uszkodzenie tkanek miękkich podudzia z upośledzeniem funkcji kończyny niewielkiego stopnia	3%
j) uszkodzenie tkanek miękkich, ścięgna Achillesa, innych ścięgien – z niewielkim zaburzeniem ruchomości stopy i/lub zniekształceniem goleni	6%
k) uszkodzenie tkanek miękkich, ścięgna Achillesa, innych ścięgien – średniego stopnia – ze średnim zaburzeniem ruchomości stopy, i/lub zniekształceniem goleni/stopy	12%
l) uszkodzenie tkanek miękkich, ścięgna Achillesa, innych ścięgien – dużego stopnia – ze znacznym zaburzeniem ruchomości stopy, znaczne zniekształcenie goleni/stopy	20%
m) utrata kończyny w obrębie podudzia – zależnie od przydatności do zaprotezowania i zmian wtórnych – przy długości kikuta powyżej 8 cm mierzac od szpary stawu kolanowego	50%
n) utrata kończyny w obrębie podudzia – zależnie od przydatności do zaprotezowania i zmian wtórnych – przy długości kikuta do 8 cm mierzac od szpary stawu kolanowego	60%

Uwaga! Uszkodzenia kikuta amputowanych kończyn wymagające reamputacji lub uniemożliwiające zastosowanie protezy należy ocenić wg utraty na poziomie wyższym. Łączny stopień stałego uszczerbku na zdrowiu w uszkodzeniach kończyny na wysokości podudzia nie może przekraczać 60%. Współistniejące uszkodzenia nerwów = dodatkowo ½ wartości z odpowiedniej pozycji rozdziału I/18 .

5) Stopa – staw skokowo-goleniowy i skokowo-piętowy

W przypadku nałożenia się następstw NW na uszkodzenie stawu chorobowe lub po urazie sprzed ubezpieczenia wysokość uszczerbku zostanie zmniejszona do połowy nominalnej wartości

a) skręcenie stawu skokowego – z przewlekłym, niewielkim obrzękiem i/ lub dyskretną dysfunkcją	2%
b) uszkodzenie stawu skokowego w następstwie wykręceń, zwichnięć, złamań kości, zranień, blizn – z ograniczeniem ruchomości, przewlekłym obrzękiem, utrzymującymi się dolegliwościami, zaburzeniami statyczno-dynamicznymi – niewielkiego stopnia	5%
c) uszkodzenie stawu skokowego w następstwie złamania kości tworzących staw, wykręceń, zwichnięć, zranień, blizn – z ograniczeniem ruchomości, ze zniekształceniami (koślawość, szpotawość, inne), upośledzeniem funkcji ruchowej i statycznej stopy – średniego stopnia	10%
d) uszkodzenia stawu skokowego w następstwie złamania kości tworzących staw, wykręceń, zwichnięć, zranień, ciał obcych i blizn – z ograniczeniem ruchomości i zniekształceniami (koślawość, szpotawość, inne), upośledzeniem funkcji ruchowej i statycznej stopy – dużego stopnia	20%
e) ograniczenia ruchomości i zniekształcenia w stawach skokowych w następstwie złamania kości tworzących staw, wykręceń, zwichnięć, zranień, ciał obcych i blizn – z upośledzeniem funkcji ruchowej i statycznej stopy – powikłane zapaleniem kości, stawów, przetokami, martwicą aseptyczną, zmianami neurologicznymi	30%
f) złamanie kości piętowej lub skokowej bez przemieszczeń – wygojone bez istotnych zaburzeń funkcji	3%

g) złamanie kości piętowej lub skokowej z przemieszczeniami, zniekształceniami, zaburzeniami czynnościowymi – niewielkiego stopnia (opis)	5%
h) złamanie kości piętowej lub skokowej z przemieszczeniami, zniekształceniami, zaburzeniami czynnościowymi – średniego stopnia (opis)	10%
i) złamanie kości piętowej lub skokowej z przemieszczeniami, zniekształceniami, z obecnością zaburzeń czynnościowych i wtórnych – znacznego stopnia (opis)	20%
j) uszkodzenie kości stępu z przemieszczeniami, zniekształceniami, zaburzeniami czynnościowymi – niewielkiego stopnia (opis)	5%
k) uszkodzenie kości stępu z przemieszczeniami, zniekształceniami, zaburzeniami czynnościowymi – średniego stopnia (opis)	10%
l) uszkodzenie kości stępu z przemieszczeniami, zniekształceniami, zmianami wtórnymi, zaburzeniami czynnościowymi – dużego stopnia (opis)	20%
m) złamanie I lub V kości śródstopia - wygojone bez przemieszczeń	3%
n) złamanie I lub V kości śródstopia – wygojone z przemieszczeniami i/lub zaburzeniami funkcji	7%
o) złamanie jednej kości śródstopia (II, III lub IV)	3%
p) złamanie kości śródstopia - powikłane zapaleniem kości, przetokami, martwicą aseptyczną powiększa stopień uszczerbku na zdrowiu o:	5%
q) inne trwałe zmiany dynamiki stopy - w następstwie skręceń, zniekształceń, zmian wtórnych, innych uszkodzeń:	małe średnie znaczne
	2% 4% 6%
r) blizny od 3 do 5 cm, za każdy następny cm 0,3%	1% (maks. 3%)
s) utrata kości piętowej lub skokowej w całości	30%
t) utrata stopy w całości	40%
u) utrata stopy na poziomie stawu Choparta	35%
v) utrata stopy w stawie Lisfranka	30%
w) utrata stopy w obrębie kości śródstopia	25%

Uwaga! Uszkodzenia kikuta amputowanych kończyn wymagające reamputacji lub uniemożliwiające zastosowanie protezy należy ocenić wg utraty na poziomie wyższym. Łączny stopień stałego uszczerbku na zdrowiu w uszkodzeniach kończyny na wysokości stopy nie może przekraczać 40%. Współistniejące uszkodzenia nerwów = dodatkowo ½ wartości z odpowiedniej pozycji rozdziału I/18 .

6) Palce stopy

a) blizna palucha, trwałe uszkodzenie płytki paznokciowej / blizny palców II-V	1% / 0,5% (powyżej 2 cm)
b) złamanie, utrata opuszki, części paliczka paznokciowego, trwała utrata płytki paznokciowej palucha	2%
c) utrata paliczka paznokciowego palucha	3%
d) utrata całego palucha	7%
e) utrata palucha wraz z kością śródstopia	15%
f) inne trwałe zaburzenia funkcji palucha – niewielkie zmiany (opis)	2%
g) inne trwałe zaburzenia funkcji palucha – średnie zmiany (opis)	4%
h) inne trwałe zaburzenia funkcji palucha – duże zmiany (opis)	6%
i) trwałe uszkodzenie płytki paznokciowej palców II-V – za jeden palec	0,5%
j) złamania, niewielkie trwałe uszkodzenia, częściowa utrata palców od II do V – za jeden palec	1%
k) znaczne trwałe uszkodzenia i całkowita utrata palców od II do V – za jeden palec	2%
l) utrata palca V wraz z kością śródstopia	10%
m) utrata palców II, III lub IV z kością śródstopia – za każdy palec	5%

Uwaga! Uszkodzenia kikuta amputowanych kończyn wymagające reamputacji lub uniemożliwiające zastosowanie protezy należy ocenić wg utraty na poziomie wyższym. Łączny stopień stałego uszczerbku na zdrowiu w uszkodzeniach kończyny na wysokości stopy nie może przekraczać 20%.

XIV NASTĘPSTWA OPARZEŃ

1) Skóra owłosiona głowy

Należy oceniać najwcześniej po 3 miesiącach od daty zdarzenia.

a) blizny (należy podać rozmiary uszkodzeń w cm ²)	0,5% za cm ² (maks. 8%)
b) blizny (należy podać rozmiary uszkodzeń w cm ²) z trwałym, nie uzupełnionym ubytkiem włosów (w przypadkach uzupełnienia ubytku skóry i owłosienia należy oceniać wg punktu a)	0,7% za cm ² (maks. 15%)

2) Twarz

Należy oceniać najwcześniej po 3 miesiącach od daty zdarzenia.

a) blizny (należy podać rozmiary uszkodzeń w cm ²)	0,7 % za cm ² (maks. 15%)
b) duże blizny (pow.20 cm ²) -należy podać rozmiary uszkodzeń w cm ² – po leczeniu przeszczepami skóry i/lub z zaburzeniami funkcji: przyjmowania pokarmów, mowy, oddychania, ślinotokiem, utratą częściową powiek, nosa, ucha, zaburzeń funkcji wzroku	15% + ocena zaburzeń funkcji wg odpowiednich punktów tabeli

3) Szyja

Należy oceniać najwcześniej po 3 miesiącach od daty zdarzenia.

a) blizny (należy podać rozmiary uszkodzeń w cm ²)	0,5% za cm ² (maks. 10%)
b) duże blizny (powyżej 20 cm ²) – należy podać rozmiary uszkodzeń w cm ² – po zabiegach rekonstrukcyjnych i/lub z zaburzeniami funkcji	10% + ocena zaburzeń funkcji wg odpowiednich punktów tabeli

4) Jama ustna, gardło

– patrz rozdział III

Należy oceniać najwcześniej po 3 miesiącach od daty zdarzenia.

5) Krtąń, tchawica, przełyk

– patrz rozdział VI

Należy oceniać najwcześniej po 3 miesiącach od daty zdarzenia.

6) Klatka piersiowa, brzuch

Należy oceniać najwcześniej po 3 miesiącach od daty zdarzenia.

a) blizny (należy podać rozmiary uszkodzeń w cm ²)	0,4% za cm ² (maks. 10%)
b) duże blizny (powyżej 30 cm ²) – należy podać rozmiary uszkodzeń w cm ² – leczone przeszczepami skóry i/lub powikłane przetokami	pkt. "a" + 10%
c) duże blizny (powyżej 30 cm ²) - należy podać rozmiary uszkodzeń w cm ² - z zaburzeniami funkcji narządów	10% + ocena zaburzeń funkcji wg odpowiednich punktów tabeli

7) Krocze

Należy oceniać najwcześniej po 3 miesiącach od daty zdarzenia.

a) blizny (należy podać rozmiary uszkodzeń w cm ²)	0,4% za cm ² (maks. 5%)
b) blizny (należy podać rozmiary uszkodzeń w cm ²) z zaburzeniami funkcji zewnętrznych narządów moczowo-płciowych i/lub odbytu	pkt."a" + ocena zaburzeń funkcji wg odpowiednich punktów tabeli

8) Kończyny górne i dolne

Należy oceniać najwcześniej po 3 miesiącach od daty zdarzenia.

a) blizny (należy podać rozmiary uszkodzeń w cm ²)	0,3% za cm ² (maks.10%)
b) znaczne uszkodzenia (powyżej 30 cm ²) z zaburzeniem funkcji (należy podać rozmiary uszkodzeń w cm ²)	pkt."a" + ocena zaburzeń funkcji wg odpowiednich punktów tabeli

Całkowity procent uszczerbku na zdrowiu przy oparzeniach kończyn powodujących ich bezużyteczność graniczącą z utratą części lub całości kończyny należy ocenić również wg punktu za utratę kończyny na odpowiednim poziomie.

XV SKUTKI NAGŁEGO DZIAŁANIA CZYNNIKÓW CHEMICZNYCH, FIZYCZNYCH I BIOLOGICZNYCH

1) Ostre zatrucia substancjami chemicznymi

a) z utratą przytomności, obserwacją szpitalną, bez trwałych powikłań	5%
b) z utratą przytomności, obserwacją szpitalną oraz trwałym upośledzeniem funkcji narządów lub układów – orzekać nie wcześniej niż po 6 miesiącach od daty zdarzenia	5% + ocena zaburzeń funkcji wg odpowiednich punktów tabeli

Uwaga! W/w upośledzenie funkcji musi być potwierdzone dokumentacją leczenia szpitalnego i ambulatoryjnego oraz wynikami badań obrazowych i laboratoryjnych.

2) Następstwa nagłego działania czynników fizycznych lub biologicznych (porażenia prądem, piorunem, następstwa ukąszeń)

a) z utratą przytomności, obserwacją szpitalną, bez trwałych powikłań	5%
b) z utratą przytomności, obserwacją szpitalną oraz trwałym upośledzeniem funkcji narządów lub układów – orzekać nie wcześniej niż po 6 miesiącach od daty zdarzenia	5% + ocena zaburzeń funkcji wg odpowiednich punktów tabeli

Uwaga! W/w upośledzenie funkcji musi być potwierdzone dokumentacją leczenia szpitalnego i ambulatoryjnego oraz wynikami badań obrazowych i laboratoryjnych. Miejscowe skutki działania w/w czynników należy oceniać wg stosownych rozdziałów niniejszej instrukcji.

Wzór orzeczenia

ORZECZENIE LEKARSKIE – OSTATECZNE WSTĘPNE ODWOŁAWCZE KOMISYJNE

NUMER(Y) POLISY/CERTYFIKATU: _____

DANE POSZKODOWANEGO:

NAZWISKO	IMIĘ
ULICA	NR DOMU, NR MIESZKANIA
MIEJSCOWOŚĆ	KOD POCZTOWY
NUMER PESEL	SERIA I NUMER DOK. TOŻSAMOŚCI
NAZWA WYKONYWANEGO ZAWODU	

BADANIE OPISOWE

1. DATA I GODZINA WYPADKU	
2. MIEJSCE WYPADKU	
3. CZY ZDARZENIE NOSI CECHY NIESZCZĘŚLIWEGO WYPADKU (NW)	TAK ☐ NIE ☐ (UZASADNIJ)
4. NAZWA I ADRES ZAKŁADÓW LECZNICZYCH, KTÓRE LECZYŁY I REHABILITOWAŁY POSZKODOWANEGO	
5. CZY ZAKOŃCZONO LECZENIE I REHABILITACJĘ? PROSZĘ PODAĆ DATY	TAK ☐ NIE ☐ (DLACZEGO?)
6. CZY OD DATY NW DO DATY BADANIA ORZECZNICZEGO MINĘŁY 3 MIESIĄCE?	TAK ☐ NIE ☐ (NALEŻY UZASADNIĆ WCZESNIEJSZY TERMIN BADANIA)
7. DATA PRZEWIDYWANEGO ZAKOŃCZENIA LECZENIA (DOTYCZY ORZECZENIA WSTĘPNEGO)	
8. OPIS NNW POWSTAŁYCH BEZPOŚREDNIO PO URAZIE (ROZPOZNANIE)	
9. CZY W/W NNW MOGŁY POWSTAĆ W OKOLICZNOŚCIACH OPISANYCH W ZGŁOSZENIU NW?	TAK ☐ NIE ☐ (DLACZEGO?)
10. CZY ISTNIEJE ZBIEŻNOŚĆ FAKTÓW MIĘDZY WERSJĄ POSZKODOWANEGO A INFORMACJAMI Z DOKUMENTACJI MEDYCZNEJ?	TAK ☐ NIE ☐ (OPIS ROZBIEŻNOŚCI)

11. CZY DIAGNOSTYKA I LECZENIE NNW BYŁY PODJĘTE BEZPOŚREDNIO PO NW?	TAK ☐ NIE ☐ (DLACZEGO?)
12. CZY NNW JEST OPISANE W DOKUMENTACJI MEDYCZNEJ JAKO POURAZOWE (ICD-10 GR.S, T, V, W, X, Y)?	TAK ☐ NIE ☐ (KOMENTARZ)
13. AKTUALNE ZGŁOSZENIE DOLEGLIWOŚCI	
14. OPIS AKTUALNEGO BADANIA PRZEDMIOTOWEGO OGÓLNEGO I MIEJSCOWEGO - W PRZYPADKU NARZĄDU RUCHU KONIECZNE JEST WYPEŁNIENIE KARTY POMIAROWEJ NA STRONIE 3. OBOWIĄZUJE POMIAR: > BLIZN - W CM, > BLIZN POOPARZENIOWYCH - W CM ² > ZANIKÓW MIĘŚNIOWYCH - W CM W PORÓWNANIU ZE STRONĄ ZDROWĄ, > DEFICYTU RUCHOMOŚCI - W STOPNIACH W PORÓWNANIU ZE STRONĄ ZDROWĄ > SIŁY MIĘŚNIOWEJ - W SKALI LOVETTA. W PRZYPADKU DUŻYCH BLIZN, DEFORMACJI, ZMIAN POOPARZENIOWYCH - POŻĄDANA DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA ROPOZNANIE KOŃCOWE	PRAWORĘCZNY ☐ LEWORĘCZNY ☐
15. WAGA I WZROST BADANEGO ORAZ MASA DŹWIGANEGO CIĘŻARU – W PRZYPADKU URAZU KRĘGOSŁUPA	
16. CZY ISTNIEJE ZWIĄZEK PRZYCZYNOWO - SKUTKOWY POMIĘDZY NW A OPISYWANYMI NNW?	TAK ☐ NIE ☐ (UZASADNIENIE)
17. WARTOŚĆ TRWAŁEGO USZCZERBKU NA ZDROWIU WG OBOWIĄZUJĄCEJ INSTRUKCJI (NP.XIII/5/A – 2%).	
18. WARTOŚĆ USZCZERBKU NA ZDROWIU PROPONOWANA PRZEZ BADAJĄCEGO O ILE JEST RÓŻNA OD W/W WARTOŚCI TABELARYCZNEJ + UZASADNIENIE	
19. CZY USZKODZONY NARZĄD / UKŁAD BYŁ UPOŚLEDZONY PRZED ZAISTNIAŁYM ZDARZENIEM?	TAK ☐ (OPIS) NIE ☐
20. CZAS TRWANIA NIEZDOLNOŚCI DO PRACY	
21. CZY POWRACA DO PRACY PO ZAKOŃCZENIU LECZENIA?	TAK ☐ NIE ☐
22. CZY BĘDZIE SIĘ UBIEGAŁ O RENTĘ?	
23. PROPONOWANE DALSZE ZALECENIA DOTYCZĄCE NASTĘPSTW NW	
24. Podać czy poszkodowany może nadal wykonywać swój zawód. Jeśli nie, to jaki inny?	

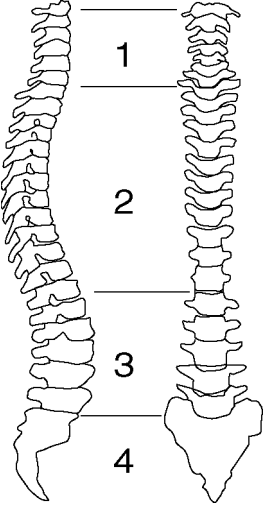

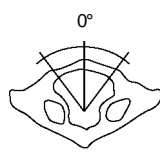
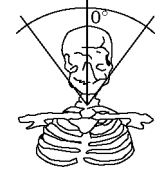
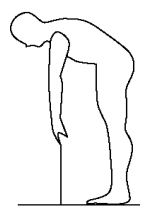
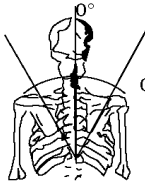
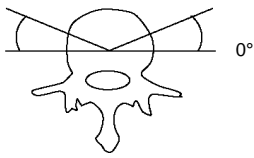
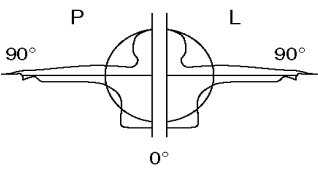
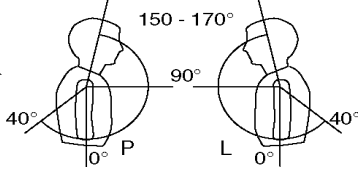
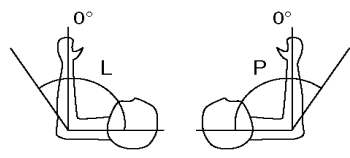
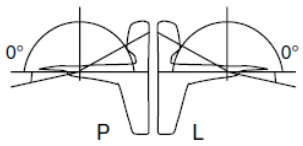
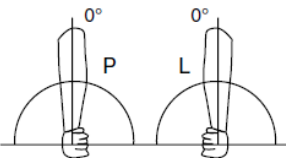
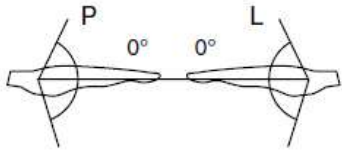
DATA BADANIA

PODPIS(y) I PIECZĄTKA(i) LEKARZA(y)

MIEJSCE BADANIA

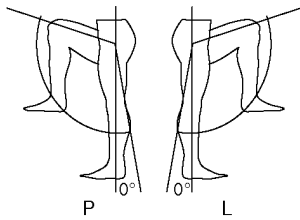
Karta pomiarowa układu ruchu

KARTA POMIAROWA NARZĄDU RUCHU WG. METODY ODNIESIENIA DO POZYCJI „0”
(wpisać tylko ustalenia patologiczne lub prawidłowe wymagające uwidocznienia)

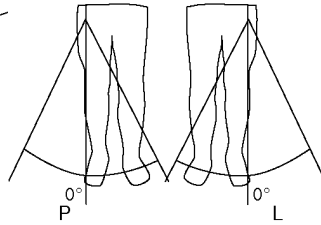
<p>KRĘGI:</p> <p>1 - szyjne 2 - piersiowe 3 - lędźwiowe 4 - krzyżowe</p> 	<p style="text-align: center;">KRĘGOSŁUP SZYJNY</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">prostowanie/zgięcie</td> <td colspan="2" style="text-align: center;">rotacja</td> <td colspan="2" style="text-align: center;">nachylenie boczne</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">odstęp: broda - mostek</td> <td style="text-align: center;">w prawo</td> <td style="text-align: center;">w lewo</td> <td style="text-align: center;">w prawo</td> <td style="text-align: center;">w lewo</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">40° 0° 40°</td> <td style="text-align: center;">60° 0° 60°</td> <td></td> <td style="text-align: center;">40° 0° 40°</td> <td></td> </tr> </table> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>0°</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>0°</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>0°</p> </div> </div> <p style="text-align: center;">.... cm</p>	prostowanie/zgięcie	rotacja		nachylenie boczne		odstęp: broda - mostek	w prawo	w lewo	w prawo	w lewo	40° 0° 40°	60° 0° 60°		40° 0° 40°				
prostowanie/zgięcie	rotacja		nachylenie boczne																
odstęp: broda - mostek	w prawo	w lewo	w prawo	w lewo															
40° 0° 40°	60° 0° 60°		40° 0° 40°																
	<p style="text-align: center;">KRĘGOSŁUP PIERSIOWY I LĘDŹWIOWO-KRZYŻOWY</p> <p style="text-align: center;">nachylenie boczne</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">odstęp palców od podłoża</td> <td style="text-align: center;">w prawo</td> <td style="text-align: center;">w lewo</td> <td style="text-align: center;">rotacja</td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">30° 0° 30°</td> <td></td> <td style="text-align: center;">50° 0° 50°</td> </tr> </table> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> </div> <div style="text-align: center;"> <p>0°</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>0°</p> </div> </div> <p style="text-align: center;">....cm</p>	odstęp palców od podłoża	w prawo	w lewo	rotacja		30° 0° 30°		50° 0° 50°										
odstęp palców od podłoża	w prawo	w lewo	rotacja																
	30° 0° 30°		50° 0° 50°																
<p>STAW BARKOWY</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">odwiedzenie</td> <td style="text-align: center;">przywiedzenie</td> <td style="text-align: center;">zgięcie</td> <td style="text-align: center;">prostowanie</td> <td colspan="2" style="text-align: center;">rotacja</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">180°</td> <td style="text-align: center;">0°</td> <td style="text-align: center;">150° - 170°</td> <td style="text-align: center;">0° 40°</td> <td style="text-align: center;">wewnętrzna</td> <td style="text-align: center;">zewewnętrzna</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">180° 0° 20° - 40°</td> <td colspan="2"></td> <td style="text-align: center;">180°</td> <td style="text-align: center;">0° 20° - 40°</td> </tr> </table> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>90°</p> <p>0°</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>150 - 170°</p> <p>40° 0° 40°</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>0°</p> <p>0°</p> </div> </div>		odwiedzenie	przywiedzenie	zgięcie	prostowanie	rotacja		180°	0°	150° - 170°	0° 40°	wewnętrzna	zewewnętrzna	180° 0° 20° - 40°				180°	0° 20° - 40°
odwiedzenie	przywiedzenie	zgięcie	prostowanie	rotacja															
180°	0°	150° - 170°	0° 40°	wewnętrzna	zewewnętrzna														
180° 0° 20° - 40°				180°	0° 20° - 40°														
<p style="text-align: center;">STAW ŁOKCIOWY</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="text-align: center;">zgięcie</td> <td style="text-align: center;">prostowanie</td> <td style="text-align: center;">supinacja</td> <td style="text-align: center;">pronacja</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">150°</td> <td style="text-align: center;">0° 10°</td> <td style="text-align: center;">80°-90°</td> <td style="text-align: center;">0° 80°-90°</td> </tr> </table> <div style="display: flex; justify-content: space-around; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>0°</p> <p>0°</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>0°</p> <p>0°</p> </div> </div>	zgięcie	prostowanie	supinacja	pronacja	150°	0° 10°	80°-90°	0° 80°-90°	<p style="text-align: center;">STAW NADGARSTKOWY</p> <table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td colspan="2" style="text-align: center;">zgięcie</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">dłoniowe</td> <td style="text-align: center;">grzbietowe</td> </tr> <tr> <td style="text-align: center;">35° - 60°</td> <td style="text-align: center;">0° 50° - 60°</td> </tr> </table> <div style="text-align: center;"> <p>0°</p> <p>0°</p> </div>	zgięcie		dłoniowe	grzbietowe	35° - 60°	0° 50° - 60°				
zgięcie	prostowanie	supinacja	pronacja																
150°	0° 10°	80°-90°	0° 80°-90°																
zgięcie																			
dłoniowe	grzbietowe																		
35° - 60°	0° 50° - 60°																		

STAW BIODROWY

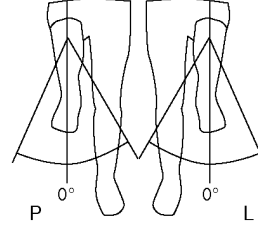
zgięcie / prostowanie		
130°	0°	10°

odwiedzenie / przywiedzenie		
30° - 45°	0°	20° - 30°

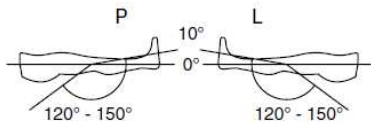

rotacja		
wewnętrzna / zewnętrzna		
40° - 50°	0°	30° - 45°

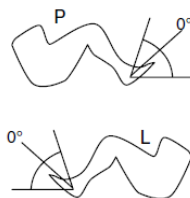
STAW KOLANOWY

zgięcie / prostowanie		
120° - 150°	0°	10°

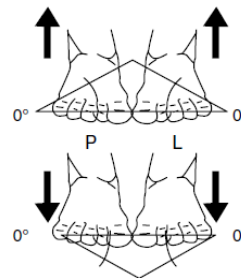

STAW SKOKOWY

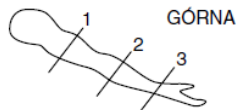
zgięcie		
grzbietowe / podeszwowe		
20° - 30°	0°	40° - 50°

supinacja / pronacja		
60°	0°	30°

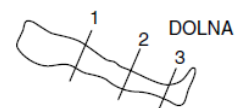

OBWODY KOŃCZYN w cm

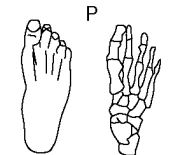
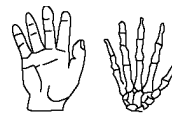
GÓRNA

	P	L
1		
2		
3		

DOLNA

	P	L
1		
2		
3		

OPIS BADANIA: